

Utopia

MSJ
UNIVERSITETSPUBLISJETT
I TROMSØ
12 AUG 1993

S T U D E N T A V I S A I T T R O M S Ø

Nr. 10, 4 desember 1990, 14.- ÅRGANG B

God Jul

1990

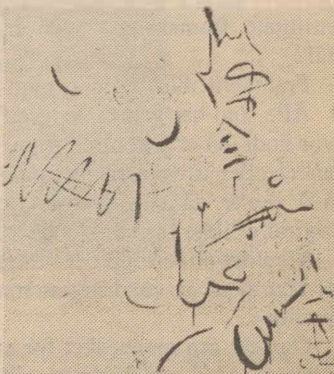
Foto: Roy Østense

Røyking

Blir dette det siste året at nissene kan røyke hvor de vil på UiTø? Mange ser på røyking som et problem. De ønsker frisk luft!
Se side 6

Kunst?

"Tusj-gestaltene" på statsarkivet vekker oppsikt. Er det kunst eller ei? Les og bedøm selv.
Se side 8.

Helhet

Stort intervju med Erik Dammann. Mye å lese, men den som orker får et dypere innblikk i et viktig tema.

Se side 14 og 15.

Julesnadder!

Julen er en fin tid. Den skal gi rom for ettertanke og kos. Vi tror at Utopias julestoff vil falle i smak både blant studenter og ansatte ved Universitetet i Tromsø, og benytter samtidig anledningen til å ønske alle sammen ei god høytid. Vi håper at det vil føles lenge siden sist når man atter må tilbake til den daglige dont på forelesningsrom og laboratoriesaler. At julen kan vare helt til påske. Kos dere!
Se side 12, 13 og 19.

Nyttårsraketten

Nytelsessyke menn har klart å forvrenge bildet av virkeligheten slik at vi faktisk tror at jordkloden fysisk beveger seg rettlinjert framover i rommet. Vi kaller det framskritt...

**L
E
D
E
R**

Alle mennesker, i alle kulturer (untatt eskimoene) har hatt sine rusmidler. Det å ruse seg har vært en del av livets realiteter - på en nøktert måte.

Også vår kultur ruser seg, men i tillegg har vi fått nytelsessyken. Det kanskje viktigste rusmiddelet i vestlig kultur i dag er teknologien. Dette sørget blant annet science-fiction litteraturen for. Den skapte en voldsom fokusering på teknologi. Det var spennende å fantasere om romferder, laserkrig og molekyltransmisjon av mennesker pr. luftpost. Man ruste seg på fantasier, drømmer og spenning.

I dag finner vi de viktigste resultatene av hundre års forskning plast-etterlignet i en hvilken som helst velutstyrt leketøysforretning. Og kundene synes det er veldig spennende.

Tankene omkring teknologisk framskritt mangler perspektiver, argumentasjonen forsvarer seg selv i sirkelform; Framskrittet forsvarer fordi det gir oss teknologi, og teknologien forsvarer fordi det gir oss framskritt.

En sirkelformet lek med begreper forsvarer altså dagens største dogme; Det rettlinjete framskritt. Men hva er vårt mål?

Framskritt blir definert uten mål.

Alle som har gått en lengre fjelltur, vet hvor godt det er å komme fram. Til fiskevannet eller tilbake til hjemmet. Tanken på å skulle gå den samme fjellturen til evig tid er ikke mye fristende.

Men det er nettopp det vesten gjør; Vi har lagt ut på en vandring uten mål. Vi er hjemløse.

Og selv om mennesket før eller senere finner ut ALT ved hjelp av vitenskap og teknologiske framskritt - hva så? Skal generasjon etter generasjon sutte på labben mens de venter på at framskrittet får skrittet seg fram til et eller annet mål det ikke har begreper om?

Framskrittet likner da også innimellom på en nyttårsrakett; Det tok av på en dramatisk måte, det akselererer - og faren for at det skal eksplodere i alskens morsomme og fargerike ildkuler er i dag påtrengende. (For å øke depresjonen kan vi legge til at en nyttårsrakett er særst vanskelig å (mål)styre når den først har tatt av!)

Vi kan utmerket godt støtte "framskrittet" og teknologien, så lenge det ikke beruser oss i en slik grad at vi blir funksjonshemmede. Vi må hele tiden være bevisst den pinlige erkjennelsesfattigdommen som er knyttet til begrepet framskritt, og så kjempe for å gi begrepet en øket menneskelig bredde. Slik at framskrittet med tiden kan svare på spørsmål det i dag ikke har noen formening om (fordi det utestenger).

Dette er en jobb for et universitet som tidsnok makter å se at forskningen ikke behøver å tjene framskrittet for å tjene framskrittet.

Vi har tidligere spurt; Tør UiTø ta denne utfordringen? Eller skal vårt lille universitet vandre videre, fullstendig uten særpreg og personlighet.

Valget er vårt.

God jul ønskes alle.

Gir blaffen

Verdidebatt mot nye høyder.

Foto. Elisabeth R. Myrvang

—Hva kan en i det hele tatt diskutere, når studentene ved Institutt for matematiske realfag bare leser *Fantomet*, og Institutt for samfunnsfag kun spekulerer i "studentenes differensierende sosiale tendenser?"

Gunnar Kristiansen, student, kommer i denne kommentaren med et kraftig angrep på det manglende engasjementet vi finner blant studentene.

—Vi mangler felles visjoner, verdier og mål, hevder han, og reder ut noen av de mange årsakene til dette.....

Det kan virke som en i studiet står utenfor samfunnet, enda vi forstår at universitetet må være en del av det. Universitetet er et minisamfunn i seg selv. Og et samfunn er en sammensetning av mennesker og menneskelige sammenhenger. Finnes det så noen sammenheng mellom oss studenter, bortsett fra det at vi studerer "i lag?" D.v.s. sitter ved siden av hverandre på lesesalen, utveksler fagproblemer og væranskuelser i kantina. Og hvorfor har vi alle der et slikt behov for å klatte om livets trivialiteter? Kanskje for å koble av fra studiene, som på en eller annen mystisk måte fremmedgjør oss fra "livets trivialiteter."

På begynnelsen av 70-tallet sies det at studentbevegelsen virkelig var aktiv. Hva var drivkraftene bak den? De som var med dengang minnes en fellesskapsfølelse. De følte at de gjorde noe sammen. Det var det som var viktig. For å kunne utføre noe sammen må en ha et felles mål. Det er det vi mangler i dag. Ingen tør snakke om felles mål, verdier og visjoner. Disse begrepene har konkurranse-samfunnet maltraktert. Samfunnsproblemer som i dag får seg opp, krever et grunnleggende engasjement.

Men på grunn av studentenes minimale interesse for det som tilsynelatende ikke angår dem direkte, må studentpolitikere bruke nest-

en all kapasitet på å informere. Ingen vet hva som skjer for tiden (kanskje med unntak av slaget om tregangersregelen). For å vekke interesse sprites debatten opp. Den blir overfladisk, og lista legges under golvet. Og hva kan en i det hele tatt diskutere, når studentene ved Institutt for matematiske realfag bare leser *Fantomet*, og Institutt for samfunnsfag kun spekulerer i "studentenes differensierende sosiale tendenser?"

I Oslo stilte 3000 studenter opp for "ja til Donald Duck på julaften," - med iltre bannere og taktfaste rop. Kanskje skulle en debattere over studentenes rett til subsidiert mikrobølgeovn neste gang?

Det har vært mobilisert flere argumenter for at studentbevegelsen tilsynelatende er så lite aktiv. "Vi er for enige!" er det mest slagordpregede utsagnet. Det skal liksom legitimere apatien. For ytterligere å svekke aktivismen, er UiTø blitt ufarliggjort som "Det Røde Universitet." Jeg vil påstå at det verken er rødt eller blått. Det er grått. Sjela til studentbevegelsen ble matematisert av realistene og umyndiggjort av juristenes Lille Røde. Hvis det nå er slikt at vi er for enige, hvor har så Tromsø-studentenes konservative forening gjemt seg? Før drev de i det minste geriljavirksomhet! Kom frem i dagens lys og trekk kården mot EF-motstanderne! Men det gidder dere vel ikke? Vi blir jo medlem av EF uansett.

En ny lovende gruppe dukket opp i forrige Utopia. Fædrelandets og Forsvarets prektige sønner. Det var flott reklame! Nå får dere vise tenner og gjennomføre et militant angrep mot de røde passivistene.

Nå er vi ved kjernen i hva jeg mener; Vi må direkte og personlig bevisst engasjere oss i dagens grunnleggende problemer. Selv lever vi i overflod mens en stor del av verden sulter. Men ennå mener vi det er en menneskerett å kjøre bil. Vi holder på å utslette oss selv gjennom forurensning!

Er forsvaret positivt for Nord Norge? Er det militære overforbruk forenlig med miljøvern? Vi har utallige problemer bare her i byen, men kommer vi ikke til å handle før vi føler ting direkte på kroppen?

Hvis så er tilfelle er vi kun noen snevre egoister! At det ikke er noe i det jeg antyder, må være opp til den enkelte å motbevise.

Tross alt, - noen intresserer seg. Men ved et nærmere studium av de engasjerte finner

man et system. Det er de samme personene som dukker opp hele tiden. Alt i alt er det kanskje 50 personer som deltar ved møter, aksjoner og debatter. Vi er 4000 studenter ved UiTø, men bare 10 studenter har stilt opp på bilfri-by aksjonene og kun 30 stykker kommer på miljøgruppas konfrontasjonsmøter. En har derfor sluttet å arrangere større møter. Ingen kommer likevel.

At kontakten mellom instituttene er minimal, er også typisk for dagens situasjon. Og her tenker en spesielt på forskerne. De viser liten interesse for våre felles problemer. Det virker som de har nok med å krangle om hvordan forskningsmidlene skal fordeles. Men når vil de engasjere seg i ting som ikke angår dem direkte?

Noen påstår at samfunnsvitenskapene og naturvitenskapene snakker totalt forskjellig språk. Er det kanskje slik at de overhodet ikke forstår hverandre? Da er det ikke så rart at biologen ber realfagsstudenten ta data istedet for samfunnsfag. Han forstår ikke at alle problemer i dagens samfunn krever både samfunnsforståelse og naturforståelse. Men så var det jo dette med arbeid da. Vi får høre at spisskompetanse er den eneste muligheten. Det er som en svart boks du blir puttet i. Ukritisk.

Men vi kan faktisk selv forandre systemet. I disse tider da det råder en utilfredshet blant de fleste, må vi få en verdidebatt og se om ikke den kan hjelpe oss.

Apropos verdier; Jula representerer en viktig verdi for oss. Den skaper nærhet og varme tanker. Ha derfor en engasjerende jul alle sammen!

Gunnar Kristiansen

Utopia er et organ for studentene ved Universitetet i Tromsø.

Avisa kommer ut 10 ganger i året, og gis ut med støtte fra Studentsamskipnaden i Tromsø.

Redaksjonen er valgt på politisk uavhengig grunnlag.

Redaksjonens adresse er: Utopia - Studentavisa i Tromsø, Postboks 678, 9001 TROMSØ, Telefon (083) 44 283.

Ansvarlig redaktør: Arne Hauge

Redaksjonssekretær: Terje Thomsen

Fotoansvarlig: Roy Østensen

I redaksjonen:

Arve Bartnes, Tore Vik, Lars Bjørgum, Siri Skogstad Bertnsen, Katarina Grova, Kristin R. Kjellevoid, Anette Haraldsen, Inger Ekrem, Oddgeir Sagerup (foto), Elisabeth Rønbech Myrvang (foto).
EDB-konsulent: Kai Friis.

Lay-out: Arne Hauge

Sats og ombrøking: Kai Friis

Repro: Bokstavsuset
Trykk: Bladet Tromsø

Opplag: 4000 eksemplarer.

Annonsepris: kr. 4 pr.sp.mm. (Rabatt på store annonser.)

Neste annonsedeadline: 8 oktober

Neste nummer av Utopia: 16 oktober

Mot en ny studentvelferd

Nå tvinges vi til å tenke nytt. En Studentsamskipnad som tar en tredjedel av studentenes penger i husleie kan ikke lengre hevde at den driver studentvelferd. Her har Universitetet, som statens representant, en unik mulighet til å sikre studentenes totale utdannings situasjon. Er Universitetet klar for 90-års største utfordring?

Kort og godt: Legg studentvelferd og utdanning under samme tak - Universitetet. En slik samordning av Studentsamskipnad og Universitet vil alle tjene på.

I vår utkom rapporten "Studenten i Sentrum" som ledd i Universitetets virksomhetsplan for informasjon og utviklingstiltak. En rapport som har vakt stor oppmerksomhet rundt om i de akademiske kretser for sin evne til nyttenkning. Og et av de sentrale punktene rapporten nevner er nettopp en samordning av Samskipnad og Universitet.

En studentvelferd med stadig forverret bosituasjon og studiefinansiering med en drastisk økning i husleien (11.5 %) fikk begeret til å flytte over for studentene. Studentene har valgt å trekke sine representanter ut av Samskipnadsstyret. Vi kan ikke lengre være med å fordele Samskipnadens elendighet på grunn av manglende bevilgninger fra staten. Etter at vi i årevis har forsøkt og forsøkt med samskipnadsmodellen, har vi i dag innsett at den ikke kan sørge for studentenes velferd.

Dermed er det Universitetet som titter med flertallet i Samskipnadens

styre, og dermed også i realiteten har ansvaret for Studentsamskipnaden. Men er Universitetet klar for å ta på seg dette ansvaret? Eller har festtaler om å sette studenten i sentrum bare vært modige ord fra rektor Ole D. Mjøs sin munn? Nå har han i hvert fall muligheten til å handle etter sine ord. Men veien mot målet - samordning - er langt fra enkel. Men et samarbeid mellom studenter og Universitet vil være brobyggeren som kan gjøre det mulig å nå målet om en bedre studentvelferd og utdanning.

Universitetet får fordeler

I dag setter Utdannings- og Forskningsdepartementet krav til at Universitetene setter seg mål, og ikke minst at de kan vise til resultater. Men dagens studentvelferd er bremseklossen som hindrer Universitetet i å nå sine mål. Studiefinansiering gjør at mange studenter må ha en deltidsjobb ved siden av studiene. Slikt går på bekostning av studiekvaliteten. Studenten bruker lengre tid på sine studier. Dermed lykkes ikke Universitetet i å nå sine mål. Sammenheng mellom utdanning og studentvelferd er sterkt knyttet sammen.

Man kan ha verdens beste undervisningsutstyr, verdens beste forelesere, verdens beste rektor om så - det hjelper bare så fint lite når studenten ikke kan benytte seg av Universitetets tilbud fullt ut, fordi mange i stedet må skjøtte en deltidsjobb. Bare gjennom å sikre studentenes velferd kan Universitetet sikre studiekvaliteten.

Ved en samordning av Student-

samskipnaden og Universitetet kan utdannings situasjonen selv sikre seg å nå disse målene. Samordningen vil gi Universitetet større politisk gjennomslagskraft siden man kan argumentere for et helhetlig utdannings tilbud. Denne sjansen til å øke sin handlekraft overfor politiske myndigheter er for god til at Universitetet kan la den gå fra seg.

Studenten får fordeler

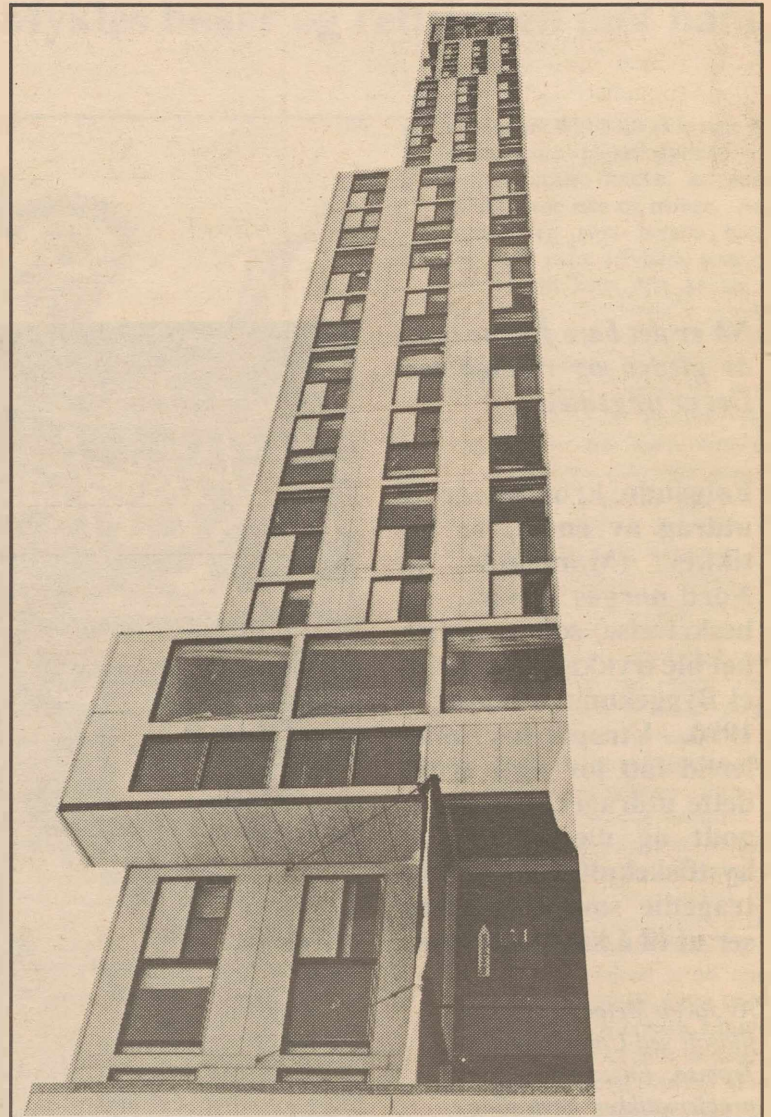
En samordning vil gjøre at studentene bare får én institusjon å forholde seg til, som gir både undervisning og velferd. En helhetlig utdanning som vil sikre staten en investering i teknologi og kunnskap. Og dersom staten blir seg bevisst denne investeringen, så vil nok dens bidrag til studentvelferd være et godt valg i å sikre Norge den kunnskapen og teknologien vi vil trenge mot år 2000.

På kort sikt vil en samordning av studentvelferd og utdanning gjennom å slå sammen Samskipnaden og Universitetets tjenester føre til at studenter blir mer bevisst sin egen utdannings situasjon - man får bedre studiekvalitet.

På lang sikt kan en klare å heve Norges konkurransedyktighet overfor et sterkt Europa og østens lavprisland.

Men tør vi å ta denne utfordringen i dag? Et mer riktig spørsmål er kanskje: Har vi råd til å la være?

Student
Arnt Sommerlund

Husleia fyker mot himmelen og alt raser for studenten.

Arkivfoto

Jakten på solen

en søndagstur på Blåmann

Av Katarina Grova

Vi våknet opp til tindrende stjerner. "Men er det ikke midt på natten fortsatt?" Steinars kommentar. Nei er svaret. Klokken er 7.10 og vi skal møte fjellgruppa klokken 8.00 utenfor Fokus, - så hurry up. Te og store nister ble pakket sammen med kamera og litt ekstra varmt tøy. Jeg må ærlig innrømme at jeg aldri før har beveget meg i Tromsø sentrum klokken 8.00 en søndags morgen. Men humøret og fjellstøvleene var på plass, for dette var dagen da alle vi femten oppmøtte var klare for en stigning på 1044 meter opp i været. Blåmanns ruvende topp var utfordringen, for der visste vi at solen fortsatt kunne sees. Denne tindrende runde stjerne som nå ellers hadde forlatt Tromsø by for flere måneder framover.

Vi var innstilt på en utfordring, og utfordring ble det. Lyset kom sakte mens vi kjørte, og klokken 9.00 var vi parat ved Blåmanns bunn.

Men dette så jo ufyselig bratt ut! Spesielt for oss som ikke direkte hadde lagt merke til Kvaløyas høyeste topp før. Stigningen vokste proporsjonalt med tanken; Dette gjør jeg frivillig?! Snøen rakk oss til knærne, men vinden lot oss i fred og været var ellers takknemlig klart. Og i de korte pausene kunne vi nyte de snødekte vidder, det sorte hav og

den blendende vakre natur som fulgte oss hele tiden.

Og plutselig sto vi der i en sky på den høyeste topp. Svette og slitne med bein som verket, men samtidig med en følelse av total tilfredshet.

Vårt mål, - Solens gudinne, gjemte seg bak disen. Men som gudenes gave åpnet disen seg sakte opp. Dype sukk og jubel spredte seg blant de tilstedeværende. Den blodrøde kulen smilte til oss i hele sin storhet fra horisonten. Rød, orange og gul, skiftende gjennom disen. Men den åpnet seg og vårt mål var funnet. En verdig avskjed med dette fenomen som skaper alt lys, varme og liv på jorden, og som vi alle her i nord bare må innfinne oss i at har tatt farvel med oss for en stund.

For å ikke skremme folk fra å bli med på de neste turer med fjellgruppa, skal ikke stigningen på 1044 m videre detaljeres. Men la det være sagt at den totale fysiske utskielisen som merkes i hver lem og muskel, like så mye gir positivt utslag på sjel og sinn.

Visst kan det ta litt på å klatre oppover i to og en halv time, men hver meter var det verdt da en endelig kan sette seg rett ned på rompa og la seg seile utfor de bratte bakker igjen. Hui og hoi, snøen som spruter og årets første aketur finner sted. Kan du bare drømme om hvordan det føles å ake ned et fjell på 1044 meter? Løpe, la seg falle i nysnøen, hoppe utfor skavlene og ake igjen - en sjelden deilig opplevelse som et

vanskelig å beskrive med ord. Lysten er der til å traske helt opp igjen bare for å gjøre det samme en gang til. Susende morsomt.

Men så står vi så altfor fort

tilbake der hvor vi startet. Alle dyvåte, kalde, med snø i støvlene og votter som kan stå av seg selv, men alle like smilende. Stolte og fornøyde i sjelen. En søndag som

kunne utartet seg like lite kreativ som de fleste andre søndager, men hvor vi nå kunne krype inn i en varm badstue med sjelden god samvittighet.

Full fart ned fra Blåtind

Foto: Katarina Grova

Allmenningens

-tragedie

Nå er det bare fillene igjen av gleden og verdigheten. Det er tragedien.

Følgende kronikk er et utdrag av en større artikkel (Momenter til Nord-norges teori og beskrivelse) som i sin helhet ble trykket i tidsskriftet Byggekunst nummer 7, 1990. Utopia har imidlertid fått lov til å bruke dette utdraget, som gir et godt og nært bilde av kystfiskekulturen, og den tragedie som i 90-årene ser ut til å knekke denne.

Av Jacob Meløe. Professor i filosofi ved Universitetet i Tromsø. Engasjert i problematikken havtråling kontra kystfiske.

Men nå, anno 1990, er havet svart. Vi har fisket så effektivt på de fleste av de fiskeslag vi har fisket på at fiske ikke lenger kan være et levebrød. Det koster mer å fange fisken enn det du kan få for den. Fiskebrukene går konkurs og fiskerne trues av tvangsauksjon. De som har betalt både båt og hus klarer seg, når de legger sammen det lille de kan fiske og håndpengene fra staten. Det er gjerne de eldre fiskerne, med eldre båter og eldre hus. De yngre, med ny båt og nytt hus, er prisgitt bankens nåde eller unåde. Deres egen og familiens tilværelse er bygget opp omkring båten. Båten er deres glede og stolthet. Deres kyndighet med båt og bruk er deres verdighet. Nå er det bare fillene igjen av både gleden og verdigheten. Det er tragedien.

Allmenningens tragedie.

Det som fremdeles holder fiskerene til fiskeværene, foruten kjærligheten til eget fiskevær og eget hav, er den voksende arbeidsløsheten i alt annet arbeidsliv innen rekkevidde, i industrien, i bygg og anlegg, etc.. Hvis vi klarer å bygge fiskebestanden opp igjen, kan vi si at det var arbeidsløsheten som berget kystfisket.

Den økonomiske tragedien er at det er vi selv som har ødelagt vår egen kilde til rikdom. Og det har vi gjort fordi havet er en allmenning, sier den mest kjente teorien om det. Alle manns eiendom er ingen manns eiendom, og det ingen av oss eier har ingen av oss ansvar for. Det er teorien om allmenningens tragedie. Det er en spillteoretisk utforming av gammel, konservativ visdom.

Forklaringen går slik: Den jorden jeg selv eier, den driver jeg hvert år slik at jeg også kan drive den neste år. Men det havet vi alle eier, det driver jeg hvert år slik at jeg får mest mulig ut av det det året. Hvis havet kan fiskes tomt, skal jeg i hvert fall sørge for å fiske min del, og den delen skal være så stor som mulig. Jeg kan i alle fall ikke berge

Anno 1990. Ingen fisk i havet. Kystkulturen dør. Men hva gjør vi, - annet enn å vasse omkring i økonomiske forbehold?

Foto: Arne Hauge

bestanden ved å legge bånd på mitt eget fiske. For den fisken jeg ikke tar, den tar andre. Og slik tenker hver enkelt av oss. Og dermed blir havet fisket tomt (Ikke biologisk tomt, men økonomisk tomt. Det er økonomisk tomt når det ikke er mer å hente, økonomisk sett).

Nå er det ikke kystfiskerne som har ødelagt kystfisket, hverken sjarkene på 25 til 35 fot eller de store garn- og line-båtene på 50 til 80 fot. Fisket langs kysten er ødelagt av fisket i Barentshavet. Ikke bare av det, men mest av det. Og der er det trålerne som opererer, armadaer av dem, midt i torskens oppvekstområdet (og for hver torsk på 0,5 til 4 kilo som blir tatt i Barentshavet, er det en torsk på 5 til 10 kilo, eller mer, som ikke kommer inn til kysten, noen år senere. Der den kunne ha vært tatt nesten uten omkostninger, rett ut for båtstøa. Det er en av grunnene til at Ottar Brox, og store grupperinger innenfor Norges Fiskerlag, holder kystfisket for å være langt det mest økonomiske fisket, i tillegg til alle dets økologiske og menneskelige fortrinn).

Teorien om allmenningens tragedie passer dårlig på fisket på de lokale fiskehavene. Kystfiskerne er ikke rette sorten aktører og de lokale fiskehavene er ikke rette sorten allmenninger. Men den passer godt på trålfisket i Barentshavet. Der finner vi både aktører og den allmenning teorien krever.

Småtorsk

Teorien krever aktører som, til sammen, er i stand til å tømme et hav. Og den krever aktører som, hver enkelt av dem, handler ut fra en eneste beveggrunn: Å tjene mest mulig penger. Teorien regner heller ikke med noen annen forbindelse mellom aktørene enn at de konkur-

rerer med hverandre på det samme hav om mest mulig fortjeneste. Som aktører tilfredsstiller trålerne, eller trålredere, alle tre betingelser. Kystfiskerne tilfredsstiller ingen av dem.

Her er et eksempel på en aktør med den ene beveggrunn: En fabrikktråler tråler etter torsk i Barentshavet. For hvert kast er 30% av fangsten torsk som er for liten til filetmaskinen ombord. Det er arbeidskrevende å filetrere småtorsk for hånd og det blir lite penger av det. Den styrtes på havet. Og det er nettopp hva den rene økonomiske fornuft foreskriver. Det er økologisk galskap, men det begrepet har ingen eksistens innenfor en rent bedriftsøkonomisk fornuft. Her har vi en av de aktørene som skaper allmenningens tragedie.

Barberte sopp

Her er et annet eksempel på aktører med en eneste beveggrunn: (Etter at vinterfisket etter skrei er over, går mange av de store kystfiskebåtene fra Midt-Troms og Nord-Troms til Tromsøflaket for å fiske etter flekksteinbit, med line. Der drifter de fra mai til juli). I mai for tre år siden gikk en gruppe trålere inn på Tromsøflaket for å tråle etter torsk som var på vei tilbake til Barentshavet, fra Lofoten og Vesterålen. Nå vokser det tett med sopp der, det er en diger og glassaktig skarp sopp som kan bli en favn tvers over. Trålerne fikk trålen pakket med sopp og trålen ble sprengt. Det var bare lørver igjen. Trålerne spente da kjettinger mellom tråldørene, sveipet over flaket og barberte vekk soppen. Deretter kunne de tråle etter torsk der, og det har de gjort siden da. Men steinbiten er vekk. Den fiskeren som fortalte meg dette sa, "Jeg vet jo ikke at steinbiten ble vekk fordi soppen ble

fjernet. Men det var godt med steinbit på flaket før soppen ble fjernet, og siden har det ikke vært noe å få." Jeg får være like streng og si at jeg vet ikke at trålerne har ødelagt steinbitfisket. Men det er klart nok at de ikke har ofret en tanke på hverken steinbitfisket eller på økologien. Trålerne opererer ut fra en eneste beveggrunn: å tjene mest mulig penger, for rederen og for seg selv. (Det hender at en fisker eller en styrman på en tråler påtaler råskapen, den økologiske råskapen, overfor skipper eller reder. Han blir straks satt på land.) Trålerne er akkurat den sorten aktører som teorien om allmenningens tragedie trenger.

Multetur med familien

Og her er et eksempel på aktører med mer sammensatte beveggrunner: I fjor høst var det et meget godt hysefiske utenfor Skarsvåg (Nordkapp) og fiskerne tjente gode penger. Midt under det beste fisket forlot de hysegrunnene og dro til fjells med kjerring og unger for å plukke multer. Jeg vet ikke for hvor mange dager, men rent økonomisk var det galskap. Hadde de sløffet turen til fjells og fisket i stedet, de dagene også, kunne de ha tjent nok til å kjøpe det mangedobbelte av de multene de selv fikk plukket. Poenget kan ikke ha vært verken å tjene mest mulig penger eller å få mest mulig multer i huset, men f.eks. å tilbringe noen døgn til fjells mellom multemyrene med kjerring og unger, "slik vi gjør det på denne tiden av året."

Her har vi en tilværelse der familiens liv har de samme årstider som naturen. Med et slikt liv og et slikt fiske, vil det antakelig være et like godt fiske når de kommer ned fra fjellet igjen.

Kystfiskerne snakker sjelden om

å fiske maksimalt, over året, unntatt når de nettopp har skaffet seg ny båt. "Du skal fiske til du syns du har nok. Så får du gjort en del av alt det andre du også er glad i å gjøre." Det er ikke slike aktører som skaper allmenningens tragedie.

Lokale hav

Teorien krever også en allmenning som er utenfor rekkevidden av enhver lokal forvaltning, slik f.eks. Barentshavet er det, og slik f.eks. Malanggrunnen ikke er det. Malanggrunnen, med Svensgrunnen, er det lokale fiskehav for de fiskeværene som ligger opp til Malanggrunnen, fra Gryllefjord på Senja og nordover til Vengsøy utenfor Kvaløya. Og det forvaltes av de samme fiskeværene, ikke gjennom skrevne regler, men gjennom uskrevet tradisjon. Under vinterfisket etter skrei har hvert av fiskeværene sin egen, faste strekning av egg, og ingen av dem drifter på andre strekninger enn sin egen. Dette er en ordning som også respekteres av andre fiskevær, med sine lokale hav. De flytter ikke sin drift til Malangsegga, selv om det skulle være et langt bedre fiske der. Malanggrunnen er en slags bygdeallmenning i havet, for de fiskeværene som sogner til Malanggrunnen. Og en slik allmenning er ingen arena for allmenningens tragedie.

Kystfiskerne sier at det er trålerne som har fisket havet tomt. Og hvis det er teorien om allmenningens tragedie som skal forklare ødeleggelsen, så krever nesten teorien at det er trålerne vi snakker om, eller aktører av det slag som trålerne er. Og den krever nesten at det er Barentshavet vi snakker om, eller arenaer av det slag som Barentshavet er.

Å gjenreise Nord-Norge.

For å gjenreise Nord-Norge, må fiskeriene gjenreises. Det kan gjøres, men det kan bare gjøres ved en streng kvoteregulering av fisket, og først og fremst av fisket etter småtorsk i Barentshavet.

Men fisket kan gjenreises uten å gjenreise Nord-Norge. Det å gjenreise fiskerienes bidrag til forretningen Norge er ikke det samme som å gjenreise Nord-Norge, hverken som forretning eller kultur. Det første kan gjøres ved å la en effektiv trålerflåte ta det aller meste, innenfor en kvote som er så stor som mulig, men ikke større enn at bestanden tåler det. Det kan også gjøres ved å leie ut de gode fiskehavene til de høystbydende trålerredere, enten de er norske eller utenlandske, slik vi leier ut oljefeltene i Nordsjøen. Det er kanskje den løsningen som gir mest penger statskassen. Begge løsningene vil rasere kystfisket, og dermed også fiskeværene og fiskebygdene, og dermed Nord-Norge, både som forretning og som kultur.

Jeg ser bare en retning å gå som kan lede til gjenreisning av Nord-Norge. Det er å skjære vekk, ikke alt havfiske, men alt havfiske som skjer på bekostning av kystfisket. Og så la kystfiskerne selv forvalte sitt eget fiske. Det kan være flere veier som går i den retningen, men det er i den retningen vi må gå.

Til kamp mot usedeligheten

“Sangen om den røde rubin....” - Kronikk om Magnar Mykles bøker og rettssaken mot ham.

Norge har lang tradisjon i å beskytte folket mot litteraturens usedelighet og undergravende virksomhet. Både Hans Jæger og Christian Krogh har fått bøker beslaglagt og blitt dømt for å ha vist “ringeakt mot sædeligheten”. Og både Sandemose, Sigurd Hoel og Rolf Stenersen har blitt beskyldt for å skrive utuktig og slibrig. Men det var lenge før 1956/57 - som var en tid da supermakter hadde blitt supermakter og startet kald krig og prøvesprengninger. Russerne hadde skutt opp “Sputnik” og i Oslo vokste de første drabantbyene frem. Dette var turbulente tider med rask utvikling på nesten alle områder. Men “folkesjela”, som ble dratt mellom tradisjonell pietisme og nye tiders frigjorthet, hadde problemer med å holde følge.

Av Kristin R. Kjellevoll

“Bruker kommunistene smusslitteratur som middel til å frem-skynde den uthulingsprosess som etter ortodoks kommunistisk tankegang skal få de vestlige demokratier til å falle som modne frukter i deres skjød?”

Dette er ett av spørsmålene som ble reist i forbindelse med “Myklesaken” som opprørte menig-mann og intellektuell i Norge etter at Agnar Mykles bok: “Sangen om den røde rubin” kom ut i 1956. Denne prosessen og grunnlaget for den har blitt svært godt beskrevet i Anders Hegers bok: “Men landet er Norge....” (Gyldendal 1985)

Da krigen og etterkrigstidens papirrasjonering ble opphevet, førte det til en oppblomstring av den “kulørte presse” og en strøm av “vovede” magasiner. Kampen mot denne skriftlige utukten ble ikke ført med dagens argumenter om kvinnesyn og menneskeverd, men ble delvis drevet av et pietistisk presteskap (særlig det sør- og vestlandske) som saumfarte usedelighetene og stadig sendte anmeldelser til politiet og anmodet myndighetene om å vise at grunnloven satte grenser for hvor langt man kan gå i beskrivelsen av seksuelt samkvem - før det gikk på den moralske helsen løs.

Det var visstnok Bergenspastoren Sverre Riisøen som startet den rasende debatten om “Sangen om den røde rubin” ved å rope pornografi og påstå at romanen var vulgær og pervers, kynisk og umoralsk. Mange var enige med Riisøen, og en gjengs oppfatning var at Mykles minutøse beskrivelser av hovedpersonens samleier med ulike kvinner var obskøne.

Likevel var de på sin plass, mente forsvarerne, fordi de utgjorde en del av et kunstnerisk uttrykk. Og hvilket uttrykk! Over “Sangen om den røde rubin” og særlig over første bok i romansyklusen: “Lasso rundt fru Luna”, haglet det med superlativer. “Fantastisk språkbeherkelse, rasende vittig og øm”, skrev Sigurd Hoel og fikk medhold av mange som regnet Mykle blant landets mest betydningsfulle forfattere. Mykle deltok selv i debatten om boken og svarte slik på forargelsen over de utmalende seksualsekvensene: “.... der vil jeg sammenlikne med den kjente soldatroman av Linna - “Ukjent soldat”. Man kunne jo si til ham også: Men kjære Linna, hvorfor skriver De så meget om krigen, hvorfor skriver De så meget om soldater? Der er da andre ting å skrive om også. Altså, der er jo utflukter, og der er kaffe og Wienerbrød, der er feltprestens preken og der er skjønn bilder av høstlandskap i høstsol. De skjønner at det er

jo i virkeligheten et komisk spørsmål. De skjønner at vil man først lage en intens bok og få frem noe som virkelig damper av liv, så må man holde seg til det som virkelig er liv for vedkommende hovedperson.”

Men kritikken var voldsom. Også kritikken av Agnar Mykle som person. Opinionsen tok det for gitt at romansyklusen var selvbiografisk, og satt likhetstegn mellom forfatteren og bøkens tildels usympatiske, selvsentrerte og umoralske hovedperson: Ask Burlefot. (Denne ideen satt igang en voldsom jakt på levende modeller: hovedpersonens sex-partnere). Sett utenfra er likhetstrekkene mange. Både Agnar og Ask vokste opp i Trondheim og arbeidet en stund som handelskolelærer i en “liten by nord i landet” som for Agnars del visstnok var Vadsø, der han etter sigende skal ha oppført seg som notorisk hanrei. “Sangen om den røde rubin” utspiller seg i en stor by vestpå der

Ask studerer økonomi. Agnar Mykle selv fikk sin utdannelse ved Handelshøyskolen i Bergen.

Disse parallellene ga kritikere et ekstra kort på hånden for å sverte forfatteren, og det svekket argumentet om at romanen var et litterært kunstverk som det var helligbrøde å sensurere.

Våren 1957 siktet riksadvokaten Agnar Mykle og Gyldendal Norske Forlag a.s. for brudd på straffeloven i henhold til grunnlovens paragraf 100: “Trykkefrihet bør finde sted. Ingen kan straffes for noget skrift, af hvad indhold det maatte være, som han har ladet trykke eller udgive, medmindre han forsættigen og aabenbart har enten selv vist, eller tilskyndet andre til, udydighed mot lovene, ringeakt mod religionen, sædelighet eller de konstitusjonelle magter.” Siktelsen ble opptakten til en langvarig rettsprosess som fikk enorm oppmerksomhet både i Norge og nabolandene, og der mange litterære navn ble trukket inn for å tale trykkefrihetens sak og bevitne at det ikke kan settes grenser for en kunstners beskrivelse av virkeligheten.

Like mye som saken var en prinsippsak for “pietistene”, var den det for forfattere og forlagsfolk som følte at de ikke hadde frihet til å utfolde seg under streng håndhevelse av grunnlovens sedelighetsparagraf. Forfattere som ikke var “snille”, men beskrev virkeligheten slik de opplevde den, ble stadig utsatt for beskyldninger om å passere grensen for det som var moralsk riktig å servere et publikum. Som Øverland sa da han vitnet for Mykle i byretten: “Enten er forfatteren et bra menneske eller også er han stygg og ondskapsfull og usedelig og han skriver svinske bøker, som for eksempel Ibsen og Frøding og Goethe.” Rettssaken

Den falliske satyr - et symbol ingen vil vite av.

Foto: Cupido

startet i Oslo byrett der forfatter og forlag ble kjent uskyldige “fordi de ikke visste bedre”, mens romanen ble dømt til beslagleggelse; og siden i høyesterett der man var såpass forsiktige med å røre ved trykkefriheten at man frikjente boken. Men bare så vidt. Den holdt seg hårfint på riktig side av sedelighetsgrensen. Henry Millers “Sexus” gjorde det ikke, og ble dømt til beslagleggelse året etter.

En av følgene av rettssaken mot Mykle var en enorm økning i salget av “Sangen om den røde rubin.” Paradoksalt nok var det først nå at romanen ble virkelig pornografisk. Ut fra siktelsen kunne folk finne frem til de mest utuktige sidene og løsrive de aktuelle sekvensene fra resten av romanen. Det at disse beskrivelsene hørte inn i en sammenheng, ja måtte leses i forbindelse med resten av romanen fordi de utgjorde en del av bildet på hovedpersonen, var jo nettopp forsvarets argument for at de var en nødvendig del av boken. Etter hvert kunne men visstnok legge bibliotekseksemplarene av “Sangen om den røde rubin” på ryggen, og de ville automatisk slås opp på de aktuelle sidene. Skjønt bibliotekseksemplarer; Flere offentlige biblioteker lot være å kjøpe inn romanen av sedelighets-hensyn. Som pastor Riisøen uttalte: “De som vil eksellere i bøllens utgydelser får selv kjøpe makkverket.”

Romanen pastoren anså for å være et makkverk ført i pennen av en bølle var andre del av romansyklusen om Ask Burlefot. Første del heter “Lasso rundt fru Luna” og åpner med den eldre Asks hjemreise, tolv år etter at han forlot barndomshjemmet. I romanen blir Asks kjærlighetsløse barndomshjem - fylt til randen av fortielse og uoppfylte drømmer - beskrevet inngående. Selv om boken ikke kan måle seg

med “Sangen om den røde rubin” når det gjelder utmalende seksualsekvenser, beskrives hovedpersonens forhold til Gunnhild og Siv (som han treffer i løpet av et år som handelsskolelærer i en liten by nordpå) temmelig inngående. Likevel kan ikke disse erotiske innslagene på ingen måte betegnes som pornografiske. De sier mye om skam og lengsel og forventning, om fortielse og rollespill og om et kaotisk sammensurium av følelser inne i en ung mans hode. Asks tilværelse i Nord-Norge blir etter hvert problemfylt, og feig og selvsentrerte som han er, etterlater han seg to gravide kvinner og flykter tilbake til hjembyen. Her graver han seg så langt ned i sine egne eksistensielle problemer at han ikke makter å se den kjærligheten som blir gitt ham. Ikke erotisk kjærlighet denne gangen, men kjærligheten fra en liten bror. Delvis handler romanen om å komme for sent, og om noe så banalt som at vi må vise hverandre kjærlighet mens det ennå er tid. Grunnen til at Ask vender tilbake til barndomshjemmet etter tolv år er nemlig at Balder dør - uten at Ask noengang får gjengjeldt den hengivenheten han selv ble til del. Derfor denne såre angeren som gjennomsyrrer boken og stadig får Ask i sitt tilbakeblikk til å spørre: “Hadde han tenkt på Balder?” Den eldre Asks tilbakeblikk på ungdommen ender med at unge Ask reiser fra hjembyen for å studere. Og på hurtigruta - reisen begynner - åpner neste roman, “Sangen om den røde rubin.”

Denne andre romanen beskriver kun en kort periode i Ask Burlefots liv, ett år ved en økonomisk høyskole vest i landet. Denne boken har da også blitt kortere og mer intens og ikke så lang og utmalende som enkelte kritikere beskyldte “Lasso rundt fru Luna” for å være. Den

inneholder ikke fullt så mange anekdoter og grunnleggende livsbetraktninger, likevel er personskildringene rike og mange. Ask er fortsatt en slett person med et opphøyet indre selvbilde som står i kontrast til hans ofte keitete ytre fremtoning. Han utvikler etter hvert et svært kynisk forhold til kvinner, og har seksuelle forhold med flere ulike kvinner i løpet av samme tidsperiode. Asks kynisme ligger dels i at han ikke nærer noen kjærlige følelser for sine erobringer, men mest i måten han tenker på dem. Han finner dem gjerne enfoldige eller borgerlige og gjør ingenting for å oppnå noe åndelig fellesskap med dem. Alle er de stoppesteder på veien til denne eneste ene som skal vise ham ekte kjærlighet (symbolisert ved en rød rubin). Det er delvis på grunn av denne letingen etter den høyere og egentlige forening med kvinnen og jakten på den virkelige kjærligheten som fikk mange til å forsvare romanen moralsk den gangen furoren var villest: Den rent kroppslige kjærligheten måtte beskrives rått og kynisk for at den ekte kjærligheten skulle fremstå vakker og opphøyet i forhold. De erotiske skildringene er så rensket for blygsel at de kan virke støtende også på dagens publikum. Likevel er det feilaktig å stemple boken som pornografisk, fordi den er så mye mer enn en samling kjønnslige detaljskildringer.

Det er bare litt over 30 år siden rettssaken mot Agnar Mykle, men i en tid der sedelighetshensyn er et så til de grader foreldt begrep at løssalgssavisene fritt kan fråse i detaljer ved incestsaker, og dagspressens samlivsspalter gir en nøyaktig beskrivelse av folks seksualliv og alle tenkelige og utenkelige hindre for full nytelse, virker rettssaken allerede absurd. I en tid der svulmende bryster og sprikende kjønnsorganer eksponerer seg fra avishyller og kioskvinduer står fremdeles grunnlovens paragraf 100 ved lag - men begrepet “usædelighet” har skiftet innhold. Endret seksualmoral har ført til at grensen for utukt har blitt flyttet hinsides det man tenkte seg i 1957. En ting Mykle-saken gir en pekepinn om er at ferden fra den pietistiske til den frigjorte ytterlighet har gått fort.

En annen historie den forteller oss er at det er mulig å kneble en forfatter ved å male ham gjennom rettskverna og bruke hans skrifter til å tvinge frem en prinsippavgjørelse om hvor skillett mot det tarvelige og nedrige går. I Anders Hegers: “Men landet er Norge....” heter det i et sitat av Mykle: “Jeg tør ihvertfall åpent tilstå, at etter at siktelsen for pornografi ble reist mot meg, skriver jeg ikke lett. Nu har jeg følelsen av at noen kikker meg over høyre skulder for å passe på at der er visse sider ved min hovedperson jeg gjør best og klokest i å undersøke for mine lesere. Jeg føler det som om jeg allerede er underkastet sensur, som om jeg skriver med påholden penn. Og påholden penn er tung å flytte.”

Agnar Mykle hadde planlagt en tredje roman om Ask Burlefot. Den skulle gi leseren et avsluttende bilde av romanfiguren og vise den utviklingen han fikk gjennomgå etter ungdomsårene. Romanen lar ennå vente på seg. Før 1957 ga Agnar Mykle stadig ut romaner og noveller og lot ustoppelig høre fra seg i den offentlige debatt. Etter dette årstallet ble det stille. Forhåpentligvis kjent es det ikke som noen triumf for moralens voktere at de hadde greid å kvele et av landets store litterære kapasiteter.

Kontroversiell Røykhoste

En ikke-røyker som oppholder seg i et røykfyllt rom, får i løpet av en arbeidsdag i seg nesten ti sigaretter!

Foto: Elisabeth R. Myrvang

Fakta om røyking og tobakk

Tobakk stammer fra tobakksplanten. På latin kalles den Nicotiana. Den ble innført til Europa for omlag 400 år siden, men i løpet av rasende kort tid ble den spredt til alle avkroker, og selv om enkelte forsøkte å begrense bruken (bl.a. gjennom skatter og avgifter), ble den uhyre populær både blant kvinner og menn. Avgiftene hadde som vanlig ingen begrensende virkning, men staten kunne ta inn enorme beløp. En praksis som har blitt fulgt opp siden i de aller fleste siviliserte land, ikke minst Norge (f.eks. 970 mill. i avgifter i 1973).

Røykt og tygd

Hva få vet, er at tobakksplanten tilhører søtvierfamilien (Solana-ceae), og at vi i denne familien finner kjernesunne planter som tomat, paprika, bulmeurt, petunia og potet (!)

Av de ulike artene, er det uten tvil Virginiatobakken som er den viktigste. Mer enn fem ganger Norges dyrkede areal går på verdensbasis med til dyrking av tobakk.

Tobakksplanten stammer fra Sør-Amerika, der den ble røykt og tygd av innfødte indianere i lang, lang tid før de første conquistadorer satte sine gulltørste ben på deres land.

Tobakk dreper

Det er først i de senere årene at tobakken har blitt beryktet for sin evne til å gjøre folk dødssyke. Røyking regnes i dag som hovedårsak til flere av våre alvorligste folkesykdommer, blant annet ulike typer kreft samt hjerte/kar sykdommer. Disse to sykdommene står for over halvparten av alle dødsfall i Norge.

En mann på 25 år, som aldri har vært avhengig av sigaretter, vil i

gjennomsnitt leve mer enn fem år så lenge som en jevnaldret røyker. Når denne røykeren, hvis han begynte før fylte femten år, blir ennå eldre, vil sjansen for en for tidlig død være tre ganger så stor som for en ikke-røyker.

Luftforurensing og røyking

Sjansen for at mennesker skal bli syke hvis de oppholder seg i luftforurensete områder, mangedobles hvis de røyker. Risikoen for å få lungekreft hvis du arbeider i asbestindustrien er for eksempel 9 ganger høyere for røykere enn for ikke-røykere. Røykere vil derfor, om de er seg sin egen helse bevisst, tjene mye på å arbeide hardt for miljøvern!

Tvang

Nikotin er sterkt vanedannende, og en kan derfor snakke om at mange tvinges til å røyke selv om de kanskje egentlig ikke ønsker å plages med denne lasten.

Men passiv røyking er også et meget alvorlig problem; Ikke-røykere som oppholder seg ti timer i et røykfyllt rom, får passivt i seg omlag ti sigaretter, altså litt under middels av normal arbeids-dags rasjon for en røyker.

Reklame

Tobaksreklame har blitt forbudt i Norge etter at man forsto hvor farlig røyking egentlig er. Og i dag kan man ellers spore en tendens til at folk stumer sigaretten. Dette henger trolig også sammen med en generell verdiendring i samfunnet. Helse og miljø står dmer i fokus enn ren nytelse.

Derfor har tobaksindustrien de senere årene begynt å sikte seg inn på u-landene. Der er folk ennå ignorante overfor farene, og således lett

mottakelige. Industrien ønsker å angripe kvinnene som målgruppe, og kjører PR framstøt for milliarder. På svære fargeplakater blir afrikanske kvinner fortalt at sigaretten er det eneste som kan gjøre dem like lykkelige som den avbildede vestlige (perfekte) fotomodellen. En regner med at dette vil skape astronomiske ekstra-lidelser for land som ikke engang har råd til å gi tilfredsstillende offentlig tannhelsetjeneste.

Dessuten; Hva skal de utfattige afrikanske småbarna ta seg til, når mor dør av lungekreft?

Julenissen er i full gang med årets julestrid. Det blir dessverre ikke mange røykepausene han får tid til. Men - huff - hvilken stygg tanke er det som slår han; - Skal dette bli den siste jula han kan nyte sin julesigar når og hvor han vil på universitetes område?

Kommer røykskyen over universitetet i Tromsø til å lette?

Av Agnes Berg Hansen

Det ble ved siste Hovedallmøte (22.11.90) fremmet forslag fra Studentutvalget (SU) om endringer av dagens ordning med røykesoner ved Universitetet. Saken ble imidlertid tatt av dagsorden på grunn av tidspress. Studentrådet (SR) overtar og skal fatte vedtak den 6.12.90.

Årsaken til at saken blir tatt opp er en uttrykt misnøye fra flere hold. Det klages over den nåværende røykeordninga. Og fra SU's side er det uttrykt ønske om at ordninga blir i tråd med røykeloven. De mest aktuelle sonene er UB-kjelleren og sittegruppene utenfor UB, der det nå er røykesoner. Disse er gjennomgangslokaler, og dette er klart i strid med loven som sier at lokaler "hvor allmenheten har adgang" skal være røykfrie. SU's Marit Sæther uttrykker særlig misnøye med disse områdene og mener at det av hensyn til miljøet, allergikere, astmatikere og røykelov må skje en endring. Hun sier videre at det også bør finnes en ordning slik at alle parter kan bli rimelig fornøyd.

Alt høres vel og bra ut. Men saken er den at det er ledelsen ved Universitetet som har det avgjørende ord. Det er instituttene som må sørge for at røykeloven blir fulgt, og at det samtidig finnes et akseptabelt alternativ for røykerne. SR og SU kan kun fatte et prinsippvedtak og håpe at saken blir fulgt opp.

Serveringssted

Kantinene kommer i en særstilling. Disse kan regnes som

serveringssteder og faller derfor utenfor røykelovens forbud. Dermed kan det her være tidsavgrensning for røyking (som i UB-kantina) eller soneinndeling (som i Hovedgården og i ISV-kantina).

Men fungerer dette bra? Vil eventuelle endringer gjøre ordningen mer tilfredsstillende?

Alternativer?

Problemet er at UB-kantina og ISV-kantina ligger i selve gjennomgangslokalene. Her er det så og si umulig å hindre at røyken siver ut dit det etter loven skal være røykfri luft. Dessuten fungerer ikke soneinndelingen som den skal. Det er ikke mulig å se (lukte) hvor de forskjellige sonene er. Tidsbegrensningen i UB-kantina stinker også, da det virker som om enkelte røykende studenter overser den lille plakaten med angitte tider, og røyker når det måtte passe. En annen pussig ting er at det er tillatt å røyke i sittegruppene utenfor UB/ UB-kantina. Hvilken hensikt har det da med tidsbegrensning?

Det var Universitetet i Oslo som først var ute med forslag om røykfritt miljø. Forslaget fra Kollegiet går ut på totalt røykeforbud, og Universitetet i Oslo vil dermed bli Europas første totalt røykfrie Universitet. Studentavisa Universitas forteller overfor Utopia at stemninga blant studentene i Oslo er blandet. De fleste mener at ideen er bra, men at det også bør finnes et alternativ for dampende studenter.

Muligens

Utopia forsøkte å få noen kommentarer angående forbudet fra hovedstaden, men i disse travle jule-tider er det få som tenker på slike trivielle ting. Alt vi fikk vite var at forslaget MULIGENS var vedtatt og at det MULIGENS skal gjennomføres til sommeren. Eller vil dette innebære at saken MULIGENS går opp i røyk??

I det store og det hele kan vi vel si at dette spørsmålet ligger i røyketåka, og i mens røykes det på alle tenkelige og utenkelige steder i universitetets bygg. Mon tro om det derfor sitter en liten nisse i en krok og nyter sin utsøkte julesigar. Gliser kanskje litt i skjegget, så fornøyd, så fornøyd. Fordi han vet at den kan han nyte i fred og ro uansett røykelov eller ikke.

Ihjelrøykte askebegre, et vanlig syn rudt om på universitetenes bygg.

Allergisk mot pus

Fra tid til annen dukker det i universitetsmiljøene opp medmennesker - studenter og ansatte - som er allergiske mot stoffer som finnes i næromgivelsene. For de fleste representerer ikke røyking, støv og husdyr noe stort eller reelt problem, men for noen få blant oss griper disse tingene på en dramatisk måte inn i det daglige liv. Denne artikkelen handler om husdyr som skaper allergi.

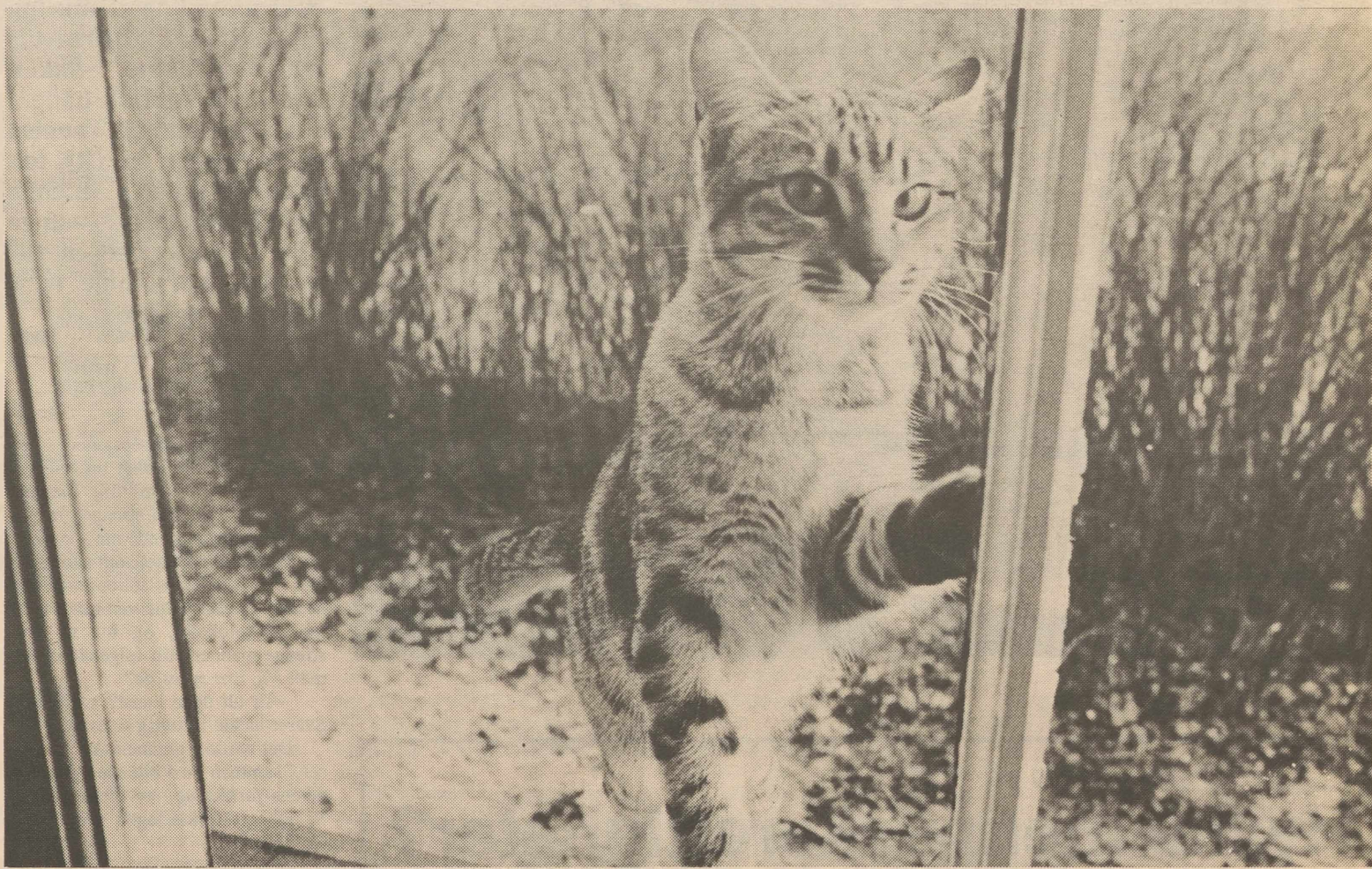
Av Lars Bjørgum
Foto: Elisabeth Rønbeck Myrvang

I løpet de siste årene har det vist seg at stadig flere mennesker lider av allergi. Disse reagerer på et forholdsvis bredt spekter av stoffer, der de vanligste er ømfintlighet for husdyr, tobakksrøyk og støv.

Undersøkelser som er foretatt viser at anslagsvis 15 - 20% av Norges befolkning lider av allergi eller overømfintlighet av et eller annet slag. Denne prosentandelen betyr at det av 4200 studenter ved Universitetet i Tromsø finnes mellom 630 og 840 studenter som ved eksponering ovenfor visse stoffer viser allergiske reaksjoner. Er så dette et reelt problem? Vi mener at det er det.

Et spesielt graverende eksempel finnes i kiosken i 4. byggetrinn, der vi gjentatte ganger har observert en parkert hund bak disken. Spesielt graverende fordi det tross alt selges matvarer der. Men eksemplet er på ingen måte enestående. Mange la sikkert merke til hunden som for en tid siden ble bundet til gelendret ved trappen utenfor kantinen. Også på kontorer i det samme bygget observerte vi over lengre tid hundehold, mer som en regel enn som unntak.

For å gå saken litt nøyere etter

Pus utestenges.

tok vi kontakt med sosialkonsulent Ann Torunn Olsen, og spurte om hun mente dette var et problem.

—For enkelte er det nok et problem. Vi får innimellom henvendelser fra studenter og ansatte som er plaget av dette. Det virker imidlertid som om det går i perioder. Enkelte semestre er det ingen som klager, mens andre ganger kan vi få 2-3 henvendelser.

Tar man problemet seriøst nok?

—Det tas uten tvil seriøst nok i Arbeidsmiljøutvalget. Spørsmålet blir heller om ledelsen og den enkelte student tar dette seriøst. Det er vel mer tvilsomt. Det bryter jo helt klart med Arbeidsmiljøutvalgets vedtak i saken, hvilket vil si at det ikke er tillatt å ha med husdyr på Universitetet. Unntaket er selvfølgelig førerhunder og lignende.

Får dere noen henvendelser fra studenter som har det samme pro-

blemet i Studentsamskipnadens boliger?

—Det hender. Studentsamskipnaden har en boenhet som er totalt husdyrfri - A-blokken på Storskogåsen. Problemet er at det er liten sirkulasjon blandt beboerne, så det er vanskelig å få boplass der. Det burde vært flere husdyrfrie boenheter enn den ene som finnes idag, og det kunne med fordel også ha vært røykefrie enheter.

Studentsamskipnadens boligreglement forbyr beboerne å anskaffe husdyr etter at de har flyttet inn, men tillater beboerne å beholde dyrene om de er anskaffet før en flytter inn. Med de kontrollrutinene samskipnaden har, sier det seg selv at det er fritt frem for å bryte denne regelen. Det gjøres da også. Det finnes eksempel på at medlemmer av et leieboerutvalg selv har skaffet seg husdyr lenge etter at vedkommende

hadde flyttet inn. I tillegg til hundehold er det også forholdsvis mange som liker å ha katt.

Vi ringte boligsjefen i Studentsamskipnaden, Inger Leiufrud, og spurte om hva som er samskipnadens offisielle politikk på dette området.

—Vi får veldig få henvendelser fra studentene angående dette, men om det oppstår problemer vil vi selvfølgelig prøve å ordne dette på en tilfredstillende måte.

Tar dere problemet alvorlig?

—Ja, det mener vi. Vi prøver å bli kvitt problemet bl.a. ved å fjerne

faste tepper på gulvene etter som vi pusser opp, og prøver også å skjerpe inn husdyrregelen, men med de kontrollrutinene vi har idag er det nok mulig at reglene brytes.

Foreligger det planer om å etablere flere husdyrfrie og eventuelt røykefrie boenheter?

—Nei, vi har foreløpig ingen slike planer. Om vi skulle motta slike signaler fra beboerne vil vi selvfølgelig ta saken opp til vurdering, men slike henvendelser bør komme fra det aktuelle leieboerutvalget, ikke fra enkeltpersoner.

Fakta om allergi

Allergi defineres som immunologisk begrunnet overømfintlighet og mellom 15 - 20 % av befolkningen lider av eller er disponert for allergi i en eller annen form.

Blant de vanligst allergener (stoffer/ting som skaper allergi) er husdyr.

Blant husdyrene er det vanligst å reagere på hår fra hund og katt.

De allergiske reaksjonene varierer i grad fra lett til ganske alvorlig, de er imidlertid aldri invalidiserende.

Den vanligste allergiske reaksjonen er høysnue, som karakteriseres ved rennende nese og øyne, opphovning og nysing, symptomer som alle kan opptre raskt.

Kontakt med allergener fører til dannelse av antistoffer i blodet.

Disse fraktes med blodstrømmen og binder seg til hud og slimhinner, spesielt i luftveiene, og utløser deretter de allergiske reaksjonene.

Primær behandling av allergi består i å eliminere eller redusere allergeneksponeringen.

Allergiske symptomer kan behandles vha. en klasse medikamenter kalt antihistaminer. Disse må imidlertid gis forebyggende, og den hyppigste bivirkning er at de virker sløvende. Pga. dette er de klassifisert som spesielt trafikkfarlige.

Eksponering ovenfor allergener kan utløse astma.

Barn og ungdom - spesielt fra forurensede strøk - rammes stadig hyppigere og i sterkere grad.

Radioaktiv lekkasje

Den sovjetiske prøvesprengningen på Novaja Semlja 24. oktober førte trolig til lekkasje av radioaktiv gass.

Små mengder spredte seg inn over Norden i ukene etter sprengningen, viser svenske mål-

inger.

Det svenske forsvarets forskningsanstalt (FOA) har funnet spredning av den radioaktive gassen xenon-133, som lett siver ut gjennom sprekker i jorda ved underjordiske kjernefysiske sprengninger.

Målinger er utført i Sundbyberg utenfor Stockholm. Ifølge det svenske meteorologiske og hydro-

logiske instituttet (SMHI) blåste luft med innslag av gassen inn over de nordiske land fra området rundt øygruppa Novaja Semlja i Barentshavet.

Prøvestansavtalen av 1963 forbyr underjordiske prøvesprengninger som medfører at radioaktivitet føres ut over landets egne grenser.

Sosialtjenesten

Ta kontakt hvis du trenger råd og veiledning ved personlige og sosiale vanskeligheter eller studieproblemer som ikke er faglige. Du kan også be om informasjon av forskjellig art og få vite hvor du skal henvende deg i helse- og sosiale spørsmål og juridiske saker.

For norske studenter:
Sosialkonsulent Ann Torunn Olsen
Kl. 09.00 - 15.00 alle dager untatt torsdager.

Sosialtjenesten for foreign students:

Ane-Marie Hektoen
The office is open from 09.00 - 15.00 monday, thursday and wednesday.

Appointment can be made either in person or on the telephone. Call 75 025.

Husk å benytte deg av HELSEFONDET, som gir deg delvis dekning av utgifter til tannbehandling, briller og linsler, fysioterapi og andre helsemessige utgifter. Se etter reglementet som er oppslått på tavler rundt om på instituttene.

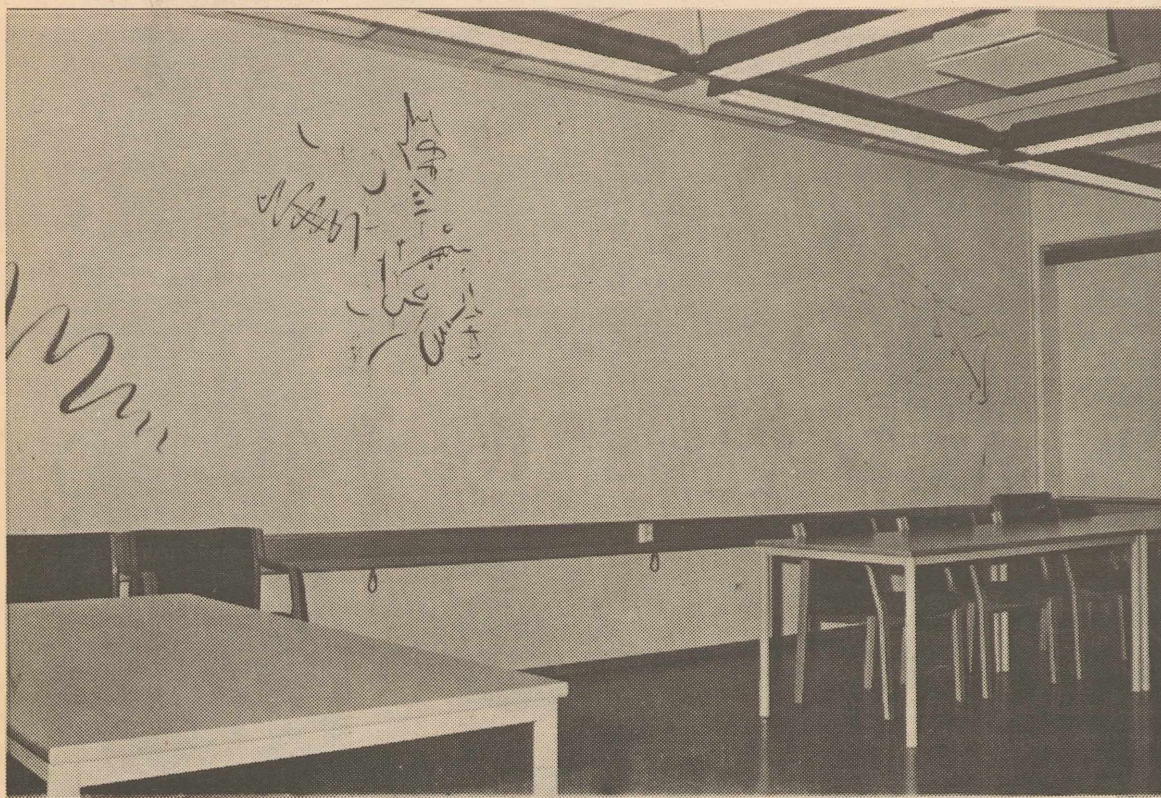
Psykolog: Henvend deg til sosialtjenesten vedrørende informasjon om psykologitjenesten.

STUDENTPRESTEN

Dagfinn Magnus er ansatt av Den Norske Kirke for å arbeide blant studenter og ansatte ved Universitetet og høgskolene i Tromsø. Presten er åpen for samtaler om religiøse-, personlige-, og sosiale problemer, samt faglig-teologisk rådgivning

Kontor i Breivika (IMR-biblioteket),
tlf. 44 097, priv. 58 065

Kunstig åndedrett?

Kunst eller mislykket grafitti?

Hvilke menneskerettigheter?

Menneskerettighetene er det sentrale i norsk bistandsdebatt for tida. Ambassadepersonell og NORAD-folk er kasta ut av Kenya, et land Norge i lang tid har satt spørsmålsteget ved med hensyn til nettopp menneskerettighetenes stilling.

Bør et land som bryter fundamentale retter motta norsk utviklingshjelp? Skal bistand brukes som pressmiddel for å få gjennom givnerlandets ideer og ønsker? Er mottakerorientering ønskelig eller gjennomførbart, og hvilke menneskerettigheter er det vi er opptatt av?

Hver dag dør 40000 barn av diare, sult, influensa, meslinger og andre sykdommer og forhold det finnes medisiner mot og kur for. Viljen til å gjøre noe med problemene finnes det mindre av. Da FN diskuterte konvensjonen om barnas rettigheter ble de mektige statsoverhoder enige om å redusere barnedødeligheten med 25 prosent. Fra og med vedtaket blir satt ut i livet skal altså "bare" 30000 barn dø hver dag.

Menneskerettigheter er så mangt. Et har de felles, de er viktige og vi skal sette alle krefter inn for at de skal bort fra fesitalene og inn som en naturlig del av folks hverdag. Maslow skrev om hierarkiske behov. Grunnleggende forutsetninger må være oppfylt

før mennesket søker videre utfordringer. Denne tesen har gyldighet også i debatten om menneskenes rettigheter.

Menneskerettighetsdebatten i Norge er i stor grad preget av at de folkene som deltar i den har sine grunnbehov dekket. Det er mangelen på ytringsfrihet og retten til politisk deltakelse og medbestemmelse som står i fokus. Mange afrikanske ledere har sagt at dette er uttrykk for vestlig arroganse, eurosentrisme og den rike manns prioriteringer. På mange måter er det en sannhet, men det skal likevel ikke være noe å gjemme seg bak. Sannheten har mange sider. Det at mange lever under fattigdomsgrensa frikjener ikke maktas knebling, torturering og forfølgning av opposisjonen.

Folk er uansett partifarge opptatt av menneskerettighetene. Noen "glemmer" de grunnleggende, som retten til mat, reint vann, ei utdanning og stell når en er sjuk. I tida fremover bør vi ta alle forhold med i debatten. Myndighetenes forsikringer om at en arbeider hardt med grunnleggende retter og derfor ikke kan tillate for eksempel ytringsfrihet kan ikke uten videre godtas. Arbeid, mat, hus og helse står ikke i konflikt med folkelig deltakelse på alle plan i samfunnet.

Norge har mottakerorientering som et av sine prinsipper for bistand. Hvis en stiller strenge krav

om hvordan mottakerlandet skal prioritere har en brutt sitt eget prinsipp. Hvis en samtidig, som Norge, har som prinsipp at bistanden skal nå de fattigste, at den skal nå kvinner og at en skal bidra til varig sosial utvikling, vil forhandlinger med en stadig rikere herskerklasse som ikke ønsker reell utjevning, være brudd med egne prinsipper.

Et demokratisk styresett etter vestlig modell, som mange gjerne vil eksportere til land i den såkalte tredje verden, forutsetter at et minimum av menneskers grunnbehov er dekket. Det er vanskelig å kjempe for prinsippet om ytringsfrihet når folk ikke får dekket sitt daglige kaloribehov.

Hvis Norge kun skulle yte bistand til land som ikke bryter menneskerettighetene kunne vi ikke en gang yte bistand til Norge. Så lenge eldre går sultne, barn går på gata og unger må sitte i fengsel sammen med voksne er vi ikke plettfriske. Av og til må en innse at mat, hus og helse er ei forutsetning for utvikling og rettferdighet, ikke en del av et storpolitisk maktspill.

Av Vibeke Johnsen, leder i Studentenes og Akademikernes Internasjonale Hjelpesfond

I løpet av høsten har bølgen gått høyt omkring dekoren i Statsarkivets nye møtelokale. Saken har vært omtalt både i Nordlys, bladet Tromsø og Dagbladet, og NRK tok også opp saken i Antenne Ti. Vi tok som så mange andre nysgjerrige en titt på den morsomme tusjingen på veggene.

Tekst og foto: Lars Bjørgum

Vi ble møtt i resepsjonen av en streng mann som virket litt tvilende til alt oppstyret omkring *kunsten*. Først ville ikke den strenge mannen slippe vårt utseende inn - kanskje var det fototapperatet som skremte - men som så ofte før seiret rettferdigheten til slutt. Vi ble vist rundt i det nye møtelokalet, og ble av den strenge mannen stilt følgende spørsmål: *Nå, hva synes du?*

—Er alt dette kunst? svarte jeg. Svaret hadde forøvrig relevans.

Det burde i grunnen tale for seg selv, sammen med bildene og kunstnerens *forklaring* av mesterverket. Vi gjengir forklaringen nedenfor i sin helhet.

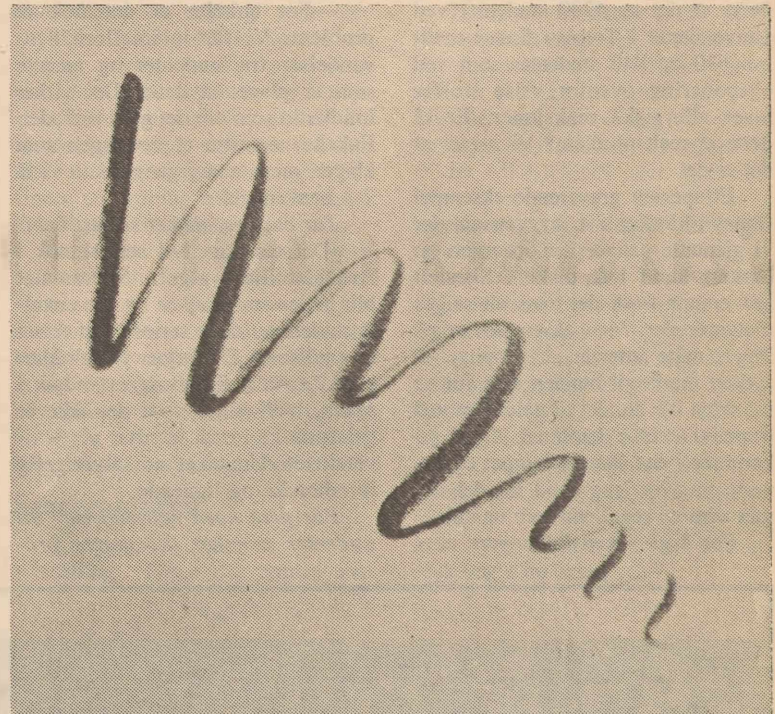
Poetisk estetikk

"Arbeidet mitt er basert på en poetisk estetikk. Jeg bruker sensivi-

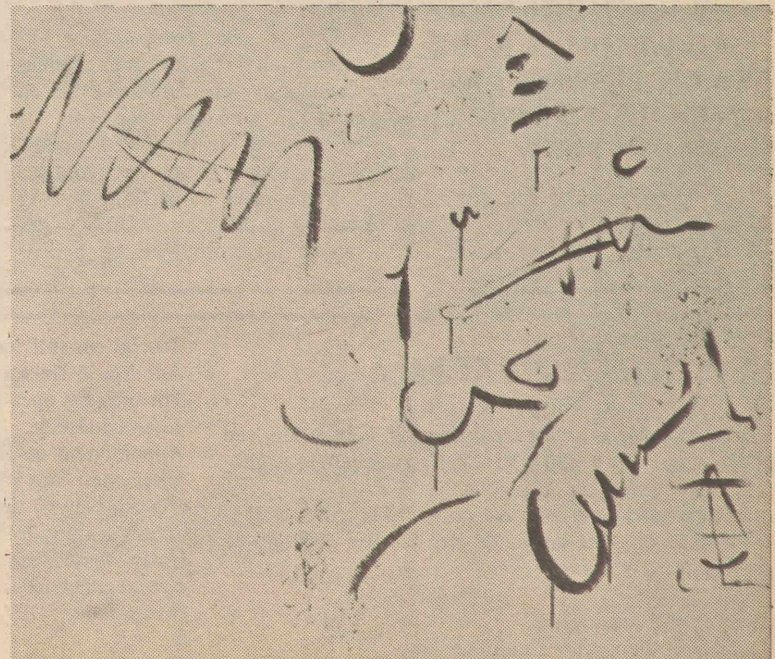
teten for 'syntaks', kontekst og relasjoner til å etablere et univers skapt av tegn, abstrakte visjoner, assosiasjoner og anelser. Innenfor denne rammen henger alt sammen og alt er en del av noe: Det blir da viktig å vise den faktiske virkeligheten som oppstår mellom tusjgestaltene. Vanligvis er dette sett på som ikke eksisterende, men fraværet av tusj er like viktig som selve tusjmaleriet. Jeg prøver å intensivere vår persepsjon av forbindelser, koherens og en grunnleggende slektskapsfølelse. Gjennom en åpensinnet arbeidsprosess håper jeg å kunne kombinere tilstedeværelse og følsomhet med fravær av sentimantalitet og brutalitet så vel som av konkluderende og didaktiske tenkemåter. Jeg arbeider mot en ny abstraksjonisme."

Så altså kunstneren, som forøvrig heter Elisabeth Norseng. Ikke et vondt ord om henne, hun har sikkert gjortt masse penger på prosjektet. Men noen har bestilt og sannsynligvis godkjent utkastet til *kunsten*. Og det er den eller disse personers kompetanse i slike saker det bør stilles spørsmålsteget ved. Men det får være en jobb for andre. En jobb for noen som i motsetning til artikkelforfatteren forstår seg på kunst.

Av frykt for å virke spydig eller ironisk vil vi ikke utdype vår mening om verket, vi ønsker imidlertid å gjøre leserne oppmerksom på at vi har vår egen og helt definitive oppfatning omkring det at offentlige midler blir brukt på en slik måte.

En tusjgestalt

Flere tusjgestalter

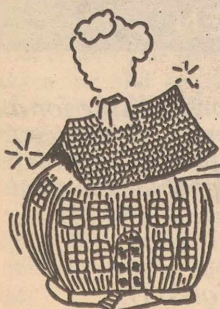
Sulten?

STUDENTHUSET

Skippergata 44 tlf 84410

Åpent alle dager fra 15⁰⁰
Lørdager fra 13⁰⁰

Velkommen

Labbarunten!

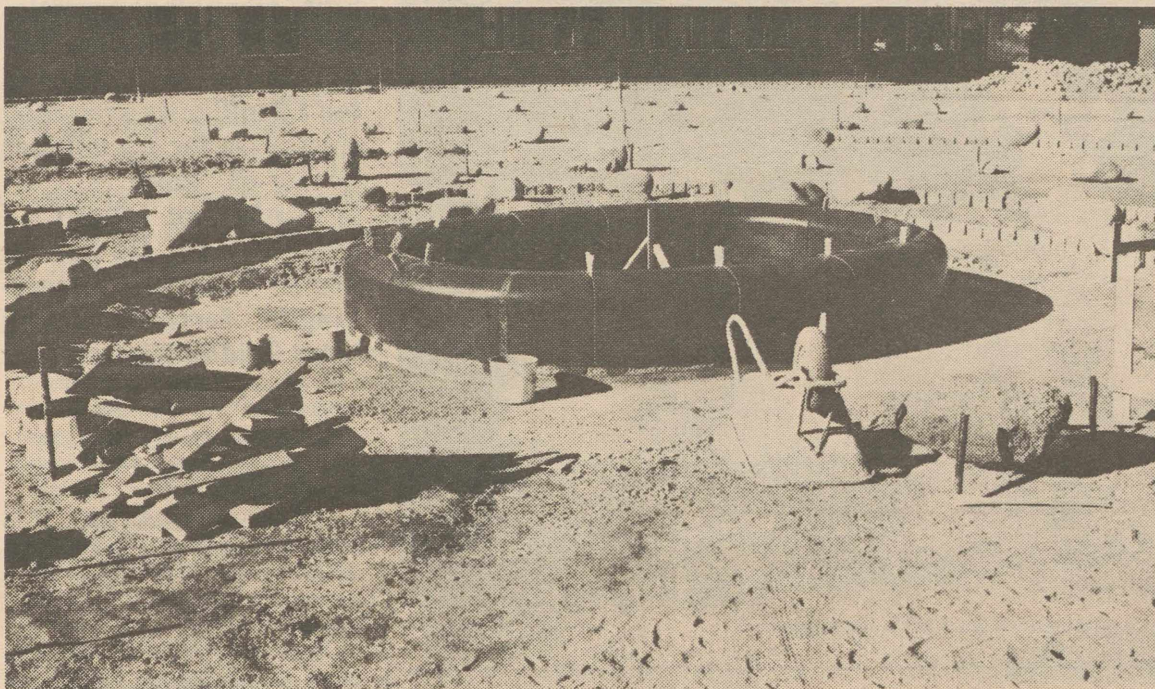
Den nye labyrinten vår har etter hvert gitt grobunn for store diskusjoner blant studentene. Noen mener den er forferdelig, og at det er håpløst å bruke så mye penger på noe de ikke ser på som et kunstverk. "Vi har mye mer bruk for et parkanlegg med benker, gress og trær," - er et av argumentene.

Av Siri Berntsen

Andre igjen mener labyrinten er praktfull, meget original, og gir universitetet i Tromsø sitt helt spesielle særpreget. De synes kombinasjon er forunderlig, men likevel fin.

Det som er felles, er likevel at alle ser ut til å ha en mening om labyrinten, enten de nå velger å kalle den et kunstverk eller ikke. Og hvis kunsten setter tankegangen vår i sving, er vel allerede en del av visjonen med verket oppfylt?

Dialogens labyrint er den blitt kalt. Tilnavnet fikk den etter at kunstneren Guttorm Guttormsgaard uttalte at labyrinten får folk til å tenke, og at plassen skal bli en skål hvor folk kan samles og snakke sammen. Labyrinten skal også minne folk om at det må ei lang vandring til for å komme inn. At det ikke bare er å gå rett opp i bassenget

Labyrinten slik den så ut i høst, et steinbrudd

Foto: Roy Østensen

og ta eksamen.

Fornøyd

Guttormsgaard har jobbet med prosjektet som en prosess og ikke som et produkt. Hittil har labyrinten kostet 2,5 millioner kroner, og det som mangler før åpningen i høstsemesteret '91, er at annenhvert felt skal bli dekket med rullesteinsingel og annenhvert felt med gress. Det gjenstår også bearbeidelse av steinheller og planering av gangveiene rundt. Varmen i vannet vil dessuten ikke komme på før i januar om ett år.

Sissel Gjerko i Planleggings og

utbyggingsavdelingen ved UiTø (PLUT) er fornøyd så langt, og tror det kommer til å bli en flott plass når de resterende delene kommer på plass, og gresset begynner å bli grønt.

På spørsmålet om kostnader, kan hun fortelle at labyrinten ikke går over universitetets budsjett, men blir dekket via fellesbudsjettet for universitets- og høyskoler.

Varmt og kaldt

—Tar vi utgangspunkt i en universitetsplass av type Blindern, er normen 3,9 millioner kroner. Vi har lagt vekt på en billig plass med

dyr fontene, og totalt sett ligger vi under kostnadene på en standard universitetsplass, forteller hun.

Til å vedlikeholde labyrinten ønsket kunstneren å bruke 100 000 kroner i året, men der har PLUT akseptert kun 20-30 000 kroner.

—Det er i første rekke vann-temperaturen som gir de høye kostnadene. Og for å komme billigere fra det, vil vi bruke nedskrevet utstyr, og kommer til å kjøpe tilfeldig kraft fra Kraftforsyningen. Det vil selvfølgelig føre til at vannet ikke alltid kommer til å være varmt, men på den måten får vi i alle fall kostnadene ned, avslutter hun.

Labber de runt'n - eller hva?

—Hva synes du om labyrinten?

Lars Åge Rotvold, 31 år,

ISV.

Jeg synes labyrinten bare er tull. Det er nok stein som det er i Nord-Norge, om vi ikke skulle ha det i et kunstverk også. Jeg ville heller hatt mere gress og trær, slik at vi fikk det grønt rundt oss.

Ingrid Hennien, 22 år, ISL.

Jeg synes labyrinten er helt ok. Den er litt merkelig, egentlig litt voldsom og "bråkete", men original. Nå er jeg begynt å bli vant til den, i begynnelsen syntes jeg den var malplassert.

Martin Steinholt, 21 år, ISV.

Jeg synes labyrinten er grei, bare det blir kroppstemperatur i bassenget, slik at det går ant å ta morgenbad i den. Jeg synes også labyrinten er mer vellykket enn andre ting på universitetsområdet.

Maria Evenseth, 23 år, IRV.

Jeg tror labyrinten kommer til å bli bra når den blir ferdig. Den ser litt tøff ut, og jeg liker den. Tenk deg hvor stilig den vil se ut ovenfra, som en blink.

Yngvar Løchen, 59 år, ISV.

Jeg synes den er praktfull, med en fin symbolikk over himmelens forskjellige stjerner, og det store rommet vi er en bitteliten del av. Det rennende vannet og materialet...

Jeg er veldig betatt av labyrinten, og gleder meg hver dag til å gå forbi den.

Varsko mot husleieøkning

—Vi i sosialtjenesten er bekymret. Vi tror enda flere studenter vil få økonomiske problemer med de nye leieprisene. Ann Torunn Olsen, sosialkonsulent ved studentenes sosialtjeneste mener det er grunn til å rette et varsko mot Samskipnadens husleieøkning.

—Når studentene ber om hjelp hos sosialtjenesten er det i hovedsak økonomiske spørsmål det gjelder. Dette rammer studenter uten arbeid

Av Siri S. Berntsen

—Mange kommer til oss fordi de ikke har mere penger igjen, men foruten å hjelpe til med å skrive en søknad om sosialhjelp, er det lite vi kan gjøre. Dessverre er det slik at disse søknadene ikke blir så godt mottatt, fordi sosialkontoret mener det er lånekassen som skal ta seg av studiefinansieringen, og ikke sosialhjelpen, sier hun.

Olsen mener det fra før av er vanskelig nok å være student, og at det kommer til å bli hardt å takle en plutselig ekstrautgift på 2-3 tusen kroner. Selv en økning på bare 10

prosent mener hun er vanskelig nok.

—Det er i første rekke de studentene som ikke har deltidsarbeid dette vil ramme. Tidligere hadde studentene større valgmuligheter. De kunne få hjelp hjemmefra eller søke kreditt i bankene, men bankene har blitt mye strengere enn før, og det virker som om færre og færre familier har råd til å hjelpe barna sine med økonomien, fortsetter hun.

Men det er ikke bare den økonomiske situasjonen til studentene

Olsen er opptatt av når hun retter et varsko mot husleieøkningen.

Situasjonen forverres

—Problemen til en student begynner ofte med økonomien. Men etter en stund vil økonomien kanskje gi seg utslag i andre problemer. En forverring av studiesituasjonen, som igjen kanskje vil påvirke eksamensresultatet. Det er tøft å være student i dag. Den utadvendte studenten med god økonomi og god helse klarer seg godt, men veldig mange svikter det

for, sier hun.

Olsen mener det uten tvil er verre å være student i dag enn da hun begynte å jobbe ved universitetet for sju år siden.

—Men selv om vi i sosialtjenesten går ut med dette, ønsker vi ikke å ta stilling til økonomien i Samskipnaden. Det vi vil si noe om er den sosiale situasjonen til studentene, for den blir vi bare mer og mer bekymret for, avslutter Ann Torunn Olsen.

Ann Torunn Olsen.

Arkivfoto

Pizza og øl for alle pengene!

Steinar Hansen og Reidun Karlsen er kjempefornøyd med årets omsetning.

EDB-Nekt

Tekstbehandling er et uvurderlig hjelpemiddel for å skrive oppgaver. Men det som møtte oss på døra til skriverstua på ISV da den ble gjenåpnet etter å ha vært stengt i hele høstsemesteret, var dette oppslaget:

Tore Vik

De studentene som bruker EDB som hjelpemiddel til å skrive oppgaver blir prioritert lavest fordi de ikke har noen interessegruppe. Resultatet er at mesteparten av utstyret blir forbeholdt kurs. Hos EDB-konsulentene får utopia opplyst at studentenes representant ikke kommer til møtene i EDB-rådet. De studentene som skal skrive oppgaver blir avhengige av de andre interessentenes velvilje. I studentenes fravær har det vært snakk om å forbeholde hele det indre og største rommet for kurs.

Bedring til semesterstart

At EDB-rommet har vært stengt i høst, skyldes ombygging, sier EDB-konsulent på ISV, Rolf Larsen

PCane er reserverte EDB-studentane hele dagen

Berre når det er maskin ledig, kan du låne ein, men må gje han frå deg om ein av dei heldige treng han.

Døra var forsvarlig boltet med kortlås og smekklås.

til Utopia. —På rommet er det elleve nye maskiner. De gamle som sto der før, vil bli flyttet utenfor, vil være tilgjengelig selv om det er undervisning på rommet innenfor, sier Larsen. Om våren vil EDB for Humaniora få fortrinnsrett på de nye maskinene.

Ved semesterstart, i slutten av Januar, vil vi ha koblet opp de gamle maskinene i rommet utenfor. Disse maskinene vil være åpne for alle til enhver tid. Døra vil ikke bli låst før om kvelden, før Securitas kommer i elleve-tida om kvelden, lover Larsen.

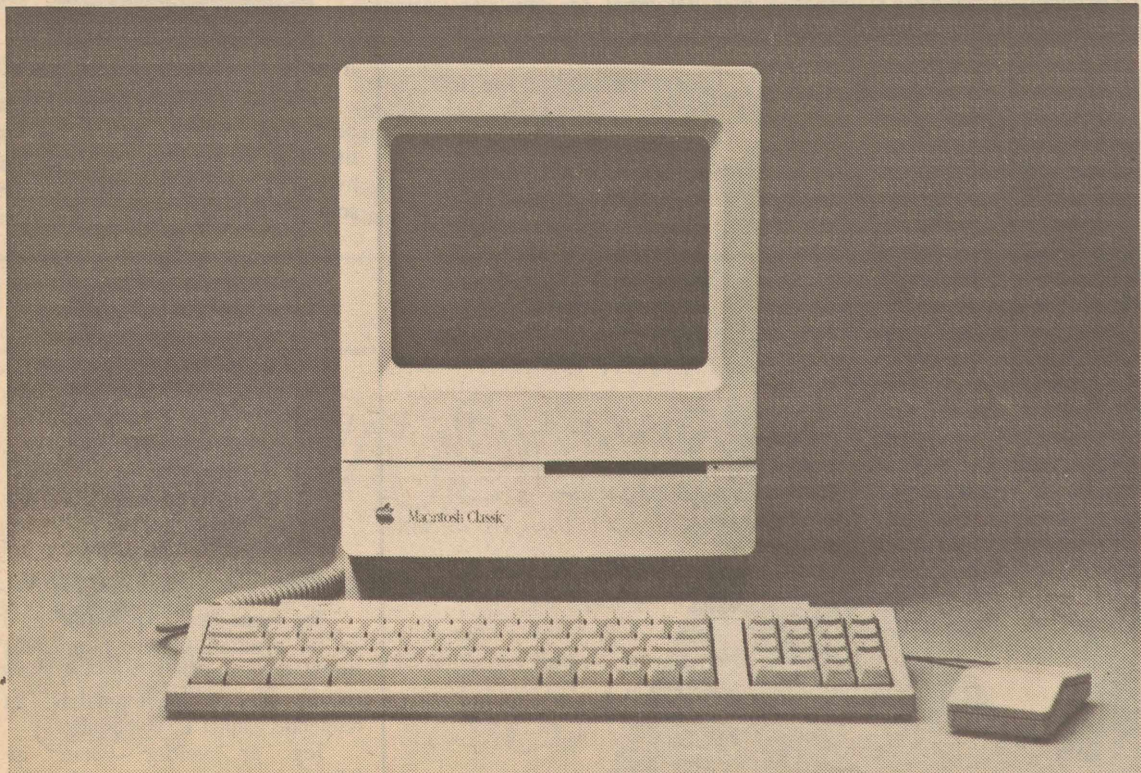
Mye gromt utstyr

—Vi har kjøpt nytt utstyr for en halv million. Når dette er koblet opp vil vi ha 20-25 maskiner. Disse vil vi forsøke å koble opp i nett. Dette gir uante muligheter. Studentene vil kunne bruke et system som gjør at en kan redigere oppgavene til en ar-

tikkelformat, med spalter og overskrifter som en måtte ønske. En kan også få inn tabeller og grafikk. Vi har en såkalt scanner, som vi kan bruke til å sette bilder inn i teksten med. Denne kan også brukes til å lese en skrevet tekst inn på diskett. Med det nye utstyret kan vi også sende elektronisk post til hele verden, for eksempel til andre universiteter. Vi håper på å få koblet opp anlegget ferdig til høsten, sier Rolf Larsen.

Lett å bruke.

—Tekstbehandlingssystemet er veldig lett å bruke, bare en kommer i gang. Fra administrasjonens side har det vært snakk om å kjøre fire til seks timers kurs i tekstbehandling. Men inntil videre trenger ingen å være redd for å spørre EDB-konsulentene om hjelp. Vi ønsker å få utnyttet maskinene best mulig, sier en velvillig Rolf Larsen.

Skrivemaskin holder ikke lengre.

Illustrasjonsfoto

Øl og Pizza for alle pengene, er etterhvert blitt gjennomgangsmelodien på Studenthuset. Hitil i år har vi drukket øl for 1,2 millioner kroner og spist pizza for 2,3 millioner kroner på "huset."

—Vi går mot rekord. I løpet av ett år har vi nesten fordoblet omsetningen, forteller daglig leder Reidun Karlsen.

Tekst og foto: Siri S. Berntsen

Hun er en av de som i løpet av to år har vært med på å gjøre under-skuddsforetaket Studenthuset til et foretak som nå går med store overskudd.

Den etterhvert så velkjente staben på Studenthuset, har de siste årene fått nok å henge fingrene i. I fjor økte pizza-omsetningen, og da de i år forventet en stagnasjon, fortsatte bare folk å kjøpe ennå mer pizza.

—Når det er på det verste står vi i kø foran ovnen, forteller Reidun Karlsen.

Luksus-problem

De ansatte på Studenthuset har et kjøkken på omtrent 10 kvadratmeter til disposisjon. Der inne regner man med å ha tilberedt nesten 40 000 pizzaer innen året er omme.

—Ønskedrømmen vår hadde vært å få utvidet lokalene, for noe særlig mer økning i pizza-omsetningen enn det vi har fått til nå, kommer vi ikke til å klare å få unna, sier hun.

Hitil i år (til og med oktober måned), har Studenthuset hatt en omsetning på i overkant av fire millioner kroner, og man regner med å ha nådd nærmere fem millioner når årsregnskapet sluttet. Pizza

og øl utgjør omtrent 90 prosent av "huset's" inntekt.

—Vi trodde vi skulle stagnere etter fjorårets økning, men pizza- og ølsalget bare økte og økte. Bare i september og oktober tok vi inn over en million kroner, forteller hun.

Studenthuset "oppdaget"

Karlsen mener det er flere grunner til denne økningen.

—For det første har vi fått en enorm økning i studentmassen ved universitetet, men en annen og viktig grunn er at byens befolkning også har oppdaget at det går an å komme hit selv om du ikke er student. Vi har også brukt reklame-midlene våre på en annen måte enn tidligere. Vi har i år valgt å gå ut til de gruppene vi vet er potensielle kjøpere, som studentforeninger og idrettsforeninger, forteller hun.

For å møte den stadig økende kundekretsen har Studenthuset investert i ny ovn, samt at et nytt ventilasjonsanlegg nå tar bort den verste hvitløkslukten. Og i desember skal kjøkkenet renoveres. Men ved å tenke overskudd, har Studenthuset vært nødt til å skjære ned på det som foregår av kulturelle aktiviteter.

Feir eksamen!

—De kulturelle arrangementene blir ren subsidiering fra vår side, vi tjener ikke på det. Det er eneste torsdagene, med debatter og foredrag, som fungerer bra. Derfor har vi vært nødt til begrense arrangementene ellers i uka. Vi har også valgt å ikke leie ut andre-etasje. Før tjente vi på det, men i år har vi vært nødt til å si "nei" fordi "huset" går jevnt bra på alle ukedager, fortsetter hun.

Tilslutt oppfordrer Reidun Karlsen studentene til å være flinke og feire eksamen på Studenthuset, slik at det magiske fem-millioner tallet nås.

Steinar Hansen og Reidun Karlsen på Studenthuset har etterhvert begynt å få antydning til dollar-tegn i øynene. De regner med å fordoble omsetningen fra i fjor.

Ingen betydning

Av Knut G. Sætre

Hovedallmøtes beslutning om å trekke studentrepresentantene fra samskipnadsstyret får ingen betydning for staten eller Universitetets holdning til studentvelferden. Verken rektor Ole D. Mjøs eller byråsjef Bård Meidel Johannesen i utdanningsdepartementet kommer til å reagere på det vedtaket som er fattet.

I et intervju med Studeradioen sier Mjøs at Universitetet så langt har gjort langt mer enn det som er vanlig ved de andre lærestedene når det gjelder studentvelferd. —Selv om vi, etter at studentene har trukket sine representanter, sitter med styre-

flertallet, vil vi følge de samme prinsippene som SiTØ er pålagt å følge. Det vil si å presentere et budsjett som går i balanse.

—Vi registrerer selvfølgelig at studentene bruker dette som en kampform mot staten, men vi vil ikke gjøre annet enn å ta til etterretning hovedallmøtes vedtak, sier byråsjef Bård Meidel Johannesen i utdanningsdepartementet.

Riktignok er det lovbestemt at studentene skal være representert i styret, men dersom de selv ikke ønsker det har ikke vi noen mulighet til å tvinge dem tilbake. Johannesen kan ikke se at dette vil ha noen konsekvenser for departementets holdning, og samskipnaden vil fortsette som før.

Foto: Roy Østensen

Til kamp mot EF!

Studenter mot EF er stiftet. Tromsø-organisasjonen vil arrangere debatter, studiesirkel samt informere andre studenter om EF og EØS.

-Studentene er i en skoleringsituasjon fra før, og det er naturlig at de skolerer seg også på dette området. Vi vil informere om EF, så får hver enkelt ta sitt eget standpunkt. Vårt mål er selvfølgelig at Norge ikke blir med i EF, forteller Siv Breivik, en av de seks styremedlemmene i Studenter mot EF her i Tromsø.

av Trine Monge

Oslo, Bergen og Trondheim har også sine Studenter mot EF. Etter nyttår vil man samle disse selvstendige organisasjonene til en stor for å få større slagkraft. Før nyttår håper man å få 100 medlemmer i Tromsø, en overkommelig oppgave, hevder både Tone Magnussen og Øyvind Næss.

Uoversiktelig

Når det gjelder EØS-forhandlingene har ikke organisasjonen Studenter mot EF tatt et standpunkt, men medlemmene har gjort seg opp sin egen mening. For at organisasjonen skal kunne avgjøre sitt syn, må man vite mer om hva en EØS-avtale vil føre med seg. -EØS-forhandlingene går for fort, og det hele er for uoversiktlig. Folk må si ifra når de mister oversikten over det som pågår. En slik protest betyr ikke at de behøver å ta et NEI-standpunkt, mener Øyvind Næss.

—Man kan ikke forvente at folk flest sitter med oversikten i denne saken, når selv ikke de tre tidligere regjeringspartiene kjente den hele og fulle sannhet. At Kaci Kullmann

Five hadde "solgt" medisinaldepoet (dette er et kontrollorgan Norge har for å begrense nye medikamenter) kom som en overraskelse på de fleste. Det må komme en større åpenhet i forhandlingene, sier Håkon Gulbrandsen. Sammen med tidligere nevnte Siv Breivik, Øyvind Næss og Tone Magnussen utgjør Håkon styret i Studenter mot EF sammen med Oddvar Svendsen og Tommy El Sayed.

Klarer seg uten EF

—Det er en myte at Norge ikke kan klare seg utenfor EF. Vi har bilaterale handelsavtaler som kan utvikles. En rekke sosialøkonomer støtter dette synet, sier Siv Breivik. Hun forteller videre at på grunn av EF skapes det en ennå større barriere mellom den rike og den fattige verden;

—U-landa har liten eller ingen mulighet til å komme inn på vårt marked. De har en rekke billige varer å tilby, men vi slipper dem ikke inn. Men la oss være nyanserte; vi er ikke inne på deres marked heller, forteller Siv.

—Det finnes ikke bare ett argument mot EF, slik man kan få inntrykk av, mener Øyvind. Det er viktig å få klargjort og begrunnet en

Nei til EF-forening stiftet i Tromsø.

Foto. Arne Hauge

rekke argumenter, og det kan vi gjøre ved å møte folk i debatter og slikt. Her er det ikke snakk om kun en teknisk og økonomisk side. Vi må tenke mer over hva slags samfunn vi ønsker, og om EF kan tilfredsstille de ønskene.

Miljøtrussel

—EFs mål om sterkere økonomisk vekst er en trussel for miljøet. Miljøvern koster, men er storindustrien egentlig interessert i å betale disse kostnadene? Her er det ikke kun snakk om økonomi, men også prinsipp, tror Øyvind Næss. De som sitter med makta i EF, er marionetter for storkapitalen, og de vil forsvare sin rett til å produsere

sine varer.

—EF vil aldri bli noen miljøbevegelse. Miljøorganisasjonene har ikke råd til lobbyister i Brussel, men det har industrien. Da er det lett å forstå hvem som når frem med sitt syn. Det er den sterkeste rett! forteller Siv Breivik.

—Om Norge blir medlem av EF, vil vi måtte lempe en del på våre miljøkrav. Om det produseres farlig maling i Portugal, kan den ikke merkes som helseskadelig når den skal selges på det norske markedet. Kun norskproduserte produkter kan merkes. Mange hevder at det er en drøm å tro at vi kan påvirke EF utenfra, men det er iallefall en drøm å tro at vi kan gjøre det innenfra! Her er

det ikke snakk om nasjoners rett, men markedskreftenes. Det er storkapitalen som styrer EFs politikk, avslutter Siv Breivik.

Studenter mot EF vil fortsette å ha sin stand i UB-kantina hver fredag fremover. Over nyttår kjøres det offensivt i gang med debattmøter, studiesirkel og opplysningskampanje. Er det opp til disse studentene, blir Norge iallefall ikke med i EF

Tromsø-studentene som sier nei til EF har organisert seg, og Siv Breivik, Tone Magnussen og Øyvind Næss satser alt på at Norge ikke blir marionetter for storkapitalen. (Bildet.)

EF - den hvite mann mot resten av verden

Carl Erik Schulz; -Jeg kan ikke tenke meg at England vil bli noe mindre miljøsvin om vi gifter oss med dem!

—EF er en samling av hvite mann mot resten av verden. De fleste medlemslandene er tidligere kolonimakter, og det er lite solidarisk for de undertrykte i verden å bli med i dette selskap, sa Schulz blant annet. Han var daglig leder i motstandsbevegelsen mot EF i 1972. Nå er han med i Opplysningsutvalget om Norge og EF.

—Vi må starte på nytt. De norske politikernes planer for Norge og EF er identisk med det vi opplevde under den forrige EF-kampen, mente Carl Erik Schulz.

Euro-svada

Carl Erik Schulz sammenlignet EF's fire friheter; fri bevegelse av varer, tjenester, kapital og personer med fire grunnleggende menneskerettigheter; fri tale og tro, samt frihet fra frykt og nød. Dette anså han som uforenelige motsetninger: —EF er økonomisk bundet opp i U-land, men de satser på varer fra land som ikke kan konkurrere med EF. De fleste medlemsland er tidligere koloniland, og er av den grunn direkte årsaken til U-lands problematikken. Som medlem i EF kan Norge bli dratt inn i konflikter vi hittil har holdt oss utenfor. Norge har også ved en rekke anledninger tatt standpunkt mot EF i slike konflikter, fortalte Carl Erik Schulz.

Han fortalte videre om det han kalte Euro-svada. Fine ord om den europeiske kulturrelle identitet, den sosiale dimensjon og fri bevege-

-En EØS-avtale vil bli et samboerskap med EF. Vi vil leve i synd og får ingen rettigheter. En slik avtale blir et slags EF-medlemskap med alle ulempene, men ingen av fordelene. Stridens eple er konsesjonslovene. Å fjerne dem, er som å ta bort nettinggjerdet rundt høns-

lighet av personer, varer, tjenester og kapital: —Jeg føler en liten frykt for EFs makt overfor land i den 3. verden. Jeg er redd Norge skal bli en slik makt som undertrykker andre. EF ble dannet med det mål å være en maktkonsentrasjon. I organisasjonens første år sto Frankrike sterkt på for å holde Tyskland under kontroll. Senere ble det disse to landa mot England. Schulz mente det også hersker en Euro-sentrisme innen EF. Man handler kun med land hvor folk har samme hårsveis. Om det blir litt farge på huden eller klærne, vil ikke EF ha noe med dem å gjøre.

Andre handelspartnere

—De siste 20 åra har EF-landene hatt en negativ økonomisk vekst. Det vil være forbundet med stor risiko om Norge knyttet seg til omfattende økonomiske avtaler med EF. Vi burde finne handelspartnere andre steder, land med økonomisk vekst, - for eksempel i Asia. Det ville være bedre for Norge egoistisk sett.

—Vi må videre markere sterk

gården som opprinnelig er en beskyttelse mot rev, med det argumentet at man skal forhindre reven i å oppføre seg som en rev når den kommer. Sosialøkonom Carl Erik Schulz var klar i sin tale da han holdt innledningen på stiftelsesmøtet til Studenter mot EF i Tromsø.

av Trine Monge

motstand mot EØS, og det raskt. En slik avtale er så godt som identisk med medlemskap i EF, men i tillegg vil vi stå uten påvirkningskraft og rettigheter. I og med dette, vet vi hvordan politikernes argumenter vil lyde, når EF-medlemskap kommer

på dagsorden i 1993; "Vi kan like gjerne bli med for å ta med oss rettighetene også." Og hvor sterkt står EF-motstanderne da?

Svak arbeiderklasse

Fri flyt av arbeidskraft innenfor EF tjener bedriftene, ikke arbeiderne. Det er nemlig bedriftene som flyttes, sjelden arbeiderne. Arbeiderne får enten danse etter ledelsens pipe, eller finne seg en annen jobb. Eller bedriften kan flyttes til et annet land hvor arbeiderne er mer villig til å gjøre som ledelsen ønsker. De norske bedriftene som har ekspandert i utlandet, har alle trappet ned i Norge. Carl Erik Schulz mener denne trenden bare vil fortsette. Bedrifter vil i større stil flytte sin produksjon til land hvor det er økonomisk lønnsomt.

—Dette utgjør en alvorlig miljøtrussel, som bare vil øke under EFs indre marked. Råvarer vil bli hentet der de er billigst for så å bli fraktet på vogntog til det landet som tilbyr produksjon til lavest pris. Videre transporteres det ferdige produkt til

det landet hvor prisen er høyest.

Det gode selskap?

Nå når Sverige har planer om EF-medlemskap, er argumentet at Norge ikke har mulighet til å stå utenfor. Hva mente så Carl Erik Schulz om det?

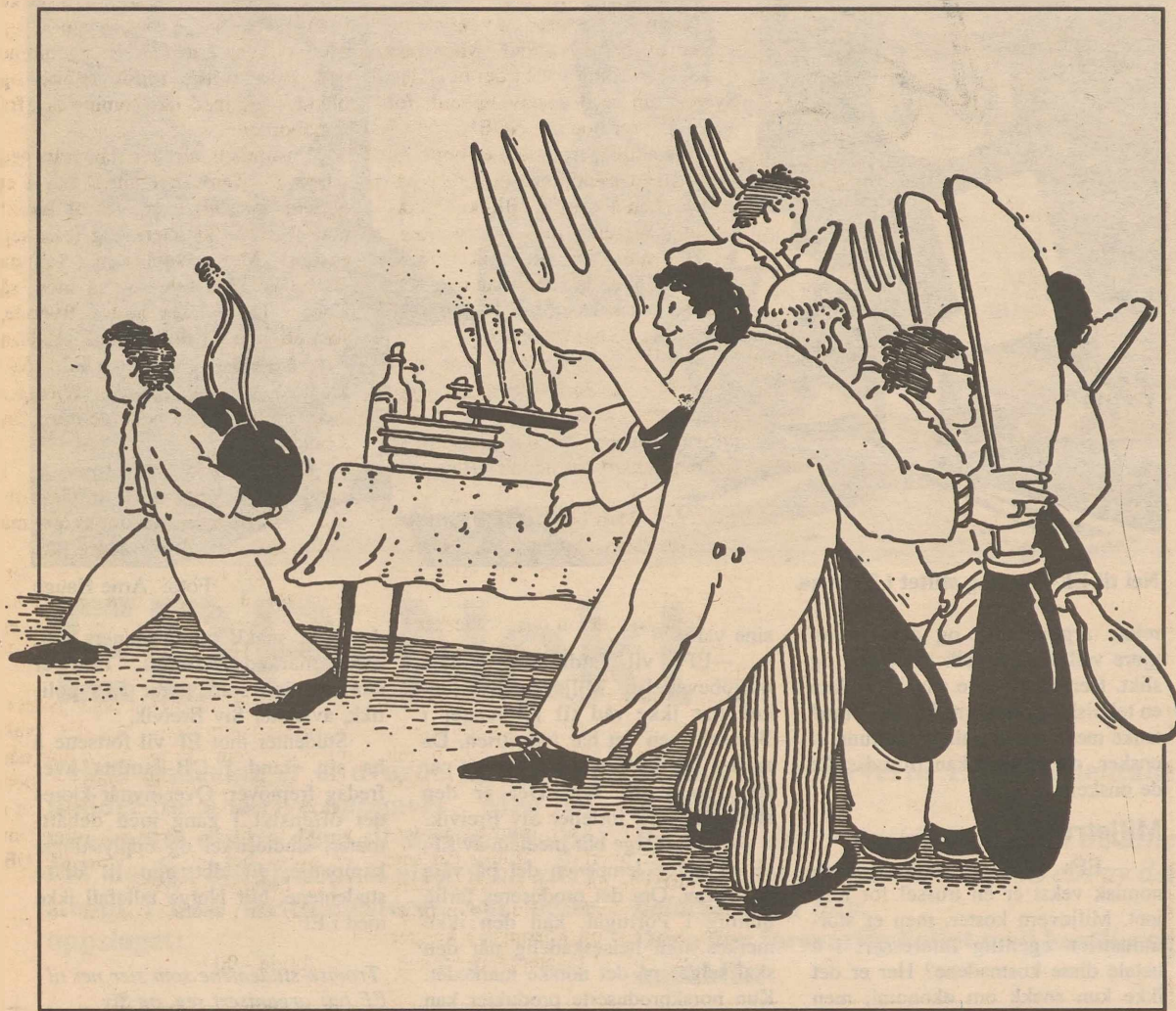
—Her vil jeg gi to svar. Rent økonomisk vil det ikke ha all verdens betydning. Vi har en frihandelsavtale med EF, den vil fortsette å eksistere for vårt vedkommende selv om Sverige blir EF-medlem. På den annen side vil jeg nevne at Sverige har kolonitradisjoner overfor Norge. Det er svenskene som i størst grad kjøper opp norske bedrifter og legger dem ned for å tjene penger. Så om Sverige blir med i EF, burde vi absolutt ikke gjøre det!

Påstandene om at vi får større påvirkningskraft i viktige saker om vi står som medlemmer av EF, blant annet når det gjelder miljøvern, hadde ikke Carl Erik Schulz noe til overs for;

—Hvordan påvirker vi best dem som ødelegger miljøet? Ved å gå sammen med dem eller å utøve press fra utsida? Jeg kan ikke tenke meg at England vil bli noe mindre miljøsvin om vi gifter oss med dem. At Norge ikke kan stå utenfor "det gode selskap" er argumenter uten hold. Vi må stille spørsmål om vi kanskje ikke er bedre tjent med å stå utenfor dette selskapet, avsluttet Carl Erik Schulz.

Jul i materialismens ånd

—Uten mat og drikke... Blir det ikke jul

Jul, ordet klinger godt i de flestes ører. Ribbe & surkål, kalkun, kaker og marsipangriser danner bilder på netthinnen. Man kjenner lukten av mat pirre i nesa, og sulten melder seg. Men før man kommer så langt som å sette seg til middagsbordet, er det mye som skal gjøres. De fleste har vært gjennom et par julebord, hvor man stapper i seg flere kalorier enn kroppen makter å forbrenne. Men metthetsfølelsen blir jo som sagt ikke så påtrengende etter en akevitt eller tre. Dette er bare innledningen til juleforberedelsene. Nå starter det virkelige kjøret, nemlig all handlingen.

Julen slik den feires i dag, er handelsstandens påfunn! For hvert år settes det stadig større salgsrekorder i desember måned, og kremmerene gnir seg i hendene og blir mer og mer velholdne. Samtidig starter juleinnsparingen tidligere og tidligere. I slutten av oktober fylles butikkhyllene med marsipan, juleheftene kommer like etter og juledekorasjonene dukker opp i butikk etter butikk i november måned. Men om julen starrer tidlig i Norge, er det ennå verre i England. I Londons shoppinggater, turistmaskinene Oxford Street og Regent Street, skapes julestemningen allerede i oktober. Da starter nemlig rushet av julehandelnde europeere med stinne lommebøker. Engelskmenn flest har

vett på å holde seg borte fra løvens hule i denne perioden. Prøv å beveg deg ned til shoppinggiganten Harrods en lørdag i november og du vil forstå galskapen. Man må stå i kø for å komme inn og ut av undergrunnsstasjonen!

Tilbake til mer hjemlige trakter og den vannvittige julehandelen. Enhver by med respekt for seg selv har julegateåpning med langåpne butikker i begynnelsen av desember. Deretter kan man gjøre innkjøpene sine fra morgen til kveld helt frem til jul. En service til kundene, eller et økonomisk spill fra butikkeierne? Og de som står bak disken til enhver tid, når får de gjort sine juleinnkjøp?

Så man springer fra butikk til butikk, kjøper slips til far og såpe til mor, og bøker er som kjent den beste julegave, så det kan man gi til bror eller søster eller kanskje til seg selv? Og under treet på den store dagen ligger resultatet av timer i handlekaos, med skrikende unger, stresshodepine og penger som skifter eier i større tempo enn på børsen i Tokyo.

Endelig senker julefreden seg over de tusen hjem. Sølvguttene og kirkeklokkene forsøker å skape den rette stemninga, men mor er for sliten etter alt stresset og er i dårlig humør. Far klager over hvor mye dette kaoset har kostet og selv har du brukt opp de siste ørene av studie-

lånet. Men det er jo nå alt starter, når middagen kommer på bordet.

Ribbe, kjøttkaker og pølser, eller er det kalkun, kanskje torsk eller lutefisk. Og man stapper i seg mat i beste vikingestil, med fett rundt munnen og grådighet i bikket Svelger unna med kraftig juleøl og linieakevitt fra Løiten, og magen blir fullere og fullere. Åh, man ble om mulig ennå mettere i år enn i fjor! Det er litt vondt og, med denne tungfordøyelige klumpen i magen. Men det er ennå plass til litt mer, og da kaker og søtsaker. Den hjemmelagede marsipanen må iallefall smakes på, opptil flere ganger, helt til kvalmen melder seg og man er så overstimulert at man ikke klarer å tenke. Vel, det trenger man jo egentlig ikke heller. Det er jo julaften, og på en slik dag eksisterer ikke verden på utsida av det snøsprayede vinduet fra en ozon-friendly sprayboks.

Joda, det er en flott høytid, og man trenger den! Hvem skulle ellers spise all maten som overproduseres, og hvem skulle ellers ha lekt med alle lekene som spys ut på det fra før av overfylte markedet? Hjulene må jo holdes i gang i det hysteriske og ødeleggende materialismemaskineriet, og da er julefeiringa i den vestlige verden uunnværlig.

Ha en god jul!

Av Trine Monge

Nissen er syk!

Nissen er syk. Flere støtende hendelser skal han ha blitt utsatt for, blant annet ble hans kjøredyr - Rudolf - skutt, partert, kokt og spist av en tjuvjeger. Episoden fant i strekningen mellom gammelen til Mattis og Stjåkkkarassa Fjellstue i Vest-Finnmark. Overfor Utopia opplyser betrodde kilder at Nissen deretter ble rystet over holdningen hos dagens unge.

Ikke før han ramler ned i pipa, og HO-HO'ende kommer barna i møte, kommer det en liten tass og ballsparker ham fordi han avbrøt Rambo 4 akkurat i det Rambo skulle til å skyte en kommunist.

Nissen selv skal ha gitt denne kommentaren overfor betrodde kilder; -"En gang kjempet jeg hardt for dette yrket,- jeg husker en gang... det var vel for omlag to tusen år siden... at en sandal-kledd type kom fykende og skulle drepe meg. "Denne jula er ikke stor nok for oss

begge!" brølte han og halte fram ei diger steinslynge. Drep eller bli drept, tenkte jeg og satte meg på ham. Og da jeg reiste meg var han pinadø borte!! Men selv ikke en slik traumatisk opplevelse måler seg med hva jeg føler når jeg kommer inn i stua til folk, og blir møtt av en drittunge på syv år som sier; "Dra te hælvette,- Nissefan!"

Nissen er, etter det Utopia har blitt fortalt, ikke på bedringens vei.

Julevise

Det var julekveld i skogen, fjernt fra verdens ståk og larm lå en rødmalt liten stue heller fattigslig og arm.

Og i stuen som var pyntet med den hvite julesnø lå 'a gamlemor og gumlet på sitt siste stykke brød. Gjennom sprukne frosne ruter tittet julestjerner inn og de salte juleårer på de gamles gamle julekinn. Der ved gruen hvor det ulmet i den siste tyriflis, satt han gamlefar og drømte om en fordoms julegris.

Bare armod var å spore på de gamles julebord, all den julemat de eide var en muggen fleskesvor. Og i taket glødet lampen som en myklerisk rubin der den brente deres siste dråper juleparafin. Alt som hørtes denne jule natt av julelyd og låt var de gamles såre julehulk samt julesukk og gråt. Over skogen ruget fred, kun en dompapp satt og svor i et julenek som viste seg å være fra i fjor.

Da med ett av dommebjellers klang blir julefreden brutt de blir dommere og dommere og stanser så tilslutt. Og fra stien opp til stuen høres glade juletrinn, derpå banker det på døren - det er noen som vil inn. Men det var nok ikke julenissen, slik man skulle tro. Der i døren full av juleøl og julestemning sto en person med pels, Amerikakoffert, briller og sigar samt en juleklump i halsen mens han hvisket: "Mor og far!"

Det var eldste sønn i huset og familiens sorte får han som ingen hadde hørt ifra på fireogtjue år. Men nå sto han der og julesang en julemelodi mens han åpnet julekofferten med julegaver i. Det var juletre med julelys og julegrøt med fett og de gamle åt og koste seg og gråt en liten skvett. Og de før omtalte juleårer silte gang på gang da de begge to fikk nye sett med tenner i presang.

Dog mens julenatten senker seg med trollskap og mystikk over juleglede, julestas og juleromantikk. Lar vi julesangen slutte for de gamles julekveld ble jo nettopp slik vi ventet; det ble jul allikevel.

Romjulsdrøm

En skulle vøri fire år i romjul'n og kjint ei jinte som var nesten fem, og begge skulle kledd seg ut med masker og kømmi julbokk tel et bæssmorhem.

Og klokka skulle vara midt på dagen og vægen skulle vara lett å gå og æille bikkjer skulle vara inne og alle biler skulle bære stå.

Og hvis en møtte unger etter væga som lo og sa dom ville vara med da sku en hatt en bror i femte klassen som rødde væg så dom fekk gå i fred.

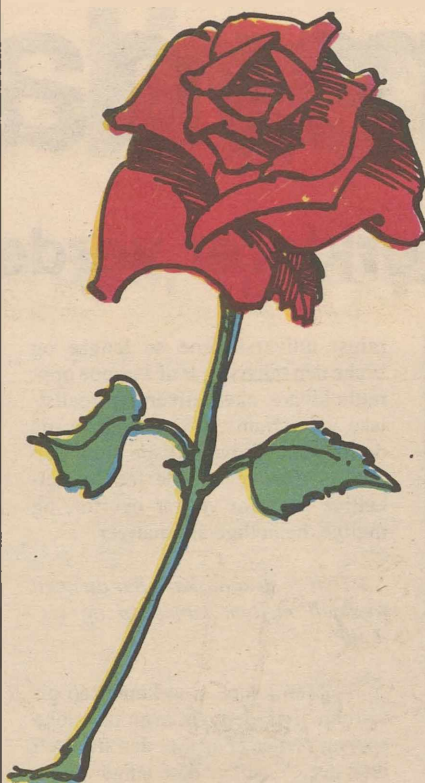
Og bæssmorhuset skulle mæssom såvå og bak gardina skulle ingen sjåfør dom fikk stiltre seg på tå i gangen og feste maska før dom knakke på.

Så sku dom klampe inn på tunge hæler og kvinke julbokkmål "Godkvell, godkvell."

Og djupt i stolen sku a bæssmor svara; "Så kom det julbokk åt en stakkar lell!"

En skulle vøri fire år i romjul'n da julelysa brente dagen lang- og væla var et hus med fire vegger, der saligheta var et bæssmorfang.

Alf Prøysen

Ensom i vintermørke

Klokka er 15.45

Stemmer summer jevnt i lokalet. Det skrangler i bestikk og halvfylte middagstallerkner. Midt i lokalet sitter hun. Spiser sin Lasagne med salat, tilsynelatende uberørt. Men ser man litt nærmere på henne, ser man at hun merker seg hver minste bevegelse og sjekker hver enkelt person som kommer inn i rommet.

Foran henne sitter en veninne og prater over middagen. Men hun følger ikke riktig med i det hun sier. Svarer kun med enstavelserord, for øynene søker noe..... NOEN.

Når middagen nesten er borte og vanglasset nesten er tomt, begynner panikken å bre seg. Blikket flakker om mulig enda mer. - Hvorfor?

Her har hun sittet på samme tidspunkt hver dag den siste uka. Og øynene har søkt. Men de har ikke funnet det de har lett etter.

Hun får et sørgmodig drag over ansiktet. En nesten desperat oppgitteth røpes av hennes trekk. - Han unngår henne! Det står plutselig så tindrende klart for henne. Han unngår de tider han VET at hun KAN være der. Men hun vet ikke hvorfor. Dette er hans matpausetid, og hvis alt hadde vært som før, ville han vært her.

Den tomme middagstallerkenen bæres ut og en kaffekopp med en liten skvett melk tas med tilbake. Hun hilser på noen kjente. Smiler. Det er bare det at hennes smil, hele hennes vesen avslører at hun bærer nag. At hun ikke har det godt med seg selv.

Hun brøyter seg fram til bordet. Kantina er overfylt. Mange har seg en pause i lesinga, og spiser middag med medstudenter. Hun føler prat-inga, latteren og klirringa i kopper og glass som et tåketeppe rundt seg.

Det angår henne ikke.

Ved bordet er det kommet flere kjente til. Hun smiler, hilser og prøver å anmode seg selv til å stramme seg opp. Men det hele virker mot sin hensikt. Hun føler seg enda mer hjelpeløs.

Klokka blir 16.15. De sitter der enda foran henne. Prater. Hun stiller noen spørsmål for å virke interessert, for å skjule sin sorg. Men svarene hun får blir til tomme ord som surrer rundt henne og blander seg med like tomme ord fra nabobordene.

Ensomhetsfølelsen slår brått ned i henne. Tenk, her sitter hun i et mylder av folk - ja, det er liketil noen her hun kjenner, - og føler seg ensom! Menneskemassen i kantina får henne til å føle seg så liten, så alene. Den virker nesten truende, som om den vil sluke henne. Halsen snører seg, hun kjenner en kald hånd klemme til rundt hjertet. Kjemper med seg selv for å beholde roen, for å holde maska.

Kaffekoppen er tømt. I askebeget ligger det to sigarettstumper. Mumler noe om at hun nå ned til bøkene. Prøve å lese litt.

Hun går en ekstrarunde i lokalet, bare for å se om hun KAN ha unngått å se. Men hun vet at det er nytteløst. Han er ikke der, så enkelt er det.

Hun går sakte mot utgangsdøra. Menneskestemmene blir til svak mumling, som liksom suges bort når døra siger igjen bak henne. Den kalde desemberlufta slår henne rett i ansiktet. Et lite øyeblikk føler hun en slags befrielse. Nede på UB ligger bøkene og venter.

DE går i allefall ikke sin vei.....

Aggie - 90

Christmas for foreign students!

Foreign students who are interested to experience a Norwegian Christmas and traditions at Norwegian homes are welcome to contact Ane-Marie Hektoen, Social Councillor for foreign students.

Most foreign students are alone and away from home. Christmas is a festive season and for those who do not have families nearby it is lonely and boring, as most of the Norweg-

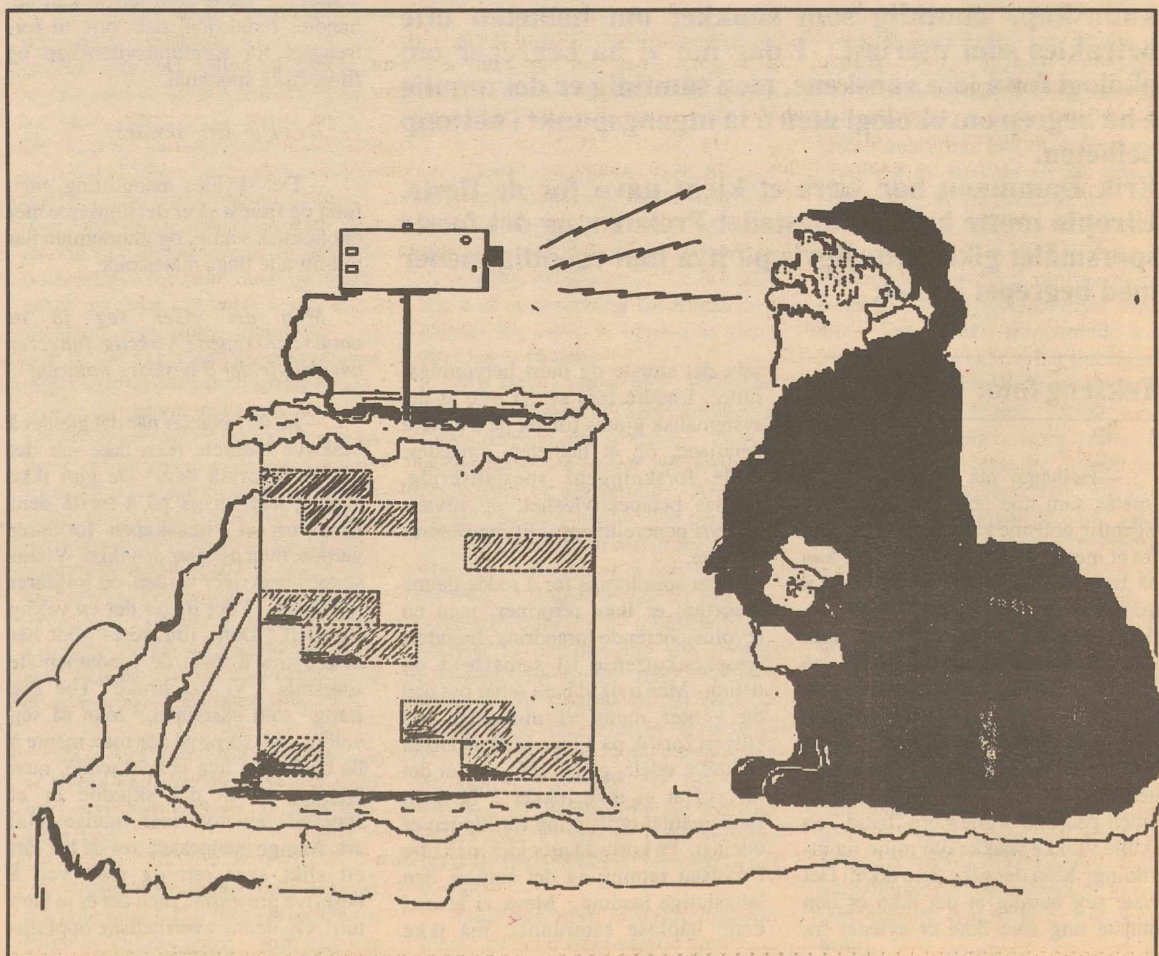
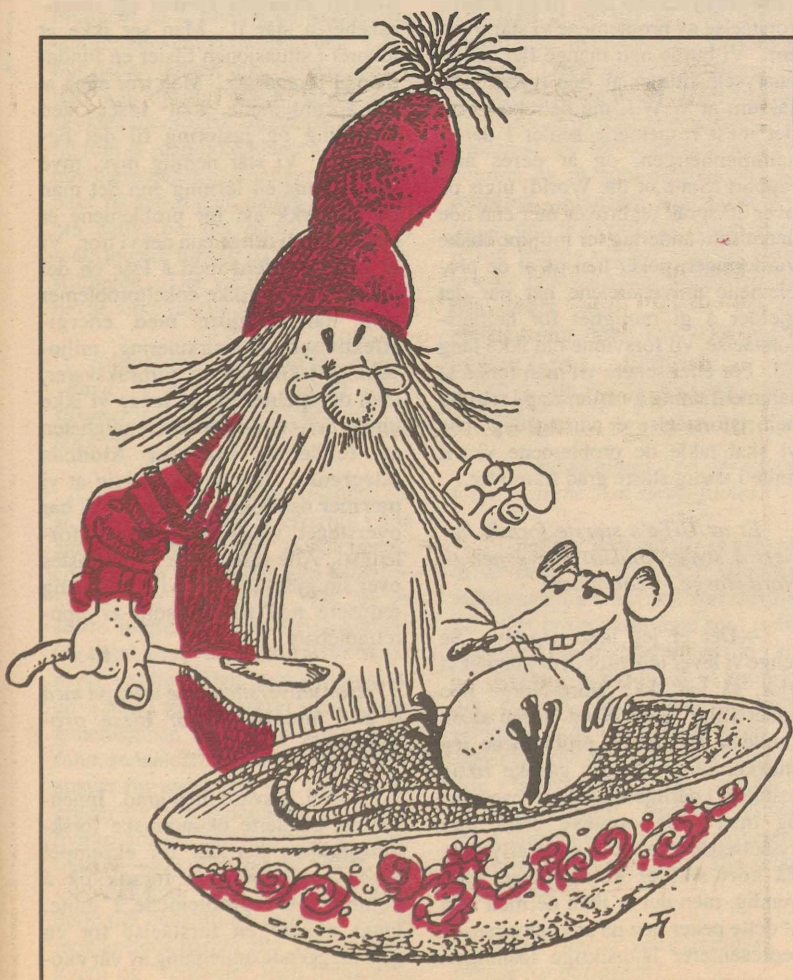
ian students travel home to their families during the long holiday period.

Last year there was considerable interest among foreign students for such an arrangement, but unfortunately it could not be arranged because of time-shortage. So this year, in order to make this arrangement possible, those foreign students who want family contact during

Christmas must get in touch with Ane-Marie Hektoen as soon as possible.

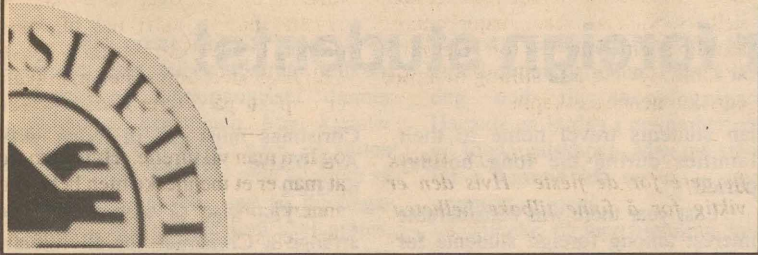
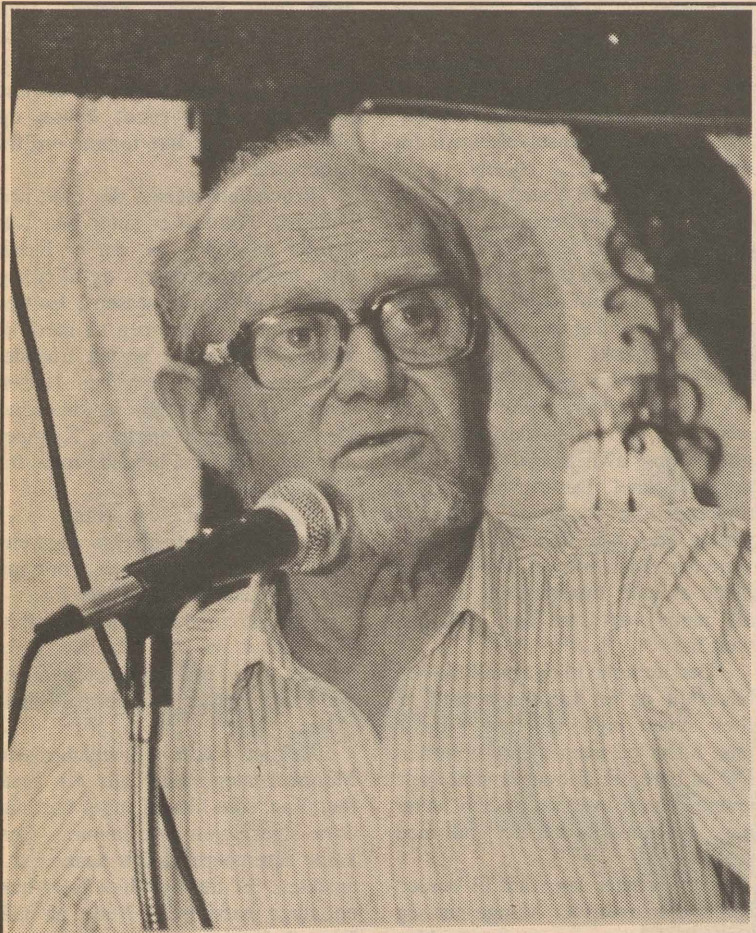
—The aim is to be able to arrange a Christmas for all foreign students who want such an arrangement. Friends and families can go together if they wish, says Hektoen.

Siri S. Berntsen and Prasantha Devulapalli

Erik Dammann — He

Folk tror at vitenskapen forklarer verden, men det gjør den ikke.

På Studenthuset gikk han gjennom alle problemene vi står ovenfor

-Jeg har tro på forskningens betydning hvis den vil ta problemene alvorlig. I dag gjør den ikke det. I dag konsentrerer den seg om løsevne biter, og setter disse inn i en sammenheng som ikke er brukbar. Vi har forkastet helheten til fordel for en uhyre detaljert kunnskap, samtidig som snakket om helheten ofte betraktes som useriøst. I dag må vi ha begreper om økologi for å løse vanskene, men samtidig er det umulig å ha begrep om økologi uten å ta utgangspunkt i nettopp helheten.

Erik Dammann bør være et kjent navn for de fleste. Utopia møtte ham på utestedet Prelaten, og det første spørsmålet gikk naturligvis på hva han egentlig mener med begrepet helhet;

Tekst og foto: Arne Hauge

—Helheten må først og fremst forstås som noe uendelig, noe evig. Egentlig holisme kan ikke forklares ut fra et mekanisk verdensbilde. Vi kan nå fram til møtepunktet mellom det materielle og det immaterielle, men ikke lenger. Helheten er den sammenheng all vår forståelse må settes inn i for å gi oss en forståelse av selve livet. Da jeg arbeidet med organisasjonen Alternativ framtid i informasjonssenteret for framtiden i våre hender, ble vi en tid enige om at lunch-pausene skulle være "fritid," da skulle vi ikke snakke om miljø og utvikling. Men det gikk bare ikke! Det viste seg nemlig at det ikke er den minste ting som ikke er avledet fra

selv det største og mest betydningsfulle. I andre fora ser vi ofte at det systematisk gjøres forsøk på å isolere detaljene, og at helheten forkastes. Både forskningens spesialisering, medias perspektivløshet, og tilværelsesens generelle oppsplitting bidrar til dette.

Det som trengs for å redde denne planeten, er ikke reformer, men en revolusjonerende forandring, fra interessekonkurranse til samarbeid og deling. Men hvis vi bare setter oss ned og venter mens vi motsetter oss ethvert forsøk på å lede konkurransen i mindre ødeleggende retning, vil det føre til at vi ikke rekker å få noen fundamental omlegging før kloden er ødelagt. På kort sikt arbeider man ofte i motsatt retning av det som er den langsiktige løsning. Mens vi lever i dette håpløse samfunnet, må ikke

minst universitetene se lengre og bruke den tiden vi har til å utrede opprettholdbare alternativer og realistiske veier fram. Universitetene må derfor være aktive. Skape kunnskap som gir forståelse både for det helhetlige problem vi står overfor, og mulige, helhetlige alternativer.

Hva er så kunnskap. Ser du noen forskjell mellom kunnskap og visdom?

—Man kunne si at kunnskap gir visdom hvis den gir svar på kloke spørsmål, men i dag gjør den stort sett ikke det. Vi stiller ikke lenger kloke spørsmål. Kunnskap er i dag preget av den redusjonistiske tradisjon. Det vil si at man vet mer og mer om mindre og mindre biter, og mindre og mindre om sammenhengen og helheten.

I dag trenger vi kanskje andre mennesker enn dem som representerer den etablerte kunnskap. Nemlig folk som ser det som en hovedoppgave å skaffe forståelse for sammenheng, ikke minst i forhold til miljøtrusselen. Vi ser jo hvordan miljøtrusselen diskuteres ut fra detaljkunnskap, som gir et inntrykk av at vi står overfor en rekke løsevne enkeltproblemer som kan løses enkeltvis på den etablerte økonomis premisser. Men når man ser problemene i sammenheng, forstår man at det er helheten i økonomien som må endres.

Det er noe prinsipielt galt i måten vi takler problemene på. Enkeltforskere er blitt en slags guruklasse, men de uttaler seg ofte om noe de ikke har greie på, nemlig miljøproblemer under ett, og behovet for en total løsning. Men selv på enkeltområder lever forskerne innenfor så spesialiserte båser at de ikke engang der ser noe sammenheng i det de driver med. På alle områder mister vi sammenhengen ved spesialisering.

Jeg tror at vi må mer tilbake til den klassiske kunnskapsforståelse, med utgangspunkt i et ønske om å forstå sammenhengen, noe vi idag opplever å ha forlatt en gang for alle. Opprinnelig var det ikke noen konflikt mellom kunnskap og visdom, men idag har det faktisk blitt det. Man prioriterer det håndfaste og det konkrete. Dette som lettest kan behandles reduksjonistisk, ofte til fortrengsel for samfunnsvitenskap og filosofiske spørsmål.

Hva kan dette skyldes?

—Det skyldes mange ting, men først og fremst så er det konkrete mer økonomisk viktig, og økonomien har jo blitt alle tings målestokk.

Men det viser seg jo at naturvitenskapene virkelig fungerer når det gjelder å beskrive naturen!

—Ja, de fungerer når det gjelder å beskrive naturen, men ikke når det gjelder å forstå den. De gjør ikke engang noe forsøk på å forstå den! Folk tror at vitenskapen forklarer verden, men det gjør den ikke. Vitenskapen beskriver verden, og forklarer ingenting. I det ligger det en veldig forskjell. Dette illustreres godt når man synes å møte de fundamentale spørsmål. Vi kan bruke "The Big Bang" som eksempel. Man så seg veldig godt fornøyd når man mente å ha beskrevet hva som skjedde, men årsaken til at det skjedde er et spørsmål av mye mer fundamental art. Mange mennesker tror de har fått ett slikt svar rett og slett ved å beskrive prosessen, men det er jo bare tull! Og denne overfladiske oppfatning

ingen ser vi på alle områder av livet. Hva som ligger bak, altså årsakene, aner vi ingenting om.

Har religionens svakere stilling gjort at folk glemmer å betrakte de mer fundamentale tingene?

—Ja. Ordet religion stammer jo nettopp fra "religare" og "releger," som betyr å samle sammen og å akte på helheten. Likeledes ordet hellig, holy, som jo også har språklig rot i ordet helbrede - å gjøre hel. En helhetsforståelse med utgangspunkt i kvantefysikken ender da også opp med slike egentlig religiøse spørsmål. Og mitt håp med boken "Bak tid og rom," var at det måtte gå an å gjenreise en diskusjon om det fundamentale grunnlaget for religion som noe som ikke strider mot fornuften, men som tvert imot er et forsøk på å forstå det som fornuften har utelatt. I en diskusjon på de premissene håpet jeg å bidra til å blegge konflikter ved å starte med spørsmål som alle religioner og all filosofi har felles. Men det viser seg at de som dominerer innen både filosofi, religion og humanetikk har låst seg så sterkt i dogmer at de motsetter seg en slik debatt. Jeg opplevde at diskusjonen faktisk skapte mer konflikt og aggresjon enn den fjernet. Og det har vi ikke råd til, det svekker samlingen om det som er det vesentligste nå, nemlig å redde kloden og framtida. Vi har ikke råd til å splittes på grunn av ulik tro, enten det gjelder filosofi eller religion.

Trenger vi universitetene?

—Ja. Også den type kunnskap som universitetene er opptatt av, det jeg vil kalle oppsplittet detaljkunnskap, er viktig. Vi må ha et solid grunnlag for vår helhetsoppfattelse. Også de som prøver å se sammenheng og helhet er jo avhengige av å vite, ikke bare bygge på løse antagelser, som ofte kan nærme seg en ubegrunnet fanatisme i en eller annen retning. Vi må trekke slutninger ut fra det vi med rimelig overbevisning kan tro er fakta. Men det er veldig avgjørende at vi har institutter av typen Worldwatch, som kan sammenfatte detaljkunnskapen til en helhetsforståelse av problemene vi står overfor. Vi burde hatt mange fler miljøanalyseinstitutter av den typen. Det faktum at W.W.I. må betraktes som det mest respekterte senter i denne sammenhengen, og at deres årsrapport (State of the World) utgis på over 20 språk og brukes mer enn noe annet som underlag for miljøpolitiske vurderinger, peker hen på at de problemene universitetene har når det gjelder å gi mulighet for helhetsforståelse, vil forsvinne om ikke lang tid. Før eller senere vil man forstå at sammenfatning av kunnskap i retning helhetsforståelse er uunnagelig hvis vi skal takle de problemene vi vil møte i stadig større grad framover.

Et av UiTø's største formål har vært å styrke konkurranse-evnen til Nord-Norge, - reaksjoner?

—Der er jeg ikke negativ. Så lenge vi lever innenfor det systemet vi gjør, så har ikke Nord-Norge noe annet valg! Hvis Nord-Norge alene skulle ta fatt på de problemene jeg snakker om, ville det ganske riktig resultere i dårligere konkurransevne, og man ville oppleve ennå mer sysselsettingsvansker og fraflytting. På kort sikt er konkurranse nødvendig, men det er ikke dermed sagt at dette peker hen på at konkurransen representerer langsiktige løsninger.

Vi må akseptere at på kort sikt må vi få det til å fungere med det håpløse systemet vi har, uten at det tar fra oss interessen for å diskutere en fundamental forandring. Men dette ser vi over alt; For å løse kortsiktige problemer, tar vi i bruk midler som er livsfarlige på sikt! Og å komme ut av denne håpløse tvangssituasjonen er det nesten ingen som diskuterer. Hovedpoenget med alt jeg driver med nå er å vise at selv om vi står i en ond sirkel hvor vi må ivareta konkurransevnen, så kan vi ikke overleve uten å bruke masse tid på å finne ut hvorledes vi skal komme ut av tvangssituasjonen.

Hva legger du i begrepet miljøuniversitet?

—Det kan legges forskjellige betydninger i det. For mange vil det bare være et universitet som i større grad enn andre prioriterer forskning omkring biologi og miljørelaterte problemstillinger. For meg vil det være et Universitet som anla et større helhetsperspektiv på forskning i det hele tatt, og forsøker å sette kunnskapen inn i en sammenheng. Også Brundtland-kommisjonen sier jo at i all politikk og forskning må vi la det økologiske helhetssynet være overordnet på alle områder, og la dette danne et perspektiv på det øvrige. Dette er viktig fordi også biologi kan bli en så oppsplittet disiplin at man ikke ser de større sammenhengene. Igjen snakker jeg om noe som ennå er i strid med etablert kunnskap og forskning. Jeg har heller ikke så mye håp om at dette skal bli den aksepterte forståelsen av hva et miljøuniversitet skal være. Og dette er noe av det vanskeligste, nemlig å få et forskningsmiljø som er helt og holdent hehta på reduksjonistisk virkelighetsforståelse til å ta utgangspunkt i en helhetsforståelse.

Det er i dag liten eller ingen mulighet til å ta hovedfag innen miljøvern ved UiTø, hva er din kommentar til det?

—Jeg opplever dette som et uttrykk for at man ennå ikke ser hvilken situasjon kloden og menneskeheten står i! Man ser ikke at alvoret i situasjonen tilsier en fundamental forandring. Man tror ennå at miljøproblemer kan løses ved tilpassing og justering til det bestående. Vi står nemlig mye, mye lenger unna en løsning enn det man har inntrykk av, for problemene er langt mer alvorlige enn det vi tror. Vi er kanskje i ferd med å løse en del lokale og spesifikke enkeltproblemer som har å gjøre med energi-effektivisering, resirkulering, miljøvennlig teknologi og forbruksvarer, men det hjelper lite så lenge vi ikke innser den tvingende nødvendigheten av forandring innenfor klodens talegrense! Der er ikke riktig at vi nærmer oss vekstens grense - for lengst! Alle ressursene overbelastes over sin gjenvækt, og vi må følgelig redusere ned til det som er opprettholdbart.

Har universitetene vært på med å øke forståelsen for disse problemene?

—Nei. I svært liten grad. Innenfor det etablerte økonomiske forskningsmiljøet har det for eksempel ikke vært gjort noe forsøk på å komme disse problemene i møte, langt mindre en forståelse for en grunnleggende omlegging av vår øko-

Helhet som livssyn

Vitenskapen beskriver verden, og forklarer ingenting.

nomi. Økonomene vet ikke engang at det lenge har eksistert en alternativ gruppering økonomer utenfor det etablerte (The Living Economic Network), som forsker på å klarlegge og finne veier ut av den onde vekstsirkelen.

Men denne nye kunnskapen har ikke fått innpass i den etablerte økonomi. Det er i det hele tatt et problem over alt at vi blir tvunget til å kapitulere stillt overfor det etablerte.

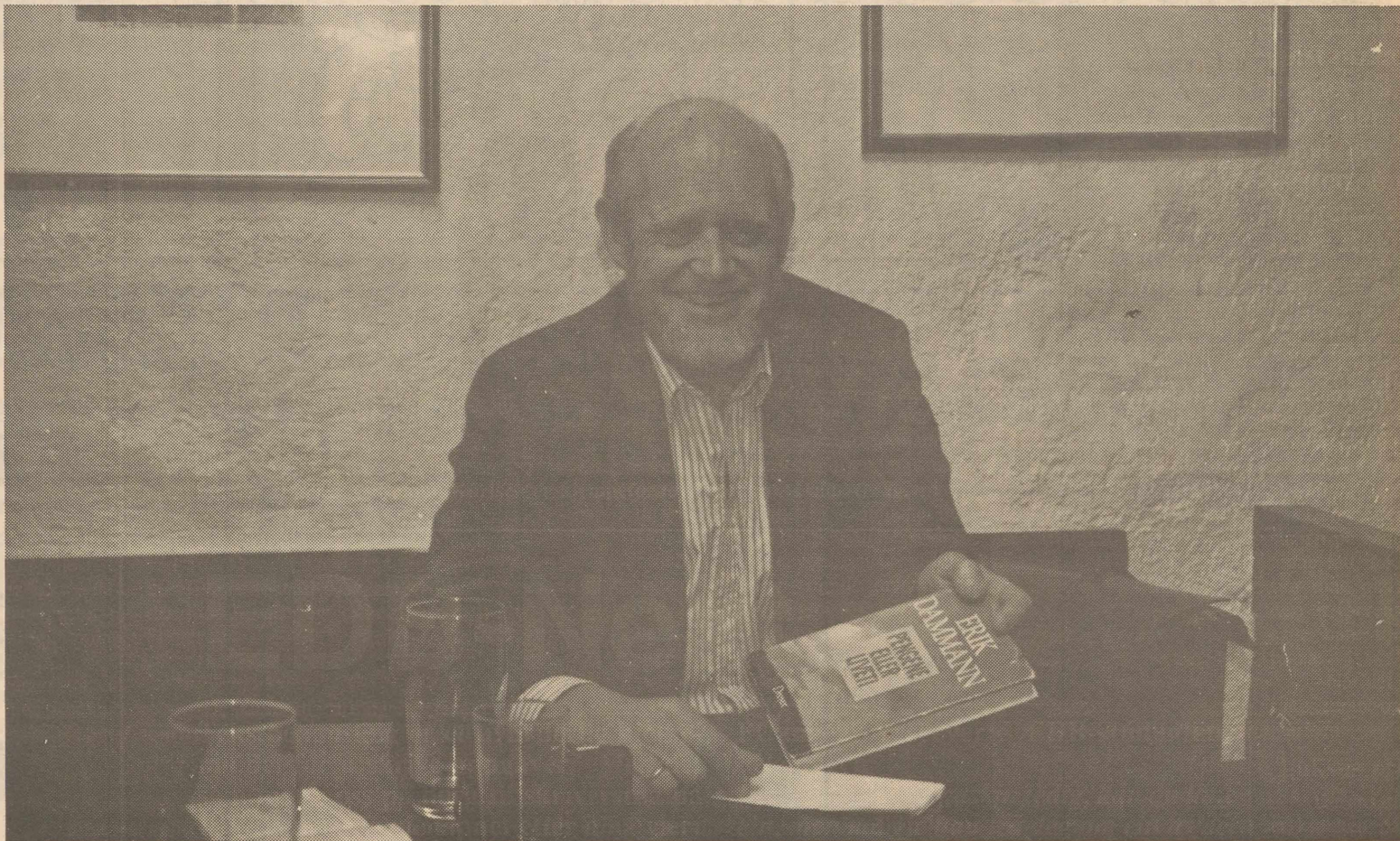
Det ser vi tydelig når vi diskuterer behovet for at kvinneverdier må ha mer innpass i samfunnet. De kvinnene som blir tatt alvorlige er ikke de som prøver å utvikle og skape forståelse for kvinneverdiene, men det er de som kapitulerer overfor manns-samfunnet. Og som dermed blir mer og mer lik menn. Dette resulterer i at de som blir synlige i samfunnet er de som bekrefter at det ikke finnes andre brukbare verdier, verdisyn og virkelighetsforståelser enn de mannlige. Det å skape innflytelse for kvinneverdier uten å gjøre det på mannens premisser, er et forferdelig viktig poeng. Og det er ikke bare fremgangsrike forretningskvinner og kvinnelige toppolitikere som står i fare for å bli menn i verdimesig forstand, feministene har jo for eksempel brukt knyttneven som symbol for sin virksomhet. Jeg kan da heller ikke tenke meg noe mer typisk, de bruker jo det mest macho-pregete symbol av alle - et Rambo symbol! Dette gir noen vanvittige signaler, som gjør at andre kvinner tar avstand og ikke føler seg assosiert med hva kvinnekamp står for.

Myke verdier står med andre ord sentralt i debatten om en alternativ framtid?

—Ja. Jeg har jo vært opptatt av hva slags forhold som trengs i yrke og hjem for å utvikle kvinneverdier, og funnet ut at den eneste brukbare løsningen er ektefelledele arbeid. Det betyr at det gis økonomisk belønning til ektefeller som vil dele både utarbeid og omsorgsansvar likt mellom seg. Dette vil medføre at kvinner beholder muligheten til samfunnsinnflytelse uten å miste sin omsorgserfaring, samtidig som menn gis en mulighet til å utvikle de verdier og holdninger som vi trenger i dag. I dag blir denne tanken mer og mer akseptert, selv om det nok i mindre grad skyldes ideologisk forståelse enn det faktisk at man ikke klarer å bygge ut nok barnehager og daghjem. Men tilbake på sytti-tallet, da jeg først skrev om dette, ble det oppfattet som et reaksjonært forsøk på å stanse likestillingen. Det var livsfarlig bare å nevne slike ting!

Kunnskapen skal jo være utpreget "hard" i dag. Det sates store summer på teknologi. Er dette et feilspor?

—Ja, det er helt fundamentalt det at mennesker nå må få erfaring i å ta ansvar for hverandre. De menneskene som har slik erfaring fra barnsben av, de blir annerledes! De får en større interesse for helhetsspørsmål. Og dette kommer fra en forståelse av myke verdier. Den unge generasjonen i dag representerer den første generasjonen noensinne, i noe samfunn, som stort sett har vokst opp uten ansvar for andre enn seg sjøl. Dette preger hvilken utdannelse vi velger, hvilke sosiale engasjement vi foretrekker, samt vårt syn på verden og virkeligheten. For å komme ut av dette må bosamfunn anlegges slik at menneskene har en viss grad av samkvem og "felleseie" med hverandre.

Erik Dammann - en varm forkjemper for mykere verdier.

Barna må rett og slett vokse opp i felleskap igjen. De gjør jo ikke det i dag!

Er det riktig som det hevdes, at studentene i dag er for strømlinjeformete, og ikke interessert i annet enn sitt lille fagområde?

—Alle studenter, stort sett, kommer til Universitetet med en interesse for andre og mer fundamentale spørsmål. Men etter hvert møter konkurransen og kravene overmannen dem, blir de så opptatt av å overleve og tipasse seg systemet at disse spørsmålene mer og mer undertrykkes. Når de da på toppen av dette møter professorer og lærere som avviser slike spørsmål som både uinteressante og uvitenskapelige, ender det nok med at de går ut i en praktisk økonomisk hverdag som strømlinjeformete. Det at man ofte møter en frenetisk, ja nesten angstpreget reaksjon på det å ville koble de grunnleggende spørsmål til forskningen, kommer nettopp av at spørsmålene har blitt fortrent. Man vet hele tiden at de ligger der, ubesvart, og reagerer med redsel når de dukker opp og fjerner noe av den kunstige tryggheten man har skapt seg. Dette er rent menneskelig, man kan ikke uberørt undertrykke spørsmål som menneskene har undret seg over i årtusener!

Hva må så gjøres med vitenskapen for at svarene skal kunne finnes?

—Jeg tror ikke det går så mye på å drive noen ny form for vitenskap, reduksjonismen har nok kommet for å bli. Det er de rammene som reduksjonistisk beskrivelse settes inn i som må endres. Vi må forstå at kunnskap om isolerte biter, når de settes sammen, er og blir isolerte biter. Det dreier seg rett og slett om en aksept for noe som du må forstå i utgangspunktet! Nemlig forståelse for at ting henger i hop. At helheten er noe overordnet som aldri kan forstås ut fra bitene.

Nytter det å være optimist. Å kjempe for miljøvern?

—Å være optimister er kanskje den fremste plikt vi har i dag! Hvis vi ikke makter å utbre troen på at det nytter å endre katastrofekursen, kan vi heller ikke vente at folk skal se noen hensikt i å forsøke, og slik blir pessimismen en selvopplyllende profeti. En annen ting er at optimisme etter mitt syn er den eneste holdning som gir tilværelsen mening. Jeg ville syntes at livet var dritt kjedelig om jeg bare innrettet meg etter noe som er, uten å ha en visjon om noe som kan bli. Arbeidet for forandring behøver ikke være avhengig av at man lykkes, bare man ser at meningen med livet er å arbeide for noe man tror på. Ser man gleden i det, forstår man at det ikke gjør noe om man til stadighet mislykkes og støter på hindringer. Arbeidet består i å fjerne disse hindringene.

Men det kanskje viktigste er å tro på vanlige mennesker! Og jeg sier bevisst vanlige, fordi intellektuelle har en tendens til å oppføre seg som Leninister, til å se på vanlige mennesker som en saueflokk som må underlegges deres overlegne intellektuelle ledelse for å komme til forståelse. Folk trenger informasjon, men de trenger ingen andre til å fatte beslutninger for dem. Vanlige mennesker må ikke forandres for at virkeligheten skal kunne forandres. Jeg tror at de har i seg drømmer som peker mot en verden bygget på samarbeid og ansvar. Vi må ikke se oss blinde på hvordan folk handler, men innse at folk gjør som de gjør fordi de lever i et system som systematisk påvirker dem i negativ retning. Nettopp det at meningsmålingene ofte demonstrerer så stor forskjell mellom hva folk gjør og hva de tenker, viser at det er noe helt galt med samfunnet. Bare gjennom innsiktskapende informasjon vil folks visjoner kunne bidra til en positiv og bedre framtid.

Men hvordan kan du si dette når vi lever i en tidsalder hvor folk aldri har vært mer opplyst og hatt mer kunnskap?

—Men det er dette vi har snakket om hele tiden! Det folk vet er jo bare biter av virkeligheten. Som gjør det

umulig å ta stilling til sammenhengen og helheten. Vi har fjernet oss så langt fra naturen at vi har mistet den helhetserkjennelsen som naturkontakt alltid har gitt grunnlag for. Det ikke er mulig for oss å ta stilling til annet enn det menneskeskapte.

Men naturen blir jo stadig fjernere for de fleste. Hvis den er viktig for å finne tilbake helheten, innebærer ikke det at vi aldri kan klare det?

—Jeg tror at natur kan forstås på flere måter. At det også er natur det at mennesker lever i et nært og omsorgsfullt forhold til hverandre. Det at mennesker kan oppleve et naturlig fellesskap med hverandre peker også i nødvendig positiv retning.

Du snakker jo om en forandring som krever en stor grad av selverkjenning. Hvilken rolle spiller filosofene i dette?

—Filosofene burde være viktige i denne sammenhengen, men med unntak av Sigmund Kvaløy og Arne Næss er også filosofene opptatt av uvesentlige delspørsmål. De har ikke noe å si av betydning for tidens problemer, og ingen er opptatt av dem, eller hører på dem.

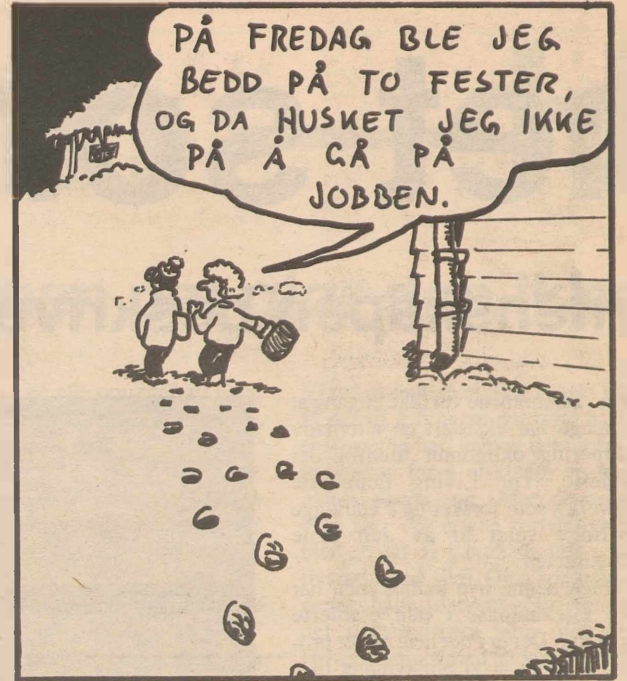
Jeg legger størst håp i økonomene. Det er innenfor faget økonomi at forandringene må komme. Det er økonomene som først må forstå at forandring er nødvendig. Ansvaret ligger også hos media, hos pedagogene, ja hos alle som driver med informasjon. I dag ser vi at folk stemmer på Carl I. Hagen, mens de egentlig ønsker et samfunn av motsatte type i forhold til det han står for. Valgalternativene finnes ikke, og folk klamrer seg følgelig til det som tilsynelatende representerer en forandring. Men samtidig er det viktig at håp og optimisme ikke får lov til å knekkes av pessimisme og avmakt. Ellers kan vi havne i en selvopplyllende tilstand der alt bare går til det verre.

Dine bøker blir mye lest, hvordan takler du det å være såpass kjent?

—Samtidig som det er hyggelig å få respekt og anerkjennelse, så skal man være klar over at ønsket om anerkjennelse aldri må bli overordnet. Dert er ikke noe galt i å ønske å bli respektert hvis måten man skaffer respekt på ikke er i strid med det man innerst inne vet man vil stå for og hva man vil utrette. Hvis man tror at man er et menneske uten behov for anerkjennelse, så vil man som regel lure seg sjøl, og dermed forfølge mål som ikke er gjennomtenkt og erkjent.

Er mennesket en produksjonsfeil?

—Selvfølgelig ikke i utgangspunktet! Det er bare tull å tro noe sånt. Det som åpenbart har skjedd er at vi har utviklet strukturer og dominansforhold som gjør at det dårligste i oss kommer til uttrykk. I stedet for det naturlige. Jeg er helt overbevist om at den tendensen som preger det moderne industrialiserte mennesket, det å sloss og konkurrere med alle andre for å hevde seg sjøl isolert sett, er helt unaturlig. Det er en forskrudd utvikling av en side av oss selv på bekostning av en rekke andre. Vårt behov for fellesskap og samarbeid er så undervunget at det eksisterer et voldsomt behov hos vanlige mennesker til å gjenoppvekke disse verdiene. Det er helt frapperende å se hvordan mennesker vi har intervjuet i forskningssammenheng, etter kort tid kommer inn på sine sosiale savn. Savn av gjensidig omsorg, nærhet og varme, tid for hverandre - kjærlighet. Alt dette som moderne samfunn gir så liten plass for. Det er ikke lett å ødelegge mennesket, men det er skremmende lett å tvinge det inn i en struktur hvor det blir tvunget til å handle på tvers av det beste i seg sjøl og på tvers av det som er menneskelig. Dette har også med det å gjøre at kvinnen har blitt usynliggjort, og at det utpreget mannlige har blitt lagt ensidig til grunn for både samfunnsstruktur og forståelse. Jeg er overbevist om at den samfunnstypen vi trenger for å overleve, vil være langt mer preget av kvinners verdier. Så lenge ingen slike valgalternativer er fremlagt, kan vi ikke engang si at vi lever i et demokrati!

Tomas Sætre '90

Master's Program in International Business

- INTERNATIONAL MANAGEMENT EDUCATION FROM ONE OF SCANDINAVIA'S LEADING BUSINESS SCHOOLS
- 2 YEAR MASTER'S PROGRAM IN INTERNATIONAL BUSINESS TAUGHT IN ENGLISH
- ADMISSION BASED ON A BACHELOR'S DEGREE OR EQUIVALENT AND SATISFACTORY TEST SCORE ON THE GMAT TEST*
- STUDENTS FROM DIFFERENT NATIONS AND DIFFERENT BACKGROUNDS IN A CHALLENGING CROSS-CULTURAL LEARNING ENVIRONMENT
- DEVELOPMENT OF INTERNATIONAL MANAGEMENT SKILLS

MIB

Master of International
Business

The MIB program is an international program for students from different countries with varied educational backgrounds. Since 1986, students from more than 15 different countries have attended this program, leading to the degree of "Master of International Business".

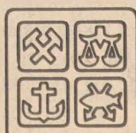
For further information and application forms, please write to:

Admissions Office (MIB),
The Norwegian School of Economics and Business Administration,
Helleveien 30
N-5035 BERGEN SANDVIKEN, Norway
Phone: 47-5-959000

GMAT test date: Test application deadline:

* Graduate Management	Jan 19, 1991	Nov 28
Admission Test	March 16, 1991	Jan 23
	June 15, 1991	April 24

Successful applicants will be notified approximately 6 weeks after test date.

Norges Handelshøyskole
Norwegian School of Economics
and Business Administration

NYTT STUDIETILBUD:

ETT-ÅRIG STUDIUM I SAMFUNNS- ØKONOMI

Norges handelshøyskole starter vårsemesteret 1991 et nytt studietilbud i samfunnsøkonomi. Studiet er et heltidsstudium og utgjør 20 vektstall slik at det kan inngå i en universitetsgrad som et grunnfag og også påbygges med mellomfag i sosialøkonomi innenfor universitetssystemet.

Krav til forutdanning er bestått eksamen fra videregående skole. Antall studieplasser er 80. Opptil 50 av plassene forbeholdes studenter ved Universitetet i Bergen som har søkt opptak til sosialøkonomi grunnfag. Studiestart 15. januar 1991. Søknadsfrist 1. desember 1990.

Nærmere opplysninger og søknadsskjema fra Studieadministrasjonen, Norges Handelshøyskole, Helleveien 30, 5035 Bergen-Sandviken, tlf. (05) 95 92 00.

Norges
Handelshøyskole

Side 17

NÅREGSK

Efter utallige oppfordringar på språkbrugen i denne noble studentavis har me kømin fram til at vi n Norge skal innføre et fjerde skriftspråk som skal omfatte riksmål - bokmål og nynorsk. Det nye språget gis navnet NÅREGSK

Bokmål	Nynorsk	Riksmål	NÅREGSK
JEG	EG	JEG	JÆI
ELSKER	ELSKAR	ELSKER	ØLSKE
DEG	DEG	DEG	DAI
SKAL	SKAL	SKAL	SCKALJI
VI	ME	VI	ØSSJI

(Føretsejingi neste ytgåvi)

Au Tango

KJÆRLIGHET

Den trenger ikke mange ord; den lar sig ikke fortie. Men det som inne i hjertet bor, kan ingen få til å sie.

Du vet jo nesten ikke selv, hvorhen du er på vandring. Hun merker det alikevel som foran en værforandring.

Det neppe hørbare åndedrag du kjenner mot dig strømmme. Ditt eget rolige hjerteslag beveger hennes drømme.

Om dagen pusler hver med sitt. Men plutselig kan du kjenne en liten berøring, bare såvidt: da er du i hus med henne!

Lykkelig er den, i hvis lodd det falt å få en virekelig venn, og elske et menneske over alt og bli elsket igjen!

Det er en eneste ting som er godt, når det omsider blir kveld; det er å vite seg forstått og elsket alikevel!

Utdrag fra Arnulf Øverlands dikt "Kjærlighet"

KJÆRLIGHET

WELCOME TO TROMSØ!

Hei, All New Students! Welcome to the University of Tromsø. We, at the FSU-office wish you all the best of luck during your stay here in Tromsø. We hope to get better acquainted with all of you, so please drop in at our FSU-office. We are usually there from Monday to Friday, 1000 to 1400. We look forward to seeing you soon at the office. With best wishes, FSU-Tromsø

SKRIVEGALE STUDENTER

I Utopia vil vi en tid fremover presentere klassiske og selvproduserte dikt, hvis du vil være med på dette, vennligst lever ditt bidrag til Utopias redaksjonssekretær. Vi er også interessert i å knytte til oss studenter som kan tenke seg å hjelpe oss med å skrive kortere noveller o.l. som egner seg til trykking

VI TRENGER DEG!!!

Liker du å danse? Har du lyst å prøve noe nytt?! Her kommer din store sjanse! Kom deg opp fra stolen å bli med i en indisk folkedansegruppe. Vi trenger DEG til en helt spesiell fremføring på den internasjonale festen neste år. Jo flere, jo, bedre! Bli med, du er garantert mye moro og godt trim samtidig.

TROMSØ KRISTELIGE STUDENTFORENING

"Myter i Det gamle testamente" Tirsdag 11 desember Universitetet, ISL kl. 1800

Foredrag ved Rosemarie Køhn, som er rektor ved praktikum på Teologisk Fakultet ved Universitetet i Oslo.

Et samarbeidsarrangement med Kirkeakademiet.

Kjære Blodgiver!

Nå trenger vi DEG!

Ring tlf. 81 841 eller 42 581 og avtal tid.

Tappetider: Man - Fre

08.00 - 11.00 og 12.00 - 14.00

Hilsen

Blodbanken, RST.

Sakset fra leksikonet ingen av oss som lever i 1990 noengang kommer til å få se.

- Kvarker; se Makromolekyler
- Makromolekyler; se virus
- Virus; se bioteknologi
- Biotekeknologi; se havbruk
- Havbruk; se Norge
- Norge; se EØS
- EØS; se EF
- EF; se ressurskrig
- Ressurskrig; se Kapitalisme
- Kapitalisme; se Europa og USA
- Europa og USA; se politikere
- Politikere; se Atomkrig
- Atomkrig; se fusjon
- Fusjon; se forskere

Forskere; Gruppe av tullinger som levde i en tohundre-års periode i tiden før Ragnarokk. Sammen med statsledere (se også Penger), snudde de sin tid opp-ned. Så seg selv som opphøyede. Utpreget irrasjonelle (se også Kvarker).

CHRISTMAS TIME!

- An American...
- An Indian...
- An African...
- An European...

-A human being is looking forward to christmas !!!

Nokre kveldstankar i desember...

Eg sit her ein mørk desemberkveld og tenkjer på at det snart er jul att. Julehøgtida, kanskje den mest heilage av alle høgtider, er snart over oss med julegåver, julenek, julemat, juleøl, juletre, julekort, nissar og alt det som høyrer jula til. Tida då dei kristne over heile vedra feirar at frelsaren deira vart født i ein fattigsleg stall i byen Bethlehem. Tida då jødane feirar lysfest - Chanukah - til minne om ei historisk hending i det andre hundreåret før vår tidsrekning. Dei gamle vikingane hadde sitt vinterblot og dei gamle romarane sin solfest. Høgtida der det å gje kvarandre gåver og vere litt snillare mot nesten sin står sentralt.

Jula er óg den høgtida då dei voksne kan verte som ongar att. Då dei kan glede seg over julenissestrømfar, gåvar og julesongar. Det spesielle med jula er at det ikkje berre er ei tid fylt med høgtidsstemning og velvere, det er og ei tid for ettertanke - ei tid for å minnes det som har vore og som ikkje vil kome attende.

Noko som kjem kanskje klarast til uttrykk i Charles Dickens si julesoge "A Christmas Carol" der gnieren Scrooge får eit lite innsyn i tida som hadde vor for at han skulle lære å verte eit godt og velmeinane menneske att. Dei beste minna eg sjølv har frå eg var liten gut er det å gå rundt juletreet og ete julemiddag med heile familien frå oldefar, besteforeldre, mamma og pappa til syskena mine - for ikkje å snakke om det å sitte roleg å høyre dei gamle fortelje om korleis dei feira jul då dei var små. Den som best har fått sagt det er Alf Prøysen i si romjulsvis; ... "ein skulle vore fire år i romjul då verda var eit hus med fire vegger og saligheta var et bessmorfang." No til dags vert jula ei tid då ein vidsprett familie samlast for å vere saman og ha det vel nokre dagar ilag.

Ein ting har den moderne julefeiringa mista, og det er den djupe overtrua som var med på å farge julefeiringa før i tida. Borte er julegrauten til nissen, trua på Åsgardsreia, lussinatta, nissa og alskens skrømt. Tilbake sit vi med ein amerikanisert Santa Claus med raud nissedrakt og reinsdyret Rudolf. Borte er óg kunnskapen om kvifor ein hadde dei tradisjonane som var ein del av julefeiringa. Ta til dømes dette med juletreet. Kvifor har ein eigentleg denne grana som ein del av den kristne julefeiringa? Med stort sannsyn er dette noko som heng att frå førkristne tradisjonar, då gran-treet var både eit symbol på livet som ikkje kunne overvinnast sjølv ikkje ein gong i den kalde vintertida og som eit symbol på det komande året.

Det komande året ja, kva vil 1991 bringe? Ein ting er i allefall sikkert; for oss studentar vert det nye året ikkje nokoOn dans på raude roser verken økonomisk eller sosialt. Takka vere staten sin underlege utdanningspolitikk og Student-samskipnaden i Tromsø sin mangel på økonomistyring og planlegging, vert det nye året eit magert eit for alt for mange studentar i Tromsø. Mørke skugar tårnar seg óg opp rundt om i verda - vi står ovanfor trugselen om ein ny storkrig og ei jord med store miljøproblem. For mange vil ei løyse vere å krype langt under den varme dyna og drøyme om det som var ein gong - den gongen jorda verka fredleg og trygg - eller var det óg ein illusjon? Eg har diverre ikkje noko fasitsvar på korleis vi skal løyse dei problema som ventar oss i det nye året

Eg vonar på det beste, og vonar at flest mogleg får ei ven og fredleg jul i år óg. EI GOD JUL OG EIT GODT NYTT ÅR TIL DYKK ALLE !

Robert I.R.

FULL RULLE FOR STUDENTREVEN! UKA-91

Full rulle!

Etter mye klabb og babb, er revyen nå på full fart framover. De heftige diskusjonsmøters tid er over, og kreativiteten har fått fritt spillerom. Med Gunhild Svalastog som revyens leder, og Tyra Tønnesen som instruktør blåser det frisk vind i seilene, og fram mot premieren den 7. mars, vil det nok skumme kraftig om bauen.

To ganger i høst har studentene inntatt Trondvika skole med brask og bram. Her har det foregått intensivt revyarbeid og heftige vannpolokamper - med etterfølgende fremvisning av blåmerker!

Mange av ideene til sketsjer og sanger har dukket opp på disse turene - noe forfatterkollegiet er svært glade for. Sprel-

ske påfund og glupe ideer ønskes derimot hjertelig velkommen! Er du sprelsk, sprek, spesiell, sexy, snill, snar, salt, sukker eller sirup står vi med åpne armer og tar i mot deg.

Jamming i orkesteret, syng av kostymer, rigging av scene, skuespill og klovneri, snekring av kulisser, sminking og mye mer.

Gutter og jenter - sleng dere på, for snart skal toget gå. Kom på dramaøvelser i Auditorium Maximum kvart over syv (19.15) på onsdager, eller ta kontakt med styret. Aktørprøva for alle som har lyst til å prøve seg som skuespillere vil være 6. og 7. desember!

Revysnikk blir limerick

Nu går det med stormskritt mot jul
med snøvær og mang en stormkul
Ikke sett daer å kryp
Det er ti' førr revy
Løgg doft ænglan å kryp ut fra skjul,

Etter dristige rop inn i skogen
og ploying av manus me ploegen
Vil vi slå oss bersærk
det er ti' førr hærværk
på deint som mot ego er drogen.

Vi træng folk såm kaimn rop å lag læveren
og såm gladeli' vrekka på ræven
Kaimn du snekre å sy
kom, bli med lag revy!
Vi ska' sminkes fra tåa tell kjæven.

Deint 8. mars, det er dagen!
Vi har tidspræes og kribling i magen
Mænn er vi nok folk
som kaimn ta kvær sin båk
blir vi færde tell klakka er slagen,

En sprelsk og gla hyllest tell byen
-vi driv gjøn og skryt langt opp i skyen.
Skildre liv og moral
me' all livslyst og kval
-Leve Nordens Paris vinner snyen!

Forfatterkollegiet Ukerevyen-91

Vår verden

Et lite barn gråter
over sin kjære,
døde hund.

Bombens kalde glans
skriker
etter å slite i stykker
de tårevåte kinn...

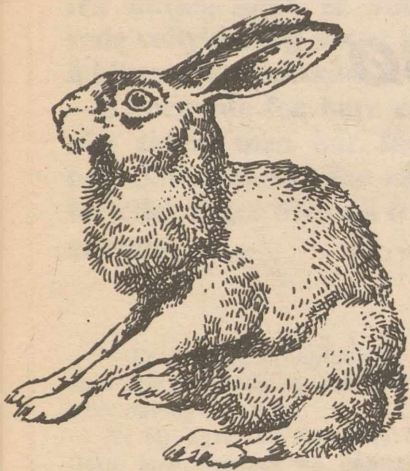
Hjem

Hvordan kan vi,
som er skapt av døden
Være redde
for å vende hjem...

Glefs

Vilddyrenes jul

En sann historie om julekvelden som ble rasert av ville dyr. Gjenfortalt slik jeg minnes den gruvelige opplevelsen.

Bortsett fra skogens rare dyr, er det bare nisser og tusser som er ute denne dagen. Der de svinter omkring mellom frostsprengte furulegger. Krangler om grauten, - kives så busta fyker.

Fred og salig fryd! Klokka er tolv julekvelde morgen.

Inn fra kulden kommer vår budne julegjest. En snakkenarkoman tannlege fra noe så rart som Burfjord (Nord-Troms). Rabalder hinsides dets like lager han i vindfanget, tramper av seg digre kladder av snø, smeller i dørene - kjeften flagrer. Tannlegen fra provinsen har bora med seg, og hele tre ganger må han ut i bilen. Vi fire ungene står jamsides og stirrer. Stasklær, julepresanger, mat, fler julepresanger, en krukke ekstragod hjemmesvidd (av typen Flikk-Flakk). Til slutt bærer tannlegen inn noe som ligner på østre vegg fra vinmonopolet. Far vår lytter til klirringa og kniser oppspilt, - som en slags kloning mellom ekorn og jentunge. Men så! Det vi alle har ventet på; Tannlegen kommer slepende med juletre! Grana er omhyggelig nedsagd i nattens mulm og glemsel. Ei praktgran det oser jul og plantefelt av. Med andre ord som bestilt til storstua hos'n Hauge.

Nå skal det pyntes. Far min og tannlegen hjelpes ad og oier seg vei med treet mellom seg. Bakerst følger ei sateselig settertisp, svart og kvit som den edleste grafikk. I halsbåndet har den ei knallrød sløyfe, ser riktig nydelig ut. Dyret vimser omkring, snuser i krokene. Finner lite av verdi. Fru ATA har gjort rent i ei stresskule dagen før.

Vi pynter! Girlandere i alskens farger, uhorvelige mengder flotte glasskuler. Glitter og stas. Rader av norske flagg og todimensjonale fjøsniisser med godslige og bondske grauttryner.

Langt om lenge er vi ferdige. Beglor verket. Et drømmesyn som ville få Soria Moria til å ligne ei snuskete topp-less ølbule.

"Men...?" - Minstesøster er den første til å reagere; "Tleet el bla det, men det lysel jo ikke!"

Den lille estetikerer har rett, for grana ligger mørkelagt.

Lys, intet er mer tafatt melankolsk enn et juletre uten lys. Søstrene mine stuper ned i pappkassa, svømmer omkring og trekker til slutt fram et milelangt arrangement av ledninger og avlange plastikklys. Gebrekkelige greier av Volt og Watt.

"Døggem døtte!" Tannlegen buser plutselig fram, river til seg ledningene - han er mindre fornøyd; "Se på den fine grana," maser han; "og så skal dere henge på det bedritne juggedet der!" Han sikter til belysninga, sjøl om treet nok hadde akseptert ledningene, det skalv allerede under vekta av moderne dingel-dangel.

"Barbarer og ignoranter!" brøler tannlegen. Vi rygger og fatter flir-

er fra godstolen, juleberusa han også - omsider.

Tannlegen ber oss stappe vekk rasket, for han har langt mer høviske saker i snippsekken.

Jøssettjoss så prektig grana ble med levende lys! 80 spiralsnodde. Nyprøvde effekter som sendte gysninger gjennom folket.

Atter ble det sødmefyllt jul. Atmosfæren lå stinn fra kjeller til pipe. Borte vekk var hverdag, bolig-lån og sure lærere. For nå lukket det velkjent og etterlengtet. Av pepperkaker, sigarrøyk, pinnakjøtt og juletre. Stua var så ubegripelig lun og koselig. Svart'n, spraka og knast, gumla digre, tørre bjørkekubber til den gløda av velvære. Svarte kvelden klorte på rutene, men inne var drømmen blitt virkelighet for oss fire små.

Barneøynene skinte om kapp med julestjerna og fokuserte på spreng. Hylle opp og hylle ned med

farefylt oppdrag. Det hadde seg nemlig slik at ungene der i huset trakk barnetrua sterkt i tvil. De trodde ikke lenger på julenissen. Blasfemien hadde dukka opp på samme tida året før, kunne kjerringa fortelle, og hørte ungene ordet nisse for sine ører, knøt de seg i avsky og mistenksomhet. Fjorårets eksemplar hadde nemlig vært en møkkfull og altfor faderlig slask som rapte stygt og sikla i skjegget når han prøvde å dele ut gavene. Slasken dumpa til Nisse-eksamen, og måtte slepes ut etter armene. Fadesen ble selvfølgelig behørig kommentert, og nissen fikk så ørene flagret, for både kjerringa og ungene hisset seg opp til storm. Eldstemann sa det så treffende; "Nissen er neigu ikke mye snill nei! Ikke dro'n til Nordpolen heller, - han dro seg i skjegget og dro på do gjorde han. Så det så!

Fatter måtte gi nissekamfer og rette opp katastrofen. Han skulle røske på seg løsskjegg og nifse

ikke har pratet om annet enn nissen i ettertid. Ikke engang Arild Edwardsen fra Sarons dal vil klare å få dem tilbake til Kristi fromme lære.

Julemiddagen sto klar, dampa vellyst og spredde glede i store og små. En himmelstormende ein av pinnakjøtt fikk magen til å bære seg som en vårkåt grevling, den orket ikke mer seigpining. Jula var just innringt, Sølvguttene pusset gullstrupen, og folk satt lett henslengt i stua, nippet høytidlig til søtt og sterkt. Vannkjemmet og striglet til det ugjenkjennelige. Juletreet lyste med sine 80 spiralsnodde, og under lå settertispas med haka flatt mot golvet. Gløtta sørgmodig fra den ene til den andre.

Alt var så fredelig. Gamle Svarte'n bura som før, og over hang tre gullforgylte uro-engler i varmen. Snurret rundt og rundt, sendte vakre lyn i rommet.

Vi ventet alle på Nissen. Sjefen

endelig jul hos Hauge.

Varulvenes jul!

Sølvguttene sang, muttern skreik og Nyqvist mumlet nå ææær det jul igjen.

Setterdama aksepterte ikke noen kattfevus ti centimeter foran snuten, så ho klorte og spant som en trønder-sk dram, fikk fart og suste avgårde etter katten.

Og denne gangen hadde Jordan tydeligvis ikke visst hvordan, for tannlegen hadde knyttet bikkja fast i juletreet!!

Vårt praktfulle bartre slo rundkast så det suste i krona. 80 spiralsnodde sleika og slukna. Stearin-spruten sto sto som ei utskjærs brenning.

Og nå var heksedansen for alvor i gang, med Fanitullen som statist. Monsen var vettskremt og oppfinnsom, prøvde alt som ga feste for tre hundre sylkvasse tigerklør. Etter en æresrunde opp i bokhylla plystra den momentant innunder kjøkkenbordet. Settertispas fulgte som en klegg. Juleøl og dampkokte pølser slo hallingen da juletreet hilste på. Katta skvatt fram på andre sida, bordet velta og tempoet økte. Folk skreik og løp hverandre ned i trengselen, men katta lot seg ikke fange, og bikkja holdt stø kurs. Blomsterpotter, pyntekuler og uro-engler gjorde det nifst å være til, der de haglet inn over uskyldige små barn. Golvteppet tok av og menget seg med tapeten, parketten lignet snart på Sonja Hennings private skøytebane. Barnålfokket lå tjukt. Rabiesanfallet kjente visst ingen grenser denne julaften i storstua hos'n Hauge.

Nissen, som møysommelig hadde gravd pepperkaker ut av øynene, så juletreet koste forbi og valgte brått å blande seg i kampen. Han hogg tak i julestjerna øverst i toppen, og tviholdt så løsskjegget liknet et albino piggsvin. Men tispas ulte sinnssykt og la all sin kraft i frasparket - katta lokka fra vinduskarmen. Nissen glemte å se seg for, tråkka på ei pyntekule og slo en ungdommelig salto. Knuste ei halv ei og svimte av.

Mer futt var det i juletreet, det sopte over stuabordet og måkte stasduken ned i sofaen sammen med julegløgg og småkaker og frukt-skåler. Bikkja barberte to kaktuser og muttern's frodigste julestjerne, men mosen unngikk bikkjeglefset med et nødsrik, sylte seg ned i fleisen på en måpende tannlege, sparket fra og stakk i retning friluft.

Det siste vi hørte var et smell, da juletreet, ribba og stusselig, ble sletra ut ytterdøra. Åsgårdsreia velta søppeldunken og forsvant ut i vinterkvelden.

En hånflirende Kong Vinter nytta høvet og smatt inn i huset.

Katta var vekk. Bikkja var vekk. Jula var vekk!

Tannlegen var vekk han også. Og mutter'n, med en krøllete steikespade.

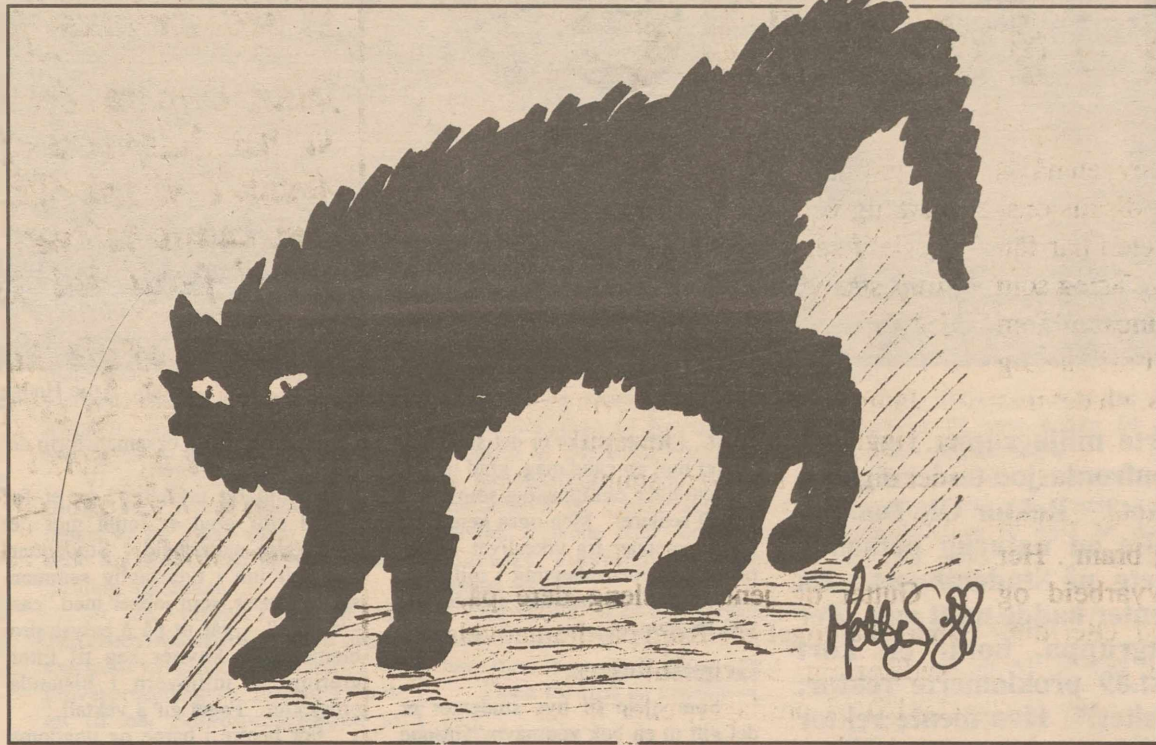
En søvning nattevandrer fant utpå morrakvisten ei opplort jaktbikkje rekende, fastknyttet i et voldtatt juletre.

Nissen vakte lokal oppsikt det året. Han rente blodig og forslått på dørene i nabolaget, midt under julemiddagen. Snøvla fram på om noen hadde sett et juletre!

Mutter'n kjøpte ny steikespade i januar. Den forrige dugde ikke. Hverken til å skrape stearin eller snu pannekaker.

Godt, at det snart er lenge til jul...!

Av Arne Hauge

Illustrasjon: Mette Salomonsen

bokser og fat. De syv sorter var vel i hus, - marsipankuler og Fattigmenn sloss om plassen innafor sveiteblanke bollekinn. Om nå bare Nissen ville godta de utrolig søte små, - ja da virket utsiktene mer en lyse til en høytid i henhold til de mest forspiste tradisjonene. Men ikke nok med alskens føde! For under juletreet.... O salige hildring! Et rent fjell av julegaver vokste fram, som fra mørke krokar på foreldres soverom, endelig fikk en plass i solen. Med merkelapper påskrevet velkjente navn.

Utenom sesongen ville familielegen øyeblikkelig rekvirert febernedsettende midler, om han hadde sett firkløveret som krabba omkring under barhenget. Som digre kleptomane krepsdyr; "Den e min!, og den, men ikke den (søren også!), og den er min, og"

Enhver beruselse har sin nedtur, og mor vår var raskt på pletten, klaska løs med steikespaden før ho suste ut på kjøkkenet igjen. Hun var også juleberusa.

Stereoanlegget borte i kråa var for anledninga på bølgelengde med Pl's hedo-kristne juleshow, og proklamerte Arild Nyqvist på n-te verset; "Nå æær det jul igjen, ja NÅÅÅ er det jul igjen!"

Ved siden av gapte fjernsynet, spydde Alf Prøysen i svære mengder. Det var definitivt jul - igjen.

I tretida fikk far min jobb. Ei frossen nabokjerring ga ham et

lørver, rusle ned til ungene, og knakke knyttneven i ytterdøra på voldelig nissevis. Den ufysiske parodien fra fjoråret trengte ikke kompass denne jula, kunne kjerringa forsikre, han satt klink edru og stirret ungene i kvitøyet. Så skulle de ved selvsyn få se at nissen ikke tilhørte slekta.

Far min er en nisse, altså trengte han ikke innlevelsessevne. Alt vi behøvde å gjøre var å rulle over med litt mascara og en stiv Løitens, så sto han fiks ferdig. Kunne til og med lurt Nisseemor i et svakt øyeblikk. Med sin røde fjellanorakk, putestore pondus, røde nikkens a la'Laffen, samt skinnvotter, striesekk med julegaver, reveskinnskrave, løsskjegg, lærbelte og et par enorme reinsdyrskaller. I neven holdt han en pisk til å peise løs på en imaginær Rudolf. På innerlomma en knert til å kvæle sceneskrekken.

Joss for en flott nisse! Tannlegebikkja skvatt innunder sofaen da fatter'n tørrtrente et par runder rundt juletreet. Tannlegen måtte slepe dyret fram etter ørene, og binde ho fast på høvelig sted. Men det var ikke til å undres at bikkja ble skremt, for fatter'n var da heller ikke noen femterangs fjøsfjott fra høyloftet. Nissen in persona var han!

Tannlegen mente han ligna mer på et transvesti-oppkok fra svarteste Boulogne.

Så for far vår på jobb. Skremte og reformert ungene så grundig at de

sjøl. Kunne ikke åpne ballet uten ham, og en langfingret grytesnuser fikk seg øyeblikkelig et par feite klask. Mor vår hadde visst grodd fast i steikespaden.

Vi fortsatte å vente på den døds-treige sirupsnissen til gangen ble stor og tørr. Filosofien var nå ellers enkel for oss små; Ingen Nisse, ingen middag. Ingen middag, ingen presangåpning.

Og uro-englene fortsatte å snurre. Rundt og rundt, rundt og rundt. Til evigheten og tilbake.

Endelig kom nissen! Og ikke nok med det, - han slapp inn katten vår også. En feit fleskesvor av en mons, med lørvete ører og knekt hale. Svart og kvit. Konstant sprengkåt og full av skarpe klør. Fra tiende desember hadde han og Kong Vinter bodd i juleneket, slaktet forspist Dompapp av hjertets lyst. Nå var mosen gørrlei, ville ha julevarme han også. Julevarme i en pels som dampet av rim, og i labber kalde av frost.

Så mosen vår smatt behendig forbi en HO-HOende nisse, og gjespet seg i ro midt på stuagolvet. Satte seg pal. Begynte å slikke høyre forpote i livsvante, overlegne drag.

Ti centimeter foran tannlegesetteren!

Som til da hadde ligget kamuflert i gavehaugen under juletreet.

"Hallo og gokveld!!!" Så ble det

Å sloss i en brøddeig...

Miljøfag: Bra i Oslo — elendig i Tromsø

Foto. Arne Hauge

Tirsdag 23.oktober arrangerte miljøgruppa ved Universitetet i Tromsø en øko-konfrontasjon under signetten "UiTø — et miljøuniversitet?" Rektor Ole Danbolt Mjøs var i denne forbindelse en naturlig person å invitere. Møtet fant sted i 3.etg. på Studenthuset. En 20-talls miljøengasjerte studenter hadde møtt opp. Per Fauchald, leder for miljøgruppa, holdt en kort innledning: —I Uniternt okt.89 proklamerte rektor; "UiTø må bli et miljøuniversitet!" Hva mente rektor med dette? Hva ser rektor på som miljøvern? Og sist, men ikke minst - vil dette gi seg utslag i praksis?

Av Anette Haraldsen

Med hensyn til sin uttalelse i Uniternt okt.89, sa rektor at dette var ment som et slagord, og at hensikten var å sparke til diskusjon. Diskusjonen skulle så forplante seg til forskere og studenter.

På dette spørsmålet var rektors svar unnvikende og lite klart definert.

"Så rektor den høye matrielle standarden ved UiTø i kontrast med en miljøvennelig målsetning?" var det en av studentene som spurte. Nei, trivelige arbeidslokaler førte til et godt studentmiljø. Et godt studentmiljø vil igjen bidra til miljøvennelighet. Han mente videre at andre universiteter utenfor Norge burde få ta del i denne utviklingen. Ordet "utvikling" penset spørsmålet inn på hva han så som UiTø's framtidige målsetning. Her poengterte rektor at Nord-Norge ikke var preget av økonomisk vekst. Han mente derfor at miljøvern burde gå hånd i hånd med denne framgangen. Det gjaldt bare å finne formelen.

Miljøvern-visjonene viste seg dermed svært perspektivløse.

Hva vil dette i praksis si?

Rektor mente det burde være mulig å arrangere miljøvernseminarer o.l. om sommeren. Da står

Universitetet tomt, og det kunne vært fint om det ble brukt til noe nyttig.

Mange studenter ønsker i dag å jobbe med miljøvern ikke bare som "hobby," men på heltid etter endt utdanning. Hovedfagsstudenter ved IBG som prøver å vri oppgaven inn på konkrete miljøproblemer, må i stor grad selv finne veien å gå. Nye studenter som tenker på tverrfagelig miljøvern-rettete studiekombinasjoner, føler ofte at de møter veggen.

I sin halvannet år lange eksistens har Miljøgruppa på Universitetet jobbet med sikte på å etablere et tverrfagelig miljøvern-rettet studium ved UiTø. Universitetsledelsen har nå planer om å innføre to miljøfag på 5 vektall hver for realfagsstudenter fra høsten av.

Miljøfag ved UiO

Ved Universitetet i Oslo finnes det i dag en egen avdeling for miljøfag (Senter for miljø og utvikling). Dette består av tre avdelinger; (1) Avdelinga for miljøfag, (2) Avdelinga for utviklingsfag, (3) Avdelinga for Nord-Sør universitetssamarbeid.

Ola Glesne, avdelingsleder for senteret, sier til Utopia at ideen bak det hele er å knytte studenter med ulik fagkompetanse sammen i miljøvernsrettet utdanning. Senteret skal gi kompetanse i grunnleggende miljøvernskunnskap på ulike om-

råder. I første rekke er det studenter på vei mot en cand.mag. grad innenfor real eller samfunnsfag som søker seg til senteret. Men også lærere og andre personer fra yrkeslivet gis et tilbud om etterutdanning i miljøfag. I alt er det 200 studenter som tar fag ved senteret.

Grønne linjer...

Som hjelp til nye studenter er det gitt ut en bok ved navn "Grønne linjer," som forteller hvilke faglige tilbud av miljøvernsrettet utdanning som finnes ved Universitetet. Boken gjør også rede for hvordan disse fagene kan kombineres til universitetsgrader som gir relevant yrkeskompetanse. Ex.phil.studenter gis et tilbud for utdypningsemne i etikk knyttet til miljøvern. Dette gir 2 ekstra vektall. I tillegg kan man ta et introduksjonskurs ved Senter for miljø og utvikling; "Natur og menneske." Dette gir 3 vektall.

Miljøvernutdanning.

Det finnes en rekke ulike fag ved senteret for miljø og utvikling. "Miljøvern og forvaltning" utgjør ett semesteremne på 10 vektall. Det har et tverrfaglig rettet pensum delt opp i 4 emner; (1) Miljøforvaltning, (2) Planlegging og miljø, (3) Virkemidler i miljøvernarbeid, (4) Prosjektarbeid. Miljøproblemer behandles i tilknytning til forvaltningsapparatet på ulike nivå (stat, fylke, kommune). Faget tar sikte på å kvalifisere til arbeid innen miljøforvaltning. Undervisningsformen består av forelesninger og prosjektarbeid i grupper. I tillegg drar man hvert semester på en ukes ekskusjon i tilknytning til praktisk arbeid. Eksamen består av prosjektarbeid som blir evaluert som bestått / ikke bestått. Muntelig eksamen følger etter.

En rekke andre fag kan også nevnes. "Vannforvaltning, miljø og økonomi," gir en oversikt over problemer knyttet til forvaltning av vannressurser. Det utgjør 3 vektall

og har en skriftlig eksamensform der det gis tallkarakterer.

"Miljø og utvikling" er et fag som i stor grad er rettet mot et tverrfaglig samarbeid. Studentene blir delt inn i tverrfaglig sammensatte grupper, som jobber med "case-studier". går ut på å belyse problemer som knytter seg til intergrering av miljøvern i bistandsprosjekter. Faget gir 3 vektall.

For lærere i barne og ungdomsskolen gis det et 10 - vektstalls semesteremne i grunnleggende miljøvernutdanning.

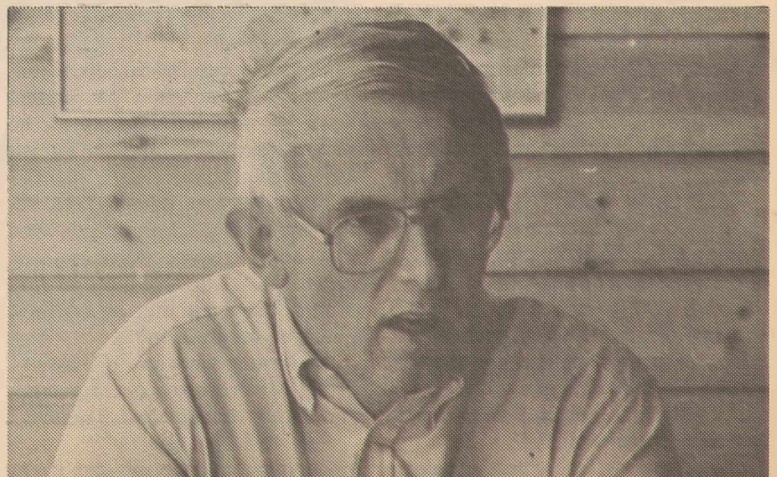
I samarbeid med NKF vil også Universitetet gi et tilbud om etterutdanning innenfor miljøvern.

På sommerstid arrangeres det et 6 ukers kurs "Energyplanning and environment," der studenter fra hele verden kan delta.

Studentene krever!

I tillegg til sammenligninger med Universitetet i Oslo, kom det en rekke konkrete forslag fra studentene; til ex.phil.oppgaver burde man bli gitt miljøvernsrettede emner.

Studentene var også opptatt av at ikke bare IBG skulle få tilbud om miljørettet utdanning. Miljø er et spørsmål om etikk! Derfor må miljøvern inn på pensum i alle fag.

En blass rektor prater om miljø.

Sauer på fjellet. En dyregruppe menneskene har stor nytte av, så lenge de ikke lyser radioaktivt, eller må drikke sur nedbør.

Samtidig har også sauene en viss status når det gjelder å symbolisere stupiditet. Rektors prat om "miljøuniversitet" får mange studenter til å tenke på disse dyrene, - og deres kallerop....

Dette gjelder særlig de samfunnsvitenskapelige fag ved ISV.

Det finnes i dag en rekke konsulenter innenfor de fleste administrative områder ved UiTø i dag. Når det gjelder miljøvern finnes det ingen. Miljøgruppa ved UiTø vil derfor i en henstilling til rektor kreve en opprettelse av en stilling som miljøvernkonsulent. Denne konsulenten bør i hovedsak konsentrere seg om praktiske oppgaver som feks. kontroll og veiledning av matrialbruk ved UiTø. I dag må Universitetet tåle kritikk om sløsing med matrielle ressurser.

UiTø's framtid....

Rektor konkluderte sitt innlegg med å si at han selv var blitt mer radikal med åra. Likevel innrømmer han at vi ikke ligger i forkant når det gjelder miljøvern. Når det gjelder Universitetet i Oslo, sier rektor at vi ikke må være et blåpapir. "UiTø skal være anderledes og nytenkende!" Er vi det?..... En mann kan ikke flytte lasset alene - vi må alle ta i et tak om noe skal bli gjort. Makt og myndighet er derimot en fordel i den sammenhengen. Rektor må hjelpe oss! Ellers blir det lett som ledere for miljøgruppa, Per Fauchald, sier det; "Som å sloss i en brøideig!"

Underskriftsaksjon mot A-våpen

Underskrift-aksjonen mot atomprøvesprengninger fra miljøgruppa er allerede vellykket og ser ut til å bli en kjempeaksjon.

—Vi begynte for bare en uke siden, men har fått over 330 underskrifter alt, forteller Inger Meland fra gruppa.

—De fleste som undertegner er unge folk, studenter og elever, forteller hun og fortsetter;

Vi får også full støtte fra de fleste andre sosiale og politiske grupper. Fornøyd viser hun fram noen av de mange tettskrevne listene. Der er det navn på fiskere, professorer, leger, stråleterapeuter, husmødre og en mengde andre yrkesgrupper.

—Også fire soldater og en veteran er med! smiler Inger; de aller fleste er enige med oss i at atomprøvesprengninger må stanses øyeblikkelig. Spørsmålet mange stiller er om det har noen hensikt med en slik "harmløs brevaksjon." Min argumentasjon er da at vi både her i Norge og i Nord Amerika lever i et Demokrati. Derfor må vi velge demokratiske protestformer. Hvis

det skulle vise seg at det ikke er nok at en stor del av befolkningen er imot å fortsette med en så ufor-svarlig handling som det atomprøvesprengninger er, så må det være noe galt med vårt system".

Hvorfor har dere bare skrevet til Bush og ikke til Gorbatsjov også?

—Det er enkelt, svarer hun. —Sovjetunionen har bestemt seg for å stoppe prøvene hvis USA er med! De har vist at de mener alvor gjennom den ett og et halvt år lange ensidige stansen fra 1988 til nå. Den siste sprengningen i oktober dette året, på Novaja Semlja, var mer en politisk protest enn en militær aksjon. Det hevder ihvertfall Sovjetiske ledere. Om det er ærlig ment vil vi få se den dagen USA er med på å stanse prøvesprengningene. Selv-sagt er vi også mot alle prøve-sprengninger fra sovjetisk side.

Man må jo velge å kjempe mot ondskaper der den til enhver tid synes størst.

Hvor lenge skal dere holde på med aksjonen?

—Til 15. januar 1991. Innen den tid vil vi få underskrevne lister tilbake fra flere steder i Nord-Norge. Blant annet har vi kontakt med Nasjonalforeningen for Folkehelsen i Kirkenes, avslutter Inger Meland.

Av Christine og Christian

Fra Nei til A-våpen aksjonen i sentrum.

Hvordan støtte aksjonen?

Underskriv begge slippene. Klipp dem ut og send dem innen 15.01.1991 til Miljøgruppa ved UiTØ, representert ved; Christian Uhlig, IBG UiTØ, 9000 Tromsø. Eller legg dem i postkassen på miljøtavla i hovedgården.

Her gjengis brevet til den norske regjering. Da brevet til den amerikanske president George Bush kommer i tillegg ber vi om at begge slippene underskrives.

Det er langt imellom beboelige planeter

Til den norske regjering ved utenriksminister Thorvald Stoltenberg.

Gjennom de pågående atomprøvesprengningene bidrar "atom-maktene" til økende radioaktivitet på kloden. Selv ved underjordiske prøver skjer det gjennomspredninger med lekkasje til atmosfæren og hydrosfæren. Det

er allment kjent at radioaktivitetsmateriale spres gjennom vann og værsystemenes sammenhengende kretsløp - ingen kan stenge av vindene og havstrømmene.

Vi vet at radioaktivitet er en trussel mot livet. Skadelige virkninger er for lenge siden beskrevet, både for planter, dyr og mennesker. Stråling forandrer.....

Vi så direkte følgene av Tsjernobyl-katastrofen, men ingen kan måle virkningen av de over 1700 prøvesprengningene foretatt i verden til nå. Prøvesprengninger av kjernevåpen er aldri sikre og det er galskap å la "atom-maktene" fritt få leke med vår helse og framtid.

Vi ber regjeringa, og utenriksministeren især, om å legge press på USA og Sovjets ledere for å få til en avtale om stans av all prøvesprengning av atomvåpen!

Vedlegg: Brev til President Bush, USA

Ansvarlige for aksjonen; Miljøgruppa ved Universitetet i Tromsø.

Nyttårsaften en gang i året er nok!

I slutten av oktober i år fikk vi vite at Sovjet hadde gjennomført en prøvesprengning på Novaja Semlja. I slutten av november kunne vi lese at radioaktivitet hadde sivet ut i atmosfæren og spredte seg innover Norden i ukene etter sprengningen (Svenske Forsvarets Forskningsanstalt FOA).

Og hva vil vi få vite i slutten av neste måned? Nei fy, da vil vi ikke høre mer, da er det jo jul!

Tiden for fred og kjærlighet....

Livet trues

Alle krefttyper som framkalles av radioaktiv stråling øker i områder med økende radioaktivitet. Det betyr at antall mennesker med leukemi, kreft i mage, spiserør, livmormunn eller skjoldbruskkjertel vil stige mellom Novaja Semlja og Stockholm.

Men hoppla?! Da er jo vi også

med !!

Livet til hver og en av oss trues. Trues av de som holder på med "Atombombe-testing".

Ikke bare er kreft-trusselen for oss mennesker reell, men prøvesprengningene er også en trussel mot alt annet liv. STRÅLING FORANDRER!

Vern og forsvar?

Ja, men...de vil jo bare verne oss!

Skal vi akseptere det? Skal vi være fornøyd med vår "strålende tilværelse" bare fordi de ønsker å verne oss slik at vi kan lide i ro og død i fred?

Nei! Vi må forsvare oss mot deres uansvarlighet!

Hvis de mener alvor med å verne oss, våre liv, helse og miljø, så burde de ha stoppet atomprøvesprengningene for mange år siden, eller de

burde aldri begynt. Virkningene er for lengst kjent.

Oppfunnet for å drepe

Hvor dumme er vi? Eller i hvilket paradoks av en tid er det vi lever som gjør at det i det hele tatt er mulig å overbevise oss om at atomvåpen kan verne og forsvare våre liv?

Akkurat det motsatte er nemlig tilfellet!

De dreper i freds- og krigstid, bare mer eller mindre langsomt.

La oss ikke bli våre egne ofre! Underskriv din egen framtid! Underskriv mot atomprøvesprengninger nå!

Christian Uhlig og Christine Blekastad

Genmodifisert, kreftsykt nærmiljø

Hvorfor skal vi holde kjeft, når befolkningen i Kasakhstan gjennom massive protestaksjoner fikk flyttet prøvesprengninger av atomvåpen fra sitt område?

Menneskelaget radioaktivitet er bare en av kildene til radioaktiv stråling, men utgjør en enorm belastning for livet i de områdene som befinner seg i nærheten. Vi nevner i fleng; Økt kreftisiko og psykiske skader, stråleskadde planter og dyr. I dette spillet rammes alle uten unntak.

Og ikke bare ødelegges nær-områdene, men idag vet vi at miljø-gifter sprer seg raskt, selv til de fjerneste avkrokene på jorda. (Har du lest om PCB i Polarmåke på

Bjørnøya? Og har det slått deg at også ditt fettvev sannsynligvis inneholder en viss porsjon av gifta?). Slik er det også med radioaktivitet. Denne kunnskapen burde gjøre oss ikke bare triste, men også rasende over at noen bruker jorda vår til en slik vannvittig, unødvendig lek.

I 1986 gikk Sovjet med på foreløpig stans i prøvesprengningene. USA og Frankrike stanset imidlertid ikke, og også Sovjet fortsatte til 1988. I FN er 127 land for en slik stans, mens USA og Storbritannia nå truer med å nedlegge veto mot en stans (Natur og samfunn). Derfor er USA sammen med Frankrike og Storbritannia de landene som må presses av verdenssamfunnet for at vi skal nærme oss en varig stans av galskapen.

Stopper USA stopper Sovjet!

Av Inger Meland

Kraft til å sprengre biomolekyler

Kreftfulle stråler strømmer fra prøvesprekkene. Prøv bare å stoppe dem ved å holde hendene for øynene. De trenger deg igjennom, med tiden bare de slipper ut fra fangehullene i Nevada-ørkenen. Curotsku, Kazakhstan, Novaja Semlja, Himinifjellet, fra Tahiti. Alle de vakre navnene som drømmende forteller: det var en gang.....

Inger Meland

Vi er enige i overstående:

Navn _____
Stilling _____
Adresse _____

We agree on the above statements:

Name _____
Title _____
Address _____

Kvinner, miljø og utvikling

-De største tekniske fremskritt - voksne gutteleker?

Følgende er en oversikt over over en del av de interessante momentene som kom fram under en konferanse i regi av NAVF's sekretariat for kvinneforskning ved Universitetet i Oslo. Stoffet er tilsendt Utopia av sekretariatet selv, og samtidig som det presenterer nyere resultater innen kvinneforskningen, retter det også et kritisk søkelys mot de som dominerer dagens forskning

Verdens ti største tekniske fremskritt i løpet av de siste 25 år er, i følge en amerikansk ingeniørorganisasjon: *Landing på månen, satellitter, mikroprosessorer, datastyrt design, datastyrte oversettelsesteknikker, avanserte materialforbindelser, jumbojet, laserteknikk, fiberoptikk og genmanipulering.*

—Denne listen er samtidig en liste over de mest populære voksne gutteleker, sier H. Patricia Hynes, amerikansk miljøekspert på Oslo-besøk nylig. Hynes, som selv er ingeniør, foreslår en ny liste der man i stedet for den rent leketøyessige nytte, tar hensyn til teknikkens bruksverdi, miljømessige aspekter og et kvinneperspektiv.

En slik ti på topp-liste kan se kan se slik ut, mener Hynes: *Fotocelleteknikk, vindturbiner, supertog, teknikker for avgiftning av atomavfall og -våpen, biologisk nedbrytning av farlig og vanskelig nedbrytbart avfall, alternativer til klorfluorkarboneer, epidemikontroll, organisk jordbruk og et effektivt prevensjonsmiddel for menn.*

Hun talte til en forsamling av 60 nordiske forskere som var samlet til konferanse nylig under temaet "Kvinner, miljø og utvikling." Bak konferansen sto NAVF's sekretariat for kvinneforskning ved universitetet i Oslo. Hensikten var at forskning som er mer rettet inn på miljøspørsmål, samt å se tingene mer fra kvinners vinkling, noe de mannsdominerte forskermiljøer ikke alltid er i stand til.

Forurensning = rikdom

Da oljetankeren Exxon Valdez kjørte inn i et isfjell og forurenset store deler av Alaska-kysten, ble det verdens mest lønnsomme tankskip! Dette sa sosialøkonomen Mailyn Waring fra New Zealand under den samme forskerkonferansen.

—En masse verdier ble skapt. Advokatsalærer, reparasjonskostnader og andre følggevirkninger, løssalgssøking for massemedia, bøker og TV-serier - for ikke å snakke om all den arbeidskraft som gikk med

Kvinneforskning - mykere verdier i en kald verden.

Foto: Einar Bangslund

til rensingen. Og så kom erstatnings-sakene. Brutto nasjonalprodukt økt i været. Produksjonen gikk opp!

Det er nasjonalregnskapene og måten økonomene tenker på, som er så vanvittig at det gir seg slike utslag, ifølge det tidligere parlamentsmedlemmet i New Zealand. —Moderne økonomisk tenkning går ut på at ingenting er noe verdt før det kan omsettes i rene penger. Derfor er en elv, et fjell, en naturressurs av null verdi inntil det forurennes slik at det kan brukes penger til å rense opp, sa Waring. Med økt miljøbevissthet verden over er det på tide at også økonomene begynner å tenke annerledes, sa hun.

Om galskapen er stor når det gjelder økonomiens håndtering av naturressurser, er den ikke mindre i forhold til alt det ulønnede arbeid som skjer i hjemmet, sa Waring og

viste til at når en mann gifter seg med sin husholderske, går brutto nasjonalprodukt ned: Kvinnes innsats slutter i samme øyeblikk å telle med.

Waring gikk inn for bruk av tidsbruksstudier for å se hvem som egentlig arbeider mest - og for å inkludere også størrelser som miljøfaktorer og ulønnet arbeid i nasjonalproduktet. —Regnskapsteknikk er det uhyre enkelt, sa Waring, som er doktor i sosialøkonomi. Hennes bok "If Women Counted. A New Feminist Economics" kommer på norsk fra Cappelen til våren.

Lytt til kvinnene

—Dumhet er å stole på ekspertene. Ekspertene vet i virkeligheten lite. Bare de som står nærmest det naturlige liv er verd å lytte til når de enorme flokene det moderne sam-

funn har viklet seg selv inn i, skal løses. Her utgjør kvinnene den virkelige ekspertgruppe, sa den indiske forskeren, miljøaktivisten og Norges-vennen Vandana Shiva på forskerkonferansen.

—Og nå er det på tide at kvinnene roper et varsko mot all den eksperimentering som foregår med dem selv og den naturlige prosess å føde barn. I stigende grad oppfattes kvinner som en slags laboratorier der nær sagt enhver form for utprøving kan foregå. Moderne teknologi omkring fødsler, inklusive de mange måter å overvåke fostre på, er ikke noe annet enn ren reduksjonisme, dvs. en oppstyking og innsnevring av virkelighetens mangfold. Shiva uttalte videre;

—Det moderne samfunns syn på kvinner er omtrent som dets syn på jorden: Noe man fertiliserer og sen-

ere høster fra etter å ha brukt allverdens kunstige og i høy grad skadelige "hjelpemidler." Dagens landbruk er så spesialisert at såkorn bare kan brukes til såkorn, og det man høster er uegnet til annet enn konsum.

Landbruksforskning går i dag hovedsaklig ut på å fjerne seg lengst mulig fra de naturlige prosessene. Vi kvinner kan forsøke å stanse denne tendensen - og iallfall forhindre at også vi og vår fruktbarhet blir ofre for den, sa Shiva. Hun er fysiker og leder et forskningsinstitutt i India. Hennes bok *Til livets opphold, kvinner, økologi og utvikling* kom på norsk i fjor.

Kvinner og søppelkurven

—De tusen hjem må nok belage seg på streng fremtidig kontroll med husholdningsavfall og forurensning. Det er først og fremst kvinnene som får merke dette, for de er fortsatt de mest aktive i husholdningen. Men det er ingen grunn til at kvinner skal påta seg ansvar for skader og ødeleggelser som hovedsakelig skyldes andre. Og det er meningsløst å bekjempe forurensning uten å trekke inn de store forurenserne: Industrien, jordbruket, skogbruket og havbruket.

Dette sa Ingrid Eide, medlem av UNESCOs eksekutivråd og spesialrådgiver for Kulturdepartementet.

—Vi trenger økt kunnskap, ikke bare for å bekjempe miljøødeleggelser, men også for å se de rette proporsjonene, sa Ingrid Eide. Det er for eksempel ille at kvinner på landsbygdene i utviklingsland skal klandres for å ødelegge skogen med sin vedsanking, når de gjør det eneste de har lært å gjøre, og det eneste de har råd til å gjøre. Vår oppgave fremover er å finne de virkelige sammenhengene, og da vil vi måtte berøre spørsmål som makt, fattigdom, krig og fred. Og når vi appellerer til ansvarlighet gjelder ikke det bare individer og husholdninger, men også bedrifter, samfunn og nasjoner, og verdensomspennende organisasjoner, sa Eide.

De trenger hverandre

—Miljøaktivister trenger forskere! Men i like stor grad har forskere bruk for miljøaktivistene, sa Elin Enge, daglig leder av Felleskampanjen for jordas miljø og utvikling.

Hun pekte på at enkeltmenneskers innsats mot et dårligere miljø og for å bevare ressursene kan være helt forfeilet dersom det ikke ligger kunnskap bak - og den er det forskerne som leverer. —Dersom forskerne setter fingeren på de såre punktene, sa hun, —så skal vi aktivister sørge for å stille de vanskelige spørsmålene.

Elin Enge talte til 60 nordiske forskere som var samlet på denne konferansen under temaet "Kvinner, miljø og utvikling." Den tverrfaglige konferansen var arrangert av NAVF's sekretariat for kvinneforskning og senter for kvinneforskning ved universitetet i Oslo.

**STUDENT
RADIOEN**

TROMSØ *FMI 105.6*

Studentradioen i Tromsø, Kjærbygget, Strandgata 5/7, 9000 TROMSØ Telefon : 57 388

**PROGRAM
TILBUD**

Morra- og Eftersendinger:	
Man.-fra.	Kl. 07.30-10.00
Eftersendinger:	
Man.-fra.	Kl. 15.00-16.00
Mandag	Kl. 17.30-19.00
Lørdag	Kl. 13.30-15.00
Søndag	Kl. 14.00-16.00
Søndag	Kl. 16.00-17.00
Kveldssendinger:	
Mandag	Kl. 22.00-23.30
Tirsdag	Kl. 22.00-23.00
Onsdag	Kl. 22.00-23.00
Torsdag	Kl. 22.00-23.00
	Kl. 23.30-24.00
	Kl. 00.00-02.00
Freitag	Kl. 19.30-21.00
Lørdag	Kl. 17.30-19.00
Søndag	Kl. 18.00-19.00

MORRAKVITTER

GOD ETTERMIDDAG
PLATESPEILET (GAMBLPOP)
KULTURSENDING
MUSIKKMAKSIMUM
KLASSISKE TONER

STUDENTHJØRNET
TROPICAL EKSTRAVAGANSA
OASEN, Kulturmagasin
FILMKLUBB HALVTIME
JAZZFORUM
PLATENTYT
NATTSENDING
BEAT-SERVICE
TUNE-IN HARD ROCK RADIO
SØNDAGS ÅPENT

Er EF det rette middel...

Det europeiske Fellesskap er et stort og komplisert samfunn. Bak alle ideer om felles marked, felles økonomi og felles politisk samarbeid, er det mange interesser. Midt oppe i dette står enkeltmennesket. Mennesket som prøver å finne en måte å realisere det som for han/henne er et godt liv.

Spørsmålet blir: Er EF det rette middel for å få det samfunn vi virkelig ønsker oss?

Nå er vi midt inne i debatten om

Norges forhold til "Det nye Europa," og svaret på det overstående spørsmålet er det nok stor uenighet om. Det er likevel ingen grunn til ikke å stille det. En kan også spørre, som Blasié Pascal i sin tid gjorde: "Hvorfor følger man flertallet? Mon, fordi det har rett? Nei; fordi det har makt!"

Av Tommy El Sayed og Siv Breivik (Studenten mot EF, Tromsø).

Utopia og nynorsken

Signaturen "Tango" i Utopia likar ikkje nynorsk. Det er tydelig for alle lesarar av Utopia denne hausten. Men, det er forskjell på å ikkje like, og å latterleggjere nynorsk, og den forskjellen bør "Tango" lære seg.

Til septemberutgåva av Utopia leverte Studentmållet inn ei annonse om årsmøte. Denne annonsa var sjølvstilt på nynorsk, og det ville ho framleis vere når ho kom på trykk, tenkte alle i Studentmållet. Men der tok vi feil. Annonse ho kom, men då var ho omsett til bokmål, og utstyrt med ein flåsate kommentar frå "Tango" si side. Sjølvstilt provoserte dette oss kraftig, men vi valde likevel å sjå stort på det, og gje Utopia ein ny sjanse.

Men, når Utopia i sitt novembernummer har ein fullstendig latterleggjerande sekvans med noko som til forveksling liknar nynorsk, då må vi reagere. Det er signaturen "Tango" som slår til igjen på si side 11, med ein kommentar om studentpolitikk. Det er tydelig at språkbruken her skal gje assosiasjonar til knotenynorsk av verste slag, kommentaren er full av uttrykk som "kvor," "kvisleis" og vidarare."

Slik ikkje heilt vellykka latterleggjering av nynorsk er ikkje noko nytt for oss nynorskbrukarar. Vi er vane med å få meir eller mindre latterlige argument med varierende saklighetsgrad slengt etter oss, og tar ikkje det så tungt. Men når Utopia, som gjerne vil bli oppfatta som ei seriøs studentavis, kan produsere slik nynorrskvada redaksjonelt, då må det vere lov å protestere.

Utopia har ein sterk nynorsktradisjon. I studentavisa sine yngre dagar var 50% og vel så det av det redaksjonelle stoffet på nynorsk. (Fekk Utopia-redaksjonen noko å tenke på no?)

Vi er lei av usaklig nynorsk-hetsing, og krev repekt for den målforma vi har valt. Nynorsk er den målforma som ligg nærast opp til det talemålet som 2/3 av den norske befolkninga har, og nynorsk er derfor det naturlige skriftspråket for folk flest.

SNAKK DIALEKT - SKRIV NYNORSK!

Tone Magnussen,
Studentmållet i Tromsø.

"Svinlurt" og søppelsortering

Petiten "Svinlurt?" underskrevet Tango & Barte på baksiden av Utopia nr. 8 1990, frister til et lite innlegg.

På Storskogåsen studentboliger har vi etter allmøtevedtak 27.09.90 startet et prosjekt, der beboerne sorterer søpla si. Dvs. vi sorterer ut alt papir og glass og lagrer det i boden ved inngangen til hver blokk. Prosjektet skal i første omgang foregå ut oktober.

Forfatterne av "Svinlurt?" føler seg åpenbart (svin)lurt, fordi søpla som sorteres likevel havner på dynga. Selvfølgelig gjør den det, og hadde noen ventet seg noe annet? Trodde man kanskje at fordi beboerne på Storskogåsen vil sorere søppel, så kommer kommunen løpende med et fiktivt opplegg for resirkulering og gjenbruk?

Det er nettopp fordi et slikt opplegg ikke finnes, at prosjektet på Storskogåsen er satt i gang. Vi vil rette oppmerksomheten mot et miljøproblem - et av mange. Og vi vil klargjøre hvem som har ansvaret for at lite eller intet skjer. Videre vil vi gjøre egne praktiske erfaringer, fordi det gir et bredere grunnlag for egne standpunkter og større tyngde i debatten.

Hva som faktisk skjer med akkurat den søpla som sorteres på Storskogåsen studentboliger i oktober måned 1990, er egentlig uinteressant. Det som teller er at politikerne og andre i Tromsø enda en gang blir minnet om at vanlige folk er opptatt av problemet, og krever en løsning.

Dette forutsetter selvfølgelig at prosjektet gjøres allment kjent. Tanken er å bruke avisene, og evt. utarbeide en liten rapport. Forøvrig er det fritt fram for alle som har ideer om hvordan erfaringer fra søpleprosjektet kan brukes.

Men først må vi altså gjennomføre prosjektet. Og jeg håper det er få som er så blottet for perspektiv og så gjerrige med sin egen innsats som "Trango & Sarte" tydeligvis er. Det

Svinlurt?

Mange studenter er idealister. Mange studenter er lure. Men ikke alle idealister er lure; Sist demonstrert av leieboerallmøtet ved Storskogåsen studenthjem. Der har studentene sett seg lei på miljøfiendtlig behandling av søppelet. For å komme dette uvesenet til livs vedtok alle fire fram møtte på allmøtet å iverksette søppelsortering.

Poenget med søppelsortering er å skille glass, papir og annet søppel fra hverandre. Ved Storskogåsen følger man lojalt opp allmøtets vedtak, og fordeler søppelet på tre plasser. Deretter bæres søppelet ut - og kastes i den samme kontaineren(!).

Ildsjelene bak foretagedet har etterhvert innsett at prosjektet krever tre søppelkontainere. Tromsø renovasjonsvesen henter de tre kontainere...

Faksimile av petiten i Utopia nr 8, 90

er ikke store innsatsen som sorteringen krever. Og dette med at husleia vil gå opp er selvfølgelig bare tull. Vi har pga. motivasjon og PR-effekt vært inn på å skaffe ekstra container, men det blir sannsynligvis for dyrt for kassa til Storskogåsen leieboerutvalg.

I stedet for å føle seg svinlurt, syns jeg man bør konsentrere seg om hva søpleprosjektet egentlig dreier seg om. Nærlig hvilke typer problemer som skal stå øverst på den politiske dagsorden. Det foregår en kamp i samfunnet om oppmerksomheten. En kamp mot den manglende forståelsen for hva som truer

miljøet.

Mye innsats vil nok vise seg virkningsløs, ja kanskje til og med bortkasta. Det er naivt å tro noe annet. Men man kan jo ikke gi opp på grunn av det.

Til slutt; "Trango & Sarte" hevder at prosjektet bare vil skille klinten (prosjektdeltakerne) fra hveten (Trango & Sarte og andre pragmatikere). Mulig det, mulig det. Men husk at det er klinten som i det lange løp hindrer forstoppelse!

Leieboerutvalget på Storskogåsen studentboliger
Vi Jakob Fjellanger

Banebrytende homofilikonferanse

I februar 1991 arrangeres det en tre dagers nasjonal konferanse om homofili i krike og samfunn. Det er den første konferanse av sitt slag i Norge og bak arrangementet står Norges Kristelige Studentforbund (NKS) Åpen Kirkegruppe (ÅK) og Det Norske Forbundet av 1948 (DNF-48)

Konferansen som avholdes den 14-16 februar 1991 på Soria Moria konferansesenter i Oslo, bygges opp rundt plenumsforedrag, debatter og en rekke temaverksteder. Målgruppen for konferansen er skolefolk, kirkelige ansatte, studenter og andre interesserte.

12 temaverksteder

Sentrale personer innen kirke-, skole- og samfunnsliv forøvrig, har sagt ja til å delta som innledere og foredragsholdere. Under konferansen blir det muligheter til å velge mellom tolv ulike temaverksteder. Noen av verkstedemaene er: Hva er seksuell frigjøring? Homofili som tema i norsk skole, åpen/skjult-konflikten, de vanskelige bibelstedene, kirkehverdagen for homofile, å være foreldre til homofile.

I plenumsforedragene vil man forsøke å belyse homofili-problematikken ut fra et historisk og sosiologisk perspektiv - samt ulike inn-

legg om hvor vi står i dag - og på hvilket grunnlag homofili-undervisningen i skolen skal foregå.

Konferansens mål

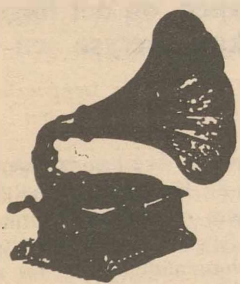
Lørdag den 16. avsluttes konferansen med en åpen debatt rundt temaet: "Hvor står vi - hvor går vi?" Deretter blir det gudstjeneste i Oslo domkirke. Det er første gang en kristen organisasjon (NKS) så klart har ønsket å innlede et nært samarbeid med homofiles organisasjoner. Hovedkomiteen for konferansen, som består av representanter fra NKS, ÅK og DNF-48, understreker at målet med konferansen er å bringe sammen personer med ulikt syn og ulik erfaringsbakgrunn for å diskutere homofili i et vidt perspektiv.

Ønskes ytterligere opplysninger, kontakt;

-NKS: Gen.sekr. Trygve Natvig: 420635 (arb)

-DNF-48: Leder Kjell Erik Øie: 369753 (arb)

-ÅK: Nestleder Erik Aasheim: 369974 (arb)

Platebaren

i

Storgata 110

NORD-NORGES STØRSTE I LP-MC-CD

samt

MUSIKKMARKEDET

i

Storgata 110b

Med kjempeutvalg av billige LP-MC-CD

Hvem drepte Laura Pælmer

Man kunne ofte se ham ved baren på Mirage - han drakk alltid alene - Tequila.

P E T T I T Tequila-rusens deliriske klarsyn skremte ham — derfor drakk han vodka i kveld. Han tenkte: Hvem drepte grunnfagsstudinen Laura Pælmer? Han visste det ikke, men han hadde sine mistanker.

Da hun ble funnet druknet i bassenget i labyrinten på universitetsplassen med en sykkelpumpe tredd inn i høyre øre, raste hans verden sammen: Hun skyldte han en middag i kantina. I ettertid gjorde det ikke så mye; obduksjonsrapporten avslørte nemlig at dødsårsaken var gryte-med-ris forgiftning.

I dag tidlig hadde han fått en tømmerstokk i posten, det var en usedvanlig vakker stokk. På stokken var det følgende inskripsjon: RETURN TO SENDER!

Helvete, stokken var ikke nådd frem, hvem skulle han sende den til nå? Laura var død, Jens ragga rundt på Harleyen, Albert vars skrevet ut av serien, så det måtte bli Deilige Cooper.

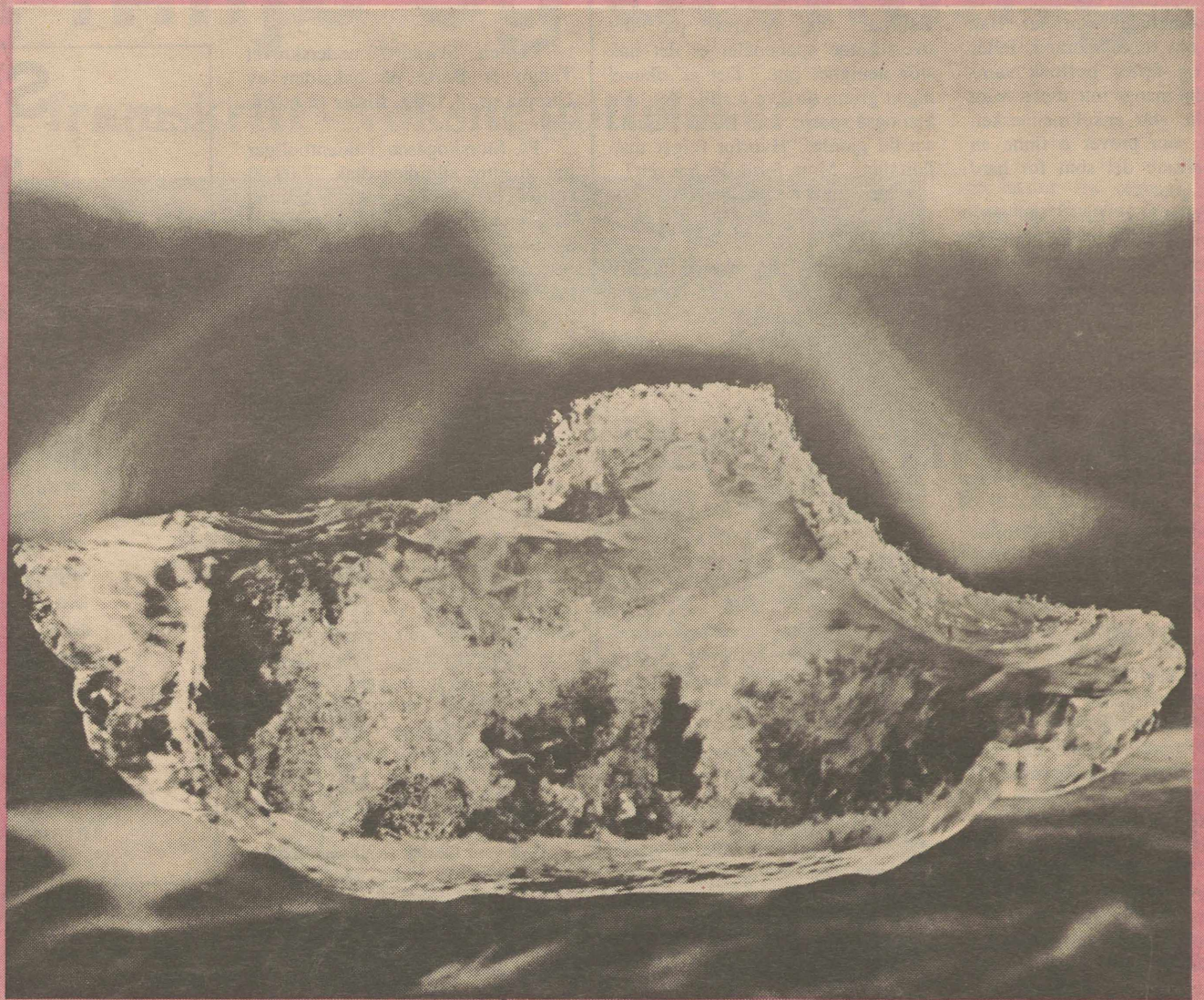
Plutselig kjente han en klam hånd på skulderen, han vek til side og neste kunde ble servert.

Han mintes siste gangen han nesten lå med Laura Palmer - det hadde vært deilig... Didrik analyserte situasjonen, og trakk opp scenariet med en lekk fyllpenn på en gammel serviett. Som en svidd smultring slo det ned i ham, den eneste som ikke hadde alibi var dr. Jakopli.

Han kikket på klokka - han hadde vært her for lenge - nå hastet det.. Han gikk med bestemte skritt mot telefonboksen for å ringe politiet. I det han hørte Leif A. Liers stemme i den andre enden kjente han kaldt metall presse mot nakken. Legg på hvisket dr. Jakoplis rustene røst - hvordan avslørte du meg spurte han.

—Det var enkelt svarte Didrik, du er den eneste som liker Gryte-med-ris. —Nå dreper jeg deg sa dr. Jakopli. Didrik så fingeren kromme seg om avtrekkeren. Han ble reddet av rulleteksen, og syklet hjem - ensom...

—Barte Lunsj

Baksidebildet er tatt av Oddgeir Sagerup.

Ontisk språkorgasme - med epistemiske etterdønninger

En sapade er en spade.

Man kan si mye lurt om vitenskapen, og det følgende viser hvordan ren fornuft kan belyse en del hverdagslige fenomener.

Her får vi nemlig et glimrende eksempel på hvordan vitenskapsteoretikere anskueliggjør en gjenstand - for eksempel en spade. Dette klartenkte og geniale avsnittet fant vi i "Naturvidenskapsteori" (Helge Kragh og Stig Andur Pedersen, side 107). Vi gjør oppmerksom på at boken kun er en introduksjon til vitenskapsteorien. Den representerer i så måte ingen utfordring for viderekommende (med mindre de er talentløse!).

For enkelthets skyld gjør Utopia i parantesform hele tiden oppmerksom på at det dreier seg om en spade, slik (eks.);bla... bla... (spade).... bla... bla....;

.....Vi kan afgøre om en gjenstand (spaden) har en egenskap med epistemisk eller ontisk nødvendighet ved at forestille os forskjellige *kontrafaktiske situationer*. En gjenstand (spaden) G har egenskapen E med epistemisk nødvendighet, hvis det ikke er mulig å forestille sig en situasjon, hvor G ikke har egenskapen E, med mindre vi dermed mister muligheten for at identificere eller erkende gjenstanden (spaden) G. Dvs. i en sådan situasjon, hvor G ikke har egenskapen E, vil vi ikke kunne erkende G som en gjenstand (spade) af en bestemt slags. Vore muligheder for at erkende G vil være

væk, hvis G ikke længere har egenskapen E. Hvorimod G godt fortsat kan være en velkonstitueret gjenstand (spade) på det ontologiske plan, vore muligheder for at erkende G er blot blokerede. En gjenstand (spaden) G har egenskapen E med ontisk nødvendighed, hvis det ikke er muligt at eliminere egenskapen E fra G uden at G opløses som gjenstand (spade). E er et konstituerende træk ved G, så i en situation, hvor G ikke længere har egenskapen E, er G ikke længere en gjenstand (spade) af den givne slags. Vi kan altså ikke forestille os en situation, hvor G ikke har egenskapen E og samtidig er en gjenstand (spade) af den givne slags.....

En spade er med andre ord en spade. Selv om den forsåvidt like gjerne kunne være et periskop. Eller en testikkel, eller ei ølflaske, eller en dansk vitenskapsteoretiker.

For egen del ønsker jeg i allefall å gjøre oppmerksom på at jeg er glad jeg ikke er barn av en av disse glupe menn. Tenk bare på når vitenskapsteoretikeren, som hersker over et slikt fantastisk ordforråd, overfor sine kjære ønsker å uttrykke;

God jul og godt nyttår!

Glefs